

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ
ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2002

Σύνθεση της Επιτροπής

Πρόεδρος : Μιχάλης Κασσωτάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου
Αθηνών, Μέλος του Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π. (1999-2002)

Μέλη

Αντωνοπούλου Μαρία, Δικηγόρος, Μέλος του Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

Δημητρόπουλος Ευστάθιος, Καθηγητής Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. (πρώην
Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.)

Κάντας Αριστοτέλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατ-
ρών

Κρίβας Σπύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
Μπερσίμης Παντελής, Υπεύθυνος Σ.Ε.Π. Μέλος Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.
(1999-2002)

Μπούκα Αλεξάνδρα, Διευθύντρια Επαγγελματικού Προσανατολι-
σμού του Ο.Α.Ε.Δ, Μέλος Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

Παπάς Γεώργιος, Μόνιμος Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Μέ-
λος Δ. Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

Σιδηροπούλου- Δημακάκου Δέσποινα, Επίκουρη Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Αθηνών

Στις εργασίες της Επιτροπής συμμετείχε και ο Γενικός Διευθυντής του
Ε.Κ.Ε.Π. κ. Νίκος Φακιολάς

Γραμματέας της Επιτροπής ήταν η κα Μαρία Κουγκουδζιάν, Ανώτερη
Υπάλληλος του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

© Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Παρασίου 1 και Αχαρνών 99

104 40 Αθήνα

Τηλ.: 210-82 33 669

Fax : 210 82 33 772

E-mail : ekep@otenet.gr

Απαγορεύεται η δημοσίευση ή η αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο ολόκληρης ή μέρους της παρούσας μελέτης χωρίς την άδεια του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π) και τη γραπτή αναφορά της σχετικής πηγής.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αύξηση των δυσκολιών που συναντά ο σύγχρονος νέος και ο ενήλικας σε ζητήματα σχετικά με την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος, την είσοδο, την προσαρμογή και την παραμονή του στην αγορά εργασίας ενισχύουν την ανάγκη της επαγγελματικής καθοδήγησης και της συμβουλευτικής στήριξής τους στους τομείς αυτούς. Ο αριθμός αυτών που προσφεύγουν σε ειδικούς, για να ζητήσουν βοήθεια, προκειμένου να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις δυσκολίες αυτές, αυξάνεται συνεχώς.

Η βοήθεια, όμως, αυτή πρέπει να παρέχεται από πρόσωπα που έχουν τις τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις, για να επιτελούν τέτοιου είδους έργο. Δυστυχώς, δεν είναι βέβαιο ότι οι προϋποθέσεις αυτές υπάρχουν σε όλες τις περιπτώσεις ατόμων ή φορέων που διατείνονται ότι επιτελούν έργο Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Η απουσία, μάλιστα, ελέγχου στον τομέα αυτό και η ανυπαρξία μέχρι σήμερα συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου, που να καθορίζει με σαφήνεια τα προσόντα, τα οποία πρέπει να έχουν όσοι προσφέρουν τέτοιου είδους έργο, είτε στην εκπαίδευση, είτε στην απασχόληση, είτε σε άλλους χώρους, φαίνεται να επιτείνουν το πρόβλημα.

Ενδεικτικό στοιχείο της ασάφειας που επικρατεί ως προς την κατάσταση αυτή είναι το γεγονός ότι το λειτούργημα του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού δεν αναφέρεται καν στους επαγγελματικούς καταλόγους, που τηρεί η Εφορεία για τη φορολόγηση όσων ασκούν ελεύθερη επαγγελματική δραστηριότητα και δεν υπάρχει αρμόδιος κρατικός φορέας για τη χορήγηση της σχετικής άδειας.

Την παραπάνω κατάσταση επιδεινώνει ακόμη περισσότερο η συνεχής ανεξέλεγκτη δημιουργία ιδιωτικών, κυρίως, φορέων που παρέχουν, έναντι αμοιβής, συμβουλευτικές υπηρεσίες σε νέους και ενήλικες. Οι φορείς αυτοί λειτουργούν στη χώρα μας, χωρίς κανένα σχεδόν έλεγχο και χωρίς προδιαγραφές, για τους όρους και τις προϋποθέσεις, που πρέπει να πληρούν.

Η πολιτεία, για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα αυτά, περιέλαβε στους σκοπούς της δημιουργίας του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.): α) την πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων που πρέπει να έχουν τα πρόσωπα, τα οποία εφαρμόζουν τον θεσμό αυτό και τις προϋποθέσεις, τις οποίες πρέπει να πληρούν οι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και β) τη δημιουργία σχετικών μητρώων.

Για το σκοπό αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) του Ε.Κ.Ε.Π. αποφάσισε να συγκροτήσει ειδική Επιτροπή, στην οποία ανέθεσε την εκπόνηση της παρούσας μελέτης. Με βάση τη μελέτη αυτή, το Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π. θα προβεί σε προτάσεις προς την πολιτική ηγεσία των αρμόδιων Υπουργείων για τη νομοθετική ρύθμιση των σχετικών ζητημάτων.

Η Επιτροπή συγκροτήθηκε από πέντε (5) μέλη του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) του Ε.Κ.Ε.Π. και τέσσερις (4) εξωτερικούς επιστημονικούς συνεργάτες, οι οποίοι επιλέχθηκαν από το Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π. μεταξύ των ενδιαφερομένων που υπέβαλαν σχετική αίτηση, ύστερα από δημόσια ανακοίνωση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

Η Επιτροπή εργάστηκε εντατικά, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δέκα μηνών και, αφού συνεκτίμησε ποικίλα στοιχεία, συνέταξε την παρούσα έκθεση, την οποία και καταθέτει στο Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π., με την ελπίδα ότι θα αξιοποιηθεί, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο,

για την ποιοτική αναβάθμιση και την αποτελεσματική εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη χώρα μας.

Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε το Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π. για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε και για τη βοήθεια, την οποία μας παρείχε σ' όλη τη διάρκεια των εργασιών της Επιτροπής. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλουμε στον Πρόεδρο του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Κ.Ε.Π., Ομότιμο Καθηγητή του Πανεπιστημίου του Lakehead του Καναδά και αντεπιστέλλον μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Γραμμάτων και Επιστημών, κ. Χρήστο Τζεκίνη, στο σημερινό Πρόεδρο του Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π. κ. Ιάκωβο Καρατράσογλου και στον Αντιπρόεδρό του, πρώην Γενικό Γραμματέα του ΥΠ.Ε.Π.Θ. κ. Άγγελο Ζησιμόπουλο. Ευχαριστούμε, ακόμη, το Γενικό Διευθυντή του Ε.Κ.Ε.Π. Δρ. Νίκο Φακιολά, τα μέλη της Γραμματείας και το λοιπό διοικητικό προσωπικό του Ε.Κ.Ε.Π. για τη βοήθεια τους.

Ξεχωριστές ευχαριστίες απευθύνουμε στη Γραμματέα της Επιτροπής κα Μαρία Κουγκουδζιάν, η οποία, με ιδιαίτερο ζήλο και επιμέλεια, τηρούσε τα πρακτικά των συνεδριάσεων της Επιτροπής. Τέλος, ευχαριστούμε τους ειδικούς επιστήμονες, Έλληνες και ξένους, που μας έδωσαν πληροφορίες σχετικές με τις διαδικασίες πιστοποίησης προσώπων και φορέων που εφαρμόζουν την Επαγγελματική Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό και βοήθησαν, με διάφορους τρόπους, το έργο μας και, ειδικότερα, τους εξής: τον Πρόεδρο της Α.Ο.Ι.Σ.Ρ. κ. Bernhard Jenschke, τον κ. Jean-Pierre Cartier, Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού-Ψυχολόγο του Εθνικού Ινστιτούτου Σπουδών Εργασίας και Επαγγελματικού Προσανατολισμού της Γαλλίας (INETOP), την κα Paola Ferrer Sama από την Ισπανία, την Μαρία Κουτσάφτη, την Δρ. Χρυσούλα Κοσμίδου-Hardy, τον Πάνο Σαμοΐλη,

Πρόεδρο της Ελληνικής Εταιρείας Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, την Άννα Πατεστή, Πρόεδρο του Συλλόγου των Ελλήνων Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και την κα Άννα Δαλώση, εκπρόσωπο του Συλλόγου Αποφοίτων του Τμήματος Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού της ΣΕΛΕΤΕ. Ευχαριστούμε ακόμη τον δικηγόρο κ. Θεόδωρο Δεληγιαννάκη, εκπρόσωπο της Γ.Ε.Σ.Ε.Ε. στο Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π. για τις χρήσιμες νομικές του συμβουλές.

Αθήνα, Δεκέμβριος 2002

Ο Πρόεδρος
και τα μέλη της Επιτροπής

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι εργασίες της Επιτροπής, που συνέταξε την παρούσα μελέτη, άρχισαν την άνοιξη του 2002. Αρκετές από τις αρχικές της συνεδριάσεις αφιερώθηκαν στην αποσαφήνιση των όρων, οι οποίοι σχετίζονται

με το αντικείμενο της εργασίας αυτής. Ιδιαίτερη προσπάθεια καταβλήθηκε για τον καθορισμό των πεδίων εφαρμογής της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Το έργο αυτό αποδείχθηκε ιδιαίτερα δύσκολο, εξαιτίας των επικαλύψεων που υπάρχουν τόσο στο εννοιολογικό επίπεδο των όρων που χρησιμοποιούνται όσο και στο επίπεδο της καθημερινής πράξης. Οι επικαλύψεις αυτές οφείλονται, εν μέρει, και στην ασάφεια που χαρακτηρίζει ακόμη τον τομέα αυτό, ο οποίος στερείται, στην Ελλάδα τουλάχιστον, της επιστημονικής παράδοσης που υπάρχει σε άλλους επιστημονικούς και επαγγελματικούς χώρους.

Λόγω της παραπάνω ασάφειας, υπήρξαν διαφοροποιήσεις και μεταξύ των ίδιων των μελών της Επιτροπής, οι οποίες παρουσιάζονται αναλυτικότερα στα πρακτικά της, στα οποία και παραπέμπουμε τον αναγνώστη που επιθυμεί να έχει περισσότερες πληροφορίες για τα θέματα που εξετάστηκαν. Στο παρόν κείμενο περιλαμβάνονται οι απόψεις που εξέφραζαν το σύνολο ή την πλειονότητα των μελών της Επιτροπής. Τα μέλη της Επιτροπής που δεν σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη, είχαν το δικαίωμα να ζητήσουν, αν το έκριναν απαραίτητο, να περιληφθεί στην τελική έκθεση η γνώμη τους, αν και κάτι τέτοιο δεν έγινε παρά σε ελάχιστες περιπτώσεις.

Μετά την αποσαφήνιση του εννοιολογικού περιεχομένου των σχετικών όρων και τον καθορισμό των πεδίων εφαρμογής της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, συγκροτήθηκαν υποομάδες, οι οποίες επεξεργάστηκαν τα επιμέρους κεφάλαια της έκθεσης. Για τη συλλογή των αναγκαίων στοιχείων πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις και σε χώρες του εξωτερικού και υπήρξαν επαφές με ειδικούς επιστήμονες από ευρωπαϊκές χώρες. Κλήθηκαν, ακόμη, εκπρόσωποι μαζικών κοινωνικών και επιστημονικών φορέων, που ασχολούνται με τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, καθώς και

Έλληνες ειδικοί επιστήμονες, οι οποίοι διατύπωσαν προφορικά – ορισμένοι και γραπτά– τις απόψεις τους για τα ζητήματα που εξετάζονται εδώ. Η Επιτροπή είχε, επίσης, την ευκαιρία να συζητήσει μαζί τους ορισμένα σημεία της έκθεσης και να ανταλλάξει σχετικές ιδέες και σκέψεις.

Καταβλήθηκε, τέλος, προσπάθεια να αξιοποιηθεί η εμπειρία που υπήρχε σε άλλους τομείς ή σε άλλες υπηρεσίες ή οργανισμούς, οι οποίοι ασχολήθηκαν στο παρελθόν ή ασχολούνται και σήμερα με θέματα σχετικά με την πιστοποίηση προσόντων ή με τον καθορισμό των προϋποθέσεων που πρέπει να πληροί η λειτουργία των αρμόδιων για τα διάφορα ζητήματα φορέων.

Παρά τη συστηματική εργασία που έγινε, θεωρούμε ότι η παρούσα μελέτη πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ευρύτατου κοινωνικού, πολιτικού και επιστημονικού διαλόγου, ο οποίος θα συμβάλει στην αποκρυστάλλωση των μέτρων που πρέπει να ληφθούν από την ελληνική πολιτεία για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα. Καλό θα ήταν το διάλογο αυτό να συντονίσει το Ε.Κ.Ε.Π., το οποίο έχει τη θεσμική αρμοδιότητα να εισηγηθεί προς τις αρμόδιες αρχές τις διαδικασίες που πρέπει να εφαρμοσθούν για την πιστοποίηση των προσόντων, τα οποία πρέπει να έχουν όσοι παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Το ίδιο ισχύει και για τον καθορισμό του τρόπου λειτουργίας των αντίστοιχων φορέων.

2. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Σε κάθε επιστημονικό χώρο, είναι απαραίτητο να διαμορφώνεται ειδική ορολογία, προκειμένου να είναι διακριτές και σαφείς οι έννοιες, που χρησιμοποιούνται για τη μελέτη των αντίστοιχων φαινομένων και για να διευκολύνεται η συνεννόηση μεταξύ των μελών της επιστημονικής κοινότητας που ασχολείται με αυτά. Η γενική αυτή αρχή ισχύει και για τον τομέα της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού.

Η αποσαφήνιση των όρων έχει, επίσης, άμεση σχέση με τις διαδικασίες επαγγελματικής πιστοποίησης, επειδή συμβάλλει στο να καθοριστούν με ακρίβεια: α) ο ρόλος και οι λειτουργίες, για τις οποίες η υπηρεσία πιστοποιεί την επάρκεια των προσόντων των αντίστοιχων ατόμων και β) οι προϋποθέσεις λειτουργίας των αρμόδιων φορέων. Η ασάφεια ως προς τα ζητήματα αυτά ενδέχεται να προκαλέσει συγχύσεις όχι μόνο ως προς τα επαγγελματικά δικαιώματα, αλλά και ως προς το πεδίο δραστηριότητας των συναφών επιστημόνων και των αντίστοιχων φορέων.

Η αναγκαιότητα αυτή είναι ακόμη μεγαλύτερη στον τομέα της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού για λόγους που θα αναλυθούν παρακάτω.

Η Επιτροπή, έχοντας υπόψη όλα αυτά, προσπάθησε να προσδιορίσει το περιεχόμενο ορισμένων βασικών εννοιών σχετικών με τον υπό εξέταση θεσμό, με απώτερη επιδίωξη να προσδιορίσει το πεδίο εφαρμογής του, με όση περισσότερη ακρίβεια μπορούσε, έτσι ώστε, κατά τη διαδικασία της πιστοποίησης να είναι δυνατή η αναφορά σε κοινά αποδεκτή και ομοιόμορφα κατανοητή από όλους ορολογία. Ο ακριβής προσδιορισμός των πεδίων εφαρμογής του θεσμού αυτού θα βοηθήσει, ακόμη, στην ενιαία αντιμετώπιση της ποικιλομορφίας των δραστηριοτήτων που εντάσσονται στη Συμβουλευτική και τον Προσα-

νατολισμό, για τις οποίες θα κατατίθενται αιτήσεις πιστοποίησης των αναγκαίων προσόντων, μετά την εφαρμογή του συστήματος, που προτείνεται στην παρούσα μελέτη.

2.1. Το πρόβλημα της ορολογίας

Στη διεθνή βιβλιογραφία, χρησιμοποιούνται ποικίλοι όροι, για να προσδιορισθεί τόσο ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στο σύνολό του, όσο και οι επιμέρους λειτουργίες του. Οι όροι αυτοί δημιουργούν, συχνά, σύγχυση μεταξύ των μη ειδικών. Η σύγχυση δεν είναι σπάνια ακόμη και μεταξύ των ειδικών, αλλά και εκείνων που εφαρμόζουν το θεσμό της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στην πράξη. Η σύγχυση είναι εμφανής, όταν πραγματοποιούνται συναντήσεις λειτουργών του θεσμού αυτού, που προέρχονται από διαφορετικές χώρες. Το ίδιο συμβαίνει, μερικές φορές, και στις συναντήσεις επιστημόνων που ανήκουν σε διαφορετικές υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, έστω κι αν προέρχονται από την ίδια χώρα.

Το παραπάνω πρόβλημα εμφανίζεται οξύτερο στην πατρίδα μας, γιατί λείπουν η παράδοση και η μακρά πείρα που διαθέτουν άλλες χώρες και απουσιάζει η συστηματική ενασχόληση, σε πανεπιστημιακό και ερευνητικό επίπεδο, με την Επαγγελματική Συμβουλευτική (ή κατ' άλλους με τη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας) και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Ο κλάδος αυτός βρίσκεται, ακόμη, σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης και δεν διαθέτει ούτε το ειδικευμένο προσωπικό ούτε τα μέσα που υπάρχουν σε άλλες χώρες.

Για τη διευκόλυνση της αποσαφήνισης των αναγκαίων βασικών όρων, κρίθηκε απαραίτητο να προηγηθεί η *ανάλυση* του περιεχομένου του θεσμού. Έτσι θα προσδιορισθεί καλύτερα το εύρος των ε-

φαρμογών του και θα καθορισθούν πληρέστερα οι κύριες διαστάσεις και οι λειτουργίες του, αλλά και η διασύνδεση που υπάρχει με τους τομείς εφαρμογής διάφορων Επιστημών, όπως της Ψυχολογίας, της Παιδαγωγικής και άλλων Κοινωνικών Επιστημών.

2.2. Ανάλυση του περιεχομένου του θεσμού

Όπως κάθε κοινωνικός θεσμός, έτσι και ο θεσμός: «*Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*», ως οργανωμένο πλέγμα κοινωνικά καθιερωμένων και οργανωμένων ρόλων, πρακτικών και σχέσεων, μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη συγκεκριμένων κοινωνικών σκοπών και η ικανοποίηση αντίστοιχων αναγκών, συντίθεται από επιμέρους δομικά στοιχεία, επιτελεί διάφορες λειτουργίες και περιλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες (Berelson & Steiner 1972, Τσαούσης 1979, Μιχαλακόπουλος 1990).

Στο πλαίσιο της γενικής αυτής προσέγγισης, η Επιτροπή προσπάθησε να αναλύσει το περιεχόμενο του υπό εξέταση θεσμού. Η σχετική ανάλυση γίνεται σε τρία επίπεδα¹:

- α) στο επίπεδο των «*διαστάσεων*» του,
- β) στο επίπεδο των «*λειτουργιών*» του και
- γ) στο επίπεδο των «*κλάδων*» του και των «*ειδικότερων εφαρμογών*» του (Kerlinger 1979, Krippendorf 1980, Cohen & Manion, 1997, Δημητρόπουλος 1999α, Δημητρόπουλος 2001).

Με τον όρο «**διαστάσεις**» εννοούνται τα γενικότερα πεδία αναφοράς του θεσμού. Με τον όρο «**λειτουργίες**» υποδηλώνονται οι διαδικασίες, μέσω των οποίων επιδιώκεται η επίτευξη των κοινωνικών

¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. στα πρακτικά την εισήγηση Δημητρόπουλου-Κρίβα

σκοπών και στόχων, τους οποίους επιδιώκει, ενώ με τον όρο «**κλάδοι**» εννοούνται οι διάφορες εξειδικεύσεις των εφαρμογών του.

2.2.1 Οι διαστάσεις του θεσμού

Ως κεντρικές διαστάσεις του υπό μελέτη θεσμού θεωρούνται οι ακόλουθες:

α) *Η ατομική-προσωπική διάσταση.* Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός αφορούν, πρωτίστως, στα άτομα, τα οποία προσεγγίζονται ως πρόσωπα, ως ανεπανάληπτες δηλαδή ανθρώπινες οντότητες, με μοναδικά χαρακτηριστικά, οι οποίες πρέπει να γίνονται απόλυτα σεβαστές. Η προτεραιότητα στην προσωπική διάσταση, η οποία στοχεύει στην εξασφάλιση της ατομικής ευτυχίας, στο βαθμό που αυτή εξαρτάται από την ομαλή επαγγελματική ανάπτυξη και την επιτυχή σταδιοδρομία του ατόμου, έχει ως αποτέλεσμα την υποταγή σ' αυτή όλων των λοιπών διαστάσεων και επιδιώξεων της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού.

Η παραπάνω διάσταση σχετίζεται, κυρίως, με τη συμβουλευτική υποστήριξη, την επαγγελματική διαπαιδαγώγηση και την υποβοήθηση του ατόμου σε ζητήματα σχετικά με το σχολικό και επαγγελματικό του προσανατολισμό.

β) *Η κοινωνικο-οικονομική διάσταση.* Η διάσταση αυτή αναφέρεται στην ικανοποίηση των κοινωνικοοικονομικών αναγκών, συνθήκη απαραίτητη για την αρμονική λειτουργία ορισμένης κοινωνίας, και στην αξιοποίηση, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, του ανθρώπινου δυναμικού της. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η κοινωνική πρόοδος και η συλλογική ευημερία. Η διάσταση αυτή καλύπτει τις κοινωνικο-

οικονομικές, κυρίως, πτυχές των λειτουργιών του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Η κοινωνικο-οικονομική διάσταση του παραπάνω θεσμού εμπειρικ-
λείει την *εκπαιδευτική, την εργασιακή* και την *οικονομική* διάσταση, οι
οποίες προσδιορίζουν αντίστοιχα πεδία εφαρμογής του.

γ) *Η κοινωνικοπολιτική διάσταση.* Ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού μπορεί, όπως και κάθε άλλος θεσμός, να υπηρετεί συχνά και πολιτικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί σχετίζονται με την κοινωνικοπολιτική ανανέωση ή τη συντήρηση ορισμένης κοι-
νωνίας, ανάλογα με τον τρόπο, με τον οποίο προσεγγίζεται η εφαρ-
μογή του (με ποιο π.χ. τρόπο – κριτικό ή στατικό- γίνεται η ενημέρω-
ση των ατόμων για τις σπουδές και τα επαγγέλματα) και το πώς αντι-
μετωπίζονται τα ποικίλα εκπαιδευτικά ή εργασιακά προβλή-ματα
(σχολική αποτυχία, ανεργία κτλ.)².

2.2.2 Λειτουργίες του θεσμού

Στις λειτουργίες που επιτελούν τα άτομα και οι φορείς, οι οποίοι υπηρετούν το θεσμό που εξετάζεται εδώ, εντάσσονται όλες οι δρασ-
τηριότητες και οι διαδικασίες που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με την
υποβοήθηση της επαγγελματικής ανάπτυξης και ωρίμανσης του ατό-
μου. Οι δραστηριότητες αυτές επιδιώκουν την ενημέρωση του ατόμου,

² Ένα μέλος της Επιτροπής προσεγγίζει διαφορετικά το ζήτημα των διαστάσεων του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού. Θεωρεί ως κεντρικές διασ-
τάσεις του τις εξής: α) την επαγγελματική διάσταση (Επαγγελματικός Προσανατο-
λισμός, Επαγγελματική Συμβουλευτική, Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας), β) την εκ-
παιδευτική διάσταση (Εκπαιδευτικός Προσανατολισμός, Εκπαιδευτική Συμβουλευ-
τική, Καθοδήγηση), γ) την κοινωνική διάσταση (Κοινωνικός Προσανατολισμός,
Κοινωνική Συμβουλευτική) και δ) την προσωπική διάσταση (Προσωπική Συμβου-
λευτική).

τη γνώση του εαυτού του και του κοινωνικοοικονομικού του περιγύρου, την καλλιέργεια της ικανότητας αξιοποίησης των ευκαιριών που του προσφέρονται, την ομαλή ένταξη και προσαρμογή του στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή, την κατάλληλη προετοιμασία του γι' αυτήν και την επιτυχή αντιμετώπιση κάθε προβλήματος που συνδέεται με την εκπαιδευτική του διαδρομή και την επαγγελματική του σταδιοδρομία.

Ως σημαντικότερες λειτουργίες του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού θεωρούνται:

α) **Η πληροφόρηση:** Περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με τη συλλογή, την επεξεργασία, τη διαχείριση και τη διάδοση πληροφοριών που αφορούν στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση, αρχική και συνεχιζόμενη, στις ευκαιρίες και στις δυνατότητες απασχόλησης, στις εξελίξεις, στις τάσεις και στις προοπτικές της αγοράς εργασίας, καθώς και στις προσφερόμενες ευκαιρίες για τη σταδιοδρομία και την επαγγελματική ανέλιξη των ατόμων.

β) **Η αυτογνωσία-αυτοαντίληψη**³: Αναφέρεται στην υποβοήθηση του ατόμου, με την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση, τη συμβουλευτική παρέμβαση και τη χρήση ψυχοτεχνικών ή άλλων κατάλληλων μέσων, να γνωρίσει τον εαυτό του όσο πιο αντικειμενικά μπορεί, να συνειδητοποιήσει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του, τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις αξίες του και να διαμορφώσει θετική στάση απέναντι στον εαυτό του.

³ Ένα μέλος της Επιτροπής θεωρεί ως ορθότερους τους όρους «εαυτογνωσία», «εαυτοαντίληψη», «εαυτοεικόνα» κτλ. και έχει τη γνώμη ότι πρέπει να προτιμώνται από τους όρους «αυτογνωσία», «αυτοαντίληψη», «αυτοεικόνα». Τα περισσότερα, όμως, μέλη της Επιτροπής θεωρούν ως επικρατέστερους τους τελευταίους.

Η λειτουργία αυτή σχετίζεται με το σχηματισμό της **αυτοεικόνας**, του κάθε ατόμου, η οποία διαδραματίζει, όπως είναι γνωστό, καθοριστικό ρόλο στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές του φιλοδοξίες, στις επιδιώξεις και στις επιλογές του, καθώς και στην αυτοπεποίθηση και την ψυχολογική του ισορροπία.

γ) **Η λήψη αποφάσεων:** Η λειτουργία αυτή περιλαμβάνει τις διαδικασίες εκείνες, μέσω των οποίων παρέχεται στο άτομο βοήθεια, προκειμένου να επιλέξει την πιο κατάλληλη γι' αυτό εκπαιδευτική ή επαγγελματική κατεύθυνση μεταξύ των εναλλακτικών δυνατοτήτων που του προσφέρονται σε κάθε φάση της ζωής του, ή να λάβει άλλου είδους αποφάσεις σχετικές με τη σταδιοδρομία του.

Η βοήθεια αυτή αναφέρεται όχι μόνο στην ψυχολογική στήριξη του ατόμου κατά τη λήψη κρίσιμων για τη ζωή του αποφάσεων, αλλά και στη συστηματική και μακροχρόνια καλλιέργεια δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων. Η ανάπτυξή τους προϋποθέτει σχετική διαπαιδαγώγηση και συστηματική άσκηση του ατόμου στην ανάλυση των θετικών και αρνητικών πτυχών των λύσεων που του προσφέρονται. Τα στοιχεία αυτά αξιολογούνται από το ίδιο σε σχέση με τις προσωπικές του δυνατότητες, τις αξίες του, τα σχέδια και τις επιδιώξεις του. Εξυπακούεται ότι η ορθή λήψη αποφάσεων προϋποθέτει αυτογνωσία και επαρκή ενημέρωση για τις υπάρχουσες δυνατότητες. Αυτό σημαίνει ότι οι λειτουργίες που εξετάζονται εδώ διαπλέκονται και συχνά η μία προϋποθέτει την άλλη.

δ) **Η μετάβαση:** Η λειτουργία αυτή αναφέρεται στην παροχή βοήθειας στα άτομα, προκειμένου να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες ή να αναπτύξουν τις δραστηριότητες εκείνες που θα τους επιτρέψουν να μεταβούν χωρίς προβλήματα και δυσκολίες από ορισμένη κατάσ-

ταση σε άλλη ή να περάσουν από ένα εργασιακό ή εκπαιδευτικό περιβάλλον σε άλλο. Ιδιαίτερη σημασία δίδεται στη μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, κρίσιμο σημείο στην επαγγελματική διαδρομή των ατόμων, καθώς και στην ομαλή ένταξη τους στον εργασιακό χώρο. Η μετάβαση αυτή συνδέεται, πολλές φορές, με δυσκολίες προσαρμογής, οι οποίες καθιστούν αναγκαία τη συμβουλευτική στήριξη και την ψυχολογική ενθάρρυνση.

ε) Η τοποθέτηση: Σχετίζεται με τις διαδικασίες υποβοήθησης του ατόμου να βρει και να καταλάβει ορισμένη θέση εργασίας, η οποία είναι συμβατή με τα προσόντα και τις δυνατότητές του και ικανοποιεί, στο βαθμό του δυνατού, τις απαιτήσεις του. Η τοποθέτηση δεν νοείται ως παθητική ένταξη του ατόμου σε ορισμένο εργασιακό περιβάλλον με τη βοήθεια άλλων προσώπων, αλλά ως δυναμική διαδικασία και ενεργητική αναζήτηση από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο μιας θέσης εργασίας που ικανοποιεί τις ανάγκες του. Στην προσπάθειά του αυτή στηρίζεται κατάλληλα από τους αρμόδιους εργασιακούς Συμβούλους.

Ορισμένα μέλη της Επιτροπής θεωρούν ότι η λειτουργία της τοποθέτησης επικαλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργία της *μετάβασης*. Για το λόγο αυτό, έχουν τη γνώμη ότι θα μπορούσαν οι δύο αυτές λειτουργίες να ενοποιηθούν σε μία υπό τον τίτλο: **μετάβαση και τοποθέτηση**⁴.

⁴ Μερικά μέλη της Επιτροπής προτείνουν να ενταχθούν στις λειτουργίες της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού και οι εξής:

α) **Η Προσαρμογή / ένταξη/επανένταξη / ενσωμάτωση [και κάθε συναφής όρος]:** Η λειτουργία αυτή του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού αφορά στην παροχή βοήθειας στο άτομο, για να καταστεί ικανό να ζει αρμονικά με το περιβάλλον του (φυσικό, κοινωνικό, πνευματικό) και με τον ίδιο του τον εαυτό. Μερικές φορές προτιμώνται σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα εφαρμογής μόνον κάποιοι από τους παραπάνω όρους.

2.2.3 Κλάδοι της Συμβουλευτικής που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την εργασία

Για τους σκοπούς της πιστοποίησης της επάρκειας των προσόντων των λειτουργών, τους οποίους αφορά η παρούσα μελέτη, και, κυρίως, για να προσδιορισθούν σαφέστερα οι εξειδικεύσεις τους, τα επαγγελματικά τους δικαιώματα και οι αρμοδιότητές τους, κρίθηκε απαραίτητο να καθορισθούν οι κύριοι κλάδοι της Συμβουλευτικής και

β) **Η Απόκτηση δεξιοτήτων ζωής:** Λειτουργία μέσω της οποίας παρέχεται βοήθεια στο άτομο, ώστε να εξασφαλισθεί η σωστή ανάπτυξη δεξιοτήτων, γενικών ή εξειδικευμένων, απαραίτητων για την επιτυχή προσαρμογή στο περιβάλλον του.

γ) **Η Συμβουλευτική στήριξη (Ψυχολογική στήριξη σε πρώτο επίπεδο):** Ως λειτουργία της συμβουλευτικής παρέμβασης περιλαμβάνει διαδικασίες, με τις οποίες παρέχεται υποστηρικτική βοήθεια στο άτομο, ώστε να αναπτύξει θετική στάση στη συγκεκριμένη κατάσταση και να είναι έτοιμο να λειτουργήσει παραγωγικά και θετικά στην κάθε περίπτωση.

δ) **Η Αξιολόγηση [για τους σκοπούς του θεσμού]:** Ως λειτουργία εμπεριέχει κάθε αξιολογική δραστηριότητα που χρησιμοποιείται για να εκτιμηθεί με συστηματικό τρόπο η αξία συντελεστών, παραγόντων, διαδικασιών, παρεμβάσεων, χαρακτηριστικών κτλ. που σχετίζονται με την υλοποίηση των σκοπών του θεσμού.

ε) **Η Έρευνα [για τους σκοπούς του θεσμού]:** Ως λειτουργία περιλαμβάνει κάθε συστηματική και μεθοδευμένη προσπάθεια για να εντοπισθούν στοιχεία και γεγονότα σχετιζόμενα με ένα καθορισμένο πρόβλημα ή καθορισμένη συμπεριφορά, με τις αρχές που διέπουν το πρόβλημα ή τη συμπεριφορά, ή με παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την κάθε κατάσταση, το κάθε πρόβλημα ή την κάθε συμπεριφορά.

στ) **Η Παραπομπή:** Ως λειτουργία περιλαμβάνει οργανωμένες διαδικασίες μέσω των οποίων μεταβιβάζεται, μερικά ή ολικά, η ενασχόληση με ένα άτομο (πελάτη) που απευθύνεται για βοήθεια στο θεσμό, σε άτομο ή σε υπηρεσία που διαθέτει καλύτερη εξειδίκευση ή ενημέρωση στο θέμα που απασχολεί τον πελάτη.

ζ) **Μετα-παρακολούθηση:** Ως λειτουργία περιλαμβάνει – κυρίως- συστηματικές και οργανωμένες ενέργειες, οι οποίες υλοποιούνται μετά από κάθε συμβουλευτική παρέμβαση, από άτομα ή φορείς, με σκοπό να διαπιστωθούν τα αποτελέσματα παρεμβάσεων σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο και η ανάγκη περαιτέρω παρέμβασης.

η) **Διευκόλυνση της Επαγγελματικής Ανάπτυξης:** Πρόκειται για μια συνολική συνεκτική λειτουργία, αντιληπτή ως «λειτουργική σταθερά» στο θεσμό σε σχέση με την Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας]. Στο πλαίσιο αυτής της λειτουργίας εντάσσεται η συνολική οργανωμένη προσπάθεια του θεσμού να διευκολύνει το άτομο στην προσπάθειά του για σχεδιασμό ζωής, σταδιοδρομίας, ολικής ανάπτυξης και ωρίμανσης (βλ. εισήγηση Δημητρώπουλου Ευστ.).

του Προσανατολισμού, οι οποίοι σχετίζονται με την εκπαίδευση και την εργασία.

Οι κλάδοι αυτοί προσδιορίζονται είτε με βάση την ειδικότερη περιοχή, στην οποία βρίσκεται εφαρμογή ο θεσμός που εξετάζεται εδώ είτε με βάση την κατηγορία ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ατόμων, στα οποία απευθύνεται. Οι σημαντικότεροι από τους κλάδους αυτούς είναι οι εξής.

α). **Εκπαιδευτική Συμβουλευτική – Εκπαιδευτικός Προσανατολισμός.** Ο κλάδος αυτός σχετίζεται με τις εφαρμογές του παραπάνω θεσμού στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Αντικείμενό του είναι η υποβοήθηση της επαγγελματικής ανάπτυξης και της αυτογνωσίας του ατόμου, μέσω της κατάλληλης διαπαιδαγώγησης, και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων εκείνων που θα του επιτρέψουν να επιλέξει, έχοντας πλήρη συνείδηση των συνεπειών της απόφασής του, την εκπαιδευτική κατεύθυνση που ανταποκρίνεται καλύτερα στα προσωπικά του χαρακτηριστικά και στα επαγγελματικά του σχέδια και να αντιμετωπίζει με επιτυχία τα προβλήματα και τις δυσκολίες που συναντά στην εκπαιδευτική του πορεία.

Σε μερικές περιπτώσεις, χρησιμοποιούνται ειδικότεροι όροι, για να προσδιορισθούν επιμέρους εκπαιδευτικές περιοχές στις οποίες εφαρμόζεται ο υπό εξέταση θεσμός. Έτσι, γίνεται λόγος για **Σχολική Συμβουλευτική** ή για **Σχολικό Προσανατολισμό**, όταν πεδίο αναφοράς είναι η Πρωτοβάθμια και η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ή για **Φοιτητική** ή **Σπουδαστική Συμβουλευτική-Φοιτητικό/ Σπουδα-στικό Προσανατολισμό**, όταν γίνεται αναφορά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

β) Εργασιακή⁵ Συμβουλευτική- Εργασιακός Προσανατολισμός: Ο κλάδος αυτός ασχολείται με τη συμβουλευτική παρέμβαση και καθοδήγηση, η οποία αναπτύσσεται σε χώρους εργασίας. Καλύπτει ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, οι οποίες ξεκινούν από την απλή ενημέρωση για τις εργασιακές ευκαιρίες που παρέχονται στο άτομο και φτάνουν μέχρι την υποβοήθηση της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας, την ψυχολογική του στήριξη για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που συναντά στο εργασιακό του περιβάλλον και την παροχή βοήθειας για επαγγελματική εξέλιξη (professional development). Η εργασιακή συμβουλευτική μπορεί να αφορά μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων, τα οποία βρίσκονται σε φάση προ-σανατολισμού ή αναζήτησης εργασίας ή αλλαγής επαγγελματικής δραστηριότητας ή εργάζονται σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις και οργανισμούς και επιθυμούν την επαγγελματική τους ανάπτυξη στο πλαίσιο της εργασίας τους.

γ) Συμβουλευτική της Απασχόλησης: Η Συμβουλευτική της Απασχόλησης μπορεί να θεωρηθεί ως εξειδίκευση της Εργασιακής Συμβουλευτικής. Σε μερικές, μάλιστα, περιπτώσεις χρησιμοποιείται και ως εναλλακτικός όρος για την Εργασιακή Συμβουλευτική. Σχετίζεται με τις δραστηριότητες, οι οποίες αναπτύσσονται κυρίως, από τις Υπηρεσίες Απασχόλησης και αποσκοπούν στην παροχή βοήθειας στα άτομα που επιθυμούν να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας ή να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν τη θέση που κατέχουν στον τομέα της απασχόλησης. Μερικές φορές χρησιμοποιείται και ο όρος

⁵ Ο όρος Επαγγελματική Συμβουλευτική είναι εννοιολογικά ευρύτερος του όρου Εργασιακή Συμβουλευτική υπό την έννοια ότι η Επαγγελματική Συμβουλευτική καλύπτει και την επαγγελματική προετοιμασία του ατόμου που επιτελείται, συνήθως, σε χώρους εκπαίδευσης ή κατάρτισης, ενώ η Εργασιακή Συμβουλευτική περιορίζεται αποκλειστικά σε χώρους εργασίας.

Συμβουλευτική Επανένταξης ή Συμβουλευτική Αποκατάστασης για να υποδηλωθεί σαφέστερα ο κλάδος που ασχολείται με τα άτομα που έχουν απολυθεί από την εργασία τους ή την έχουν χάσει για διάφορους λόγους (π. χ. λόγω υγείας ή εξαιτίας άλλων γεγονότων) και επιθυμούν να επανενταχθούν στην απασχόληση και να αποκατασταθούν επαγγελματικά.

δ) Συμβουλευτική-Προσανατολισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες και ειδικών κοινωνικών ομάδων, όπως γυναικών, παλιννοστούντων, αλλοδαπών, μειονοτικών ομάδων κτλ., οι οποίες συναντούν ιδιαίτερα προβλήματα στην εκπαίδευση και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Ορισμένοι συγγραφείς διακρίνουν, ακόμη, τη Συμβουλευτική ανάλογα με την ηλικιακή φάση των ατόμων στα οποία αυτή απευθύνεται. Έτσι, κάνουν λόγο για Συμβουλευτική Παιδιών, Συμβουλευτική Εφήβων, Συμβουλευτική Νέων, Συμβουλευτική Ενηλίκων και Συμβουλευτική της τρίτης ηλικίας, εντάσσοντας στα αντικείμενα των κλάδων αυτών και ζητήματα σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη και προετοιμασία, την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος και, γενικά, την επαγγελματική σταδιοδρομία του ατόμου.

Εκτός από τους κλάδους που μνημονεύθηκαν προηγουμένως, στη βιβλιογραφία αναφέρονται και άλλοι, οι οποίοι δεν εμπίπτουν άμεσα στο αντικείμενο της παρούσας εργασίας, αν και μερικές φορές ενδέχεται να αναπτύσσονται στα πλαίσια τους δραστηριότητες, οι ο-

ποίες σχετίζονται με τη διαπαιδαγώγηση, την εκπαιδευτική πορεία και την επαγγελματική σταδιοδρομία των ατόμων⁶

**Η προτεινόμενη πιστοποίηση δεν αφορά στους κλάδους αυ-
τούς ούτε και τους τομείς της Θεραπευτικής Συμβουλευτικής,
που απαιτούν κλινική ειδίκευση και εμπειρία και δεν εμπίπτουν
στο χώρο της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής.**

Παρά την ύπαρξη των κλάδων που αναφέρθηκαν στις προηγούμενες σελίδες, η πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων των αντίστοιχων λειτουργιών γίνεται, συνήθως, κατά τρόπο ενιαίο. Είναι, όμως, δυνατόν στις σχετικές βεβαιώσεις να σημειώνονται επιμέρους εξειδικεύσεις, προπάντων όταν απαιτούνται ειδικές γνώσεις και ιδιαίτερες συμβουλευτικές δεξιότητες, όπως συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

2.3. Οι κύριοι χώροι εφαρμογής του θεσμού: Συμβουλευτική-Προσανατολισμός

Όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα προσδιορίζουν τα ευρύτερα πεδία, στα οποία βρίσκει εφαρμογή ο θεσμός: Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Τα πεδία αυτά οριοθετούνται από δύο, κυρίως, τομείς δραστηριότητας του ανθρώπου, την εκπαίδευση και την εργασία. Κατά συνέπεια οι Υπηρεσίες και οι Οργανισμοί, δημόσιοι και ιδιωτικοί, που σχετίζονται με τους τομείς αυτούς

⁶ Οι συνηθέστεροι από τους κλάδους αυτούς είναι οι εξής: α) Ποιμαντική Συμβουλευτική β) Στρατιωτική Συμβουλευτική, γ).Σωφρονιστική Συμβουλευτική, δ) Συμβουλευτική Ζευγαριών /Γονέων/ Οικογενειών ε) Συμβουλευτική Οικογενειακού Προγραμματισμού, στ) Αθλητική Συμβουλευτική (βλ. Περισσότερα στοιχεία βλ. στην εισήγηση του Ε. Δημητρόπουλου)

συνιστούν τους χώρους εργασίας των αντίστοιχων λειτουργιών. Πιο αναλυτικά, στους χώρους αυτούς περιλαμβάνονται:

- α) Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, δημόσια και ιδιωτικά, όλων των βαθμίδων και οι σχετικές με την εκπαίδευση υπηρεσίες.
- β) Τα Κέντρα και τα Ινστιτούτα αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης, επαγγελματικής επιμόρφωσης και δια βίου εκπαίδευσης.
- γ) Οι Υπηρεσίες Απασχόλησης του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα [Ο.Α.Ε.Δ., Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης, νέα Ι.Γ.Σ.Ε., Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης κτλ.].
- δ) Οι Υπηρεσίες Τοπικής Αυτοδιοίκησης που σχετίζονται με την ενημέρωση και τον προσανατολισμό νέων και ενηλίκων και με την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα σχετικά με την εργασία και την επαγγελματική σταδιοδρομία.
- ε) Ποικίλοι φορείς του ιδιωτικού τομέα (φυσικά και νομικά πρόσωπα) που παρέχουν παντός είδους υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ή ασχολούνται με την εύρεση εργασίας και την τοποθέτηση ή επανατοποθέτηση στην εργασία κτλ.
- στ) Διάφοροι Οργανισμοί που απευθύνονται σε άτομα ειδικών κατηγοριών [ΑΜΕΑ, παλιννοστούντες, πρόσφυγες, τσιγγάνοι κτλ.], καθώς και Κοινωνικές Υπηρεσίες που, άμεσα ή έμμεσα, εμπλέκονται σε ζητήματα επαγγελματικής αποκατάστασης ατόμων ειδικών κατηγοριών (π.χ. εξαρτημένων ατόμων).

ζ) Υπηρεσίες σχετικές με την παροχή βοήθειας σε γονείς και κηδεμόνες για ζητήματα που αφορούν στην εκπαίδευση και την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών τους (π.χ. Σχολές Γονέων, κτλ.) ή σε νέους (π.χ. Κέντρα Νεότητας).

η) Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα που ασχολούνται με την έρευνα και τη μελέτη σχετικών θεμάτων ή με τη συγκέντρωση και διάδοση εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών ή με την παραγωγή ενημερωτικού ή άλλου σχετικού υλικού. Στην κατηγορία αυτή μπορεί να ενταχθούν όχι μόνον εθνικά αλλά και διεθνή κέντρα (π.χ. ευρωπαϊκά) που ασχολούνται με την εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού⁷.

Σ' όλους τους χώρους που προαναφέρθηκαν η παρουσία Λειτουργιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού κρίνεται απαραίτητη.

2.4. Ανάλυση όρων- Πρόταση για την υιοθέτηση τίτλων του θεσμού και των αντίστοιχων λειτουργιών ⁸

⁷ Ορισμένα μέλη της Επιτροπής έχουν τη γνώμη ότι στους χώρους εφαρμογής της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού πρέπει να ενταχθούν και : α) οι Ένοπλες δυνάμεις, β) το Σωφρονιστικό σύστημα και γ) η Εκκλησία, επειδή πιστεύουν ότι η στρατιωτική συμβουλευτική, η σωφρονιστική και η ποιμαντική αποτελούν κλάδους της Συμβουλευτικής.

⁸ Επισημαίνεται ότι σκοπός της παράθεσης των όρων αυτών εδώ δεν είναι η επιλεκτική καθιέρωση κάποιων, αλλά η ευρύτερη δυνατή αναφορά σε δραστηριότητες που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το υπό διαμόρφωση σύστημα πιστοποίησης. Ο όρος «Πιστοποίηση» εξετάζεται αναλυτικά σε άλλο σημείο της Έκθεσης.

Μετά τον προσδιορισμό των διαστάσεων, των λειτουργιών, των κλάδων και των πεδίων και των χώρων εφαρμογής του θεσμού στον οποίο αναφέρεται η μελέτη, η Επιτροπή προσπάθησε να προσδιορίσει, όπως τονίστηκε ήδη στο εισαγωγικό τμήμα της παρούσας έκθεσης, το εννοιολογικό περιεχόμενο ορισμένων βασικών όρων, τους οποίους κατέταξε σε τέσσερις ομάδες.

Η πρώτη έχει ως κεντρικό άξονα την έννοια: **Προσανατολισμός**, η δεύτερη την έννοια: **Συμβουλευτική**, η τρίτη την **Οδηγητική**, και η τέταρτη την **Αγωγή Σταδιοδρομίας**. Οι ειδικότεροι όροι, που εντάσσονται σε κάθε κατηγορία, είναι οι εξής:

- A. Προσανατολισμός** (Επαγγελματικός Προσανατολισμός, Εκπαιδευτικός Προσανατολισμός, Σχολικός Προσανατολισμός, Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός).
- B. Συμβουλευτική** (Επαγγελματική Συμβουλευτική, Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, Συμβουλευτική Ψυχολογία).
- Γ. Οδηγητική** (Καθοδήγηση, Καθοδηγητική).
- Δ. Αγωγή Σταδιοδρομίας** (Επαγγελματική Αγωγή, Επαγγελματική διαπαιδαγώγηση).

A. Προσανατολισμός

Ο όρος “**Προσανατολισμός**”⁹ έχει ευρύτερη έννοια. Χρησιμοποιείται για να υποδηλώσει τη στροφή κάποιου ή κάποιων προς ορισμένη κατεύθυνση ή τη χάραξη μιας πορείας. Το εννοιολογικό περιεχόμενο του γενικού αυτού όρου εξειδικεύεται με την προσθήκη δι-

⁹ Σε αντιστοιχία με τους όρους Orientation, Orientacion, κτλ.

άφορων επιθετικών προσδιορισμών, από τους οποίους εξετάζονται εδώ όσοι σχετίζονται με την εκπαιδευτική πορεία και την επαγγελματική σταδιοδρομία των ατόμων.

(1). Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Πρόκειται για τον παλαιότερο όρο που χρησιμοποιήθηκε για να υποδηλώσει είτε τη στροφή προς ορισμένη επαγγελματική κατεύθυνση, είτε τον κοινωνικό θεσμό που ασχολείται με τα ζητήματα αυτά, είτε τη διαδικασία παροχής βοήθειας στα άτομα για θέματα που αφορούν την επαγγελματική τους ζωή και άλλα συναφή ζητήματα.

(2). Εκπαιδευτικός (ή Σχολικός) Προσανατολισμός

Ο όρος υποδηλώνει δραστηριότητες προσανατολισμού που σχετίζονται με θέματα επιλογής εκπαιδευτικής κατεύθυνσης ή κατάρτισης, καθώς και με ζητήματα που αφορούν στη λήψη εκπαιδευτικών αποφάσεων, στην προσαρμογή των ατόμων στο εκπαιδευτικό περιβάλλον και σε άλλα παρόμοια θέματα.

Αντί του όρου *εκπαιδευτικός προσανατολισμός*, χρησιμοποιήθηκε παλιότερα και χρησιμοποιείται και σήμερα στη χώρα μας ο όρος **Σχολικός Προσανατολισμός**, ο οποίος αποτελεί μετάφραση του γαλλικού όρου: *Orientation Scolaire*¹⁰. Αναφέρεται στην υποβοήθηση του ατόμου να επιλέξει τη σχολική κατεύθυνση, που ταιριάζει με τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές του, και να προσαρμοσθεί στο αντίστοιχο σχολικό περιβάλλον (βλ. Κασσωτάκης, 2000, Δημητρόπουλος 1999β).

¹⁰ Αντιστοιχεί στον αγγλοσαξονικό όρο *school counseling* και σπανιότερα στον όρο *school orientation*.

Θεωρούμε ότι ο όρος σχολικός προσανατολισμός, στην ελληνική τουλάχιστον γλώσσα, έχει περιοριστική σημασία, επειδή η έννοια του σχολείου χρησιμοποιείται, συνήθως, για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που ανήκουν στην Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Για το λόγο αυτό, ο παραπάνω όρος δεν καλύπτει συνολικά την εκπαιδευτική πορεία του ατόμου. Προτιμότερος θα ήταν ο όρος: *Εκπαιδευτικός Προσανατολισμός*.

Αρχικά, ο *Σχολικός ή Εκπαιδευτικός Προσανατολισμός* και ο *Επαγγελματικός Προσανατολισμός* εξετάζονταν ως χωριστές διαδικασίες που δε συνδέονταν στενά μεταξύ τους. Αργότερα, όμως με τη γενίκευση της εκπαίδευσης, την αύξηση των ετών της υποχρεωτικής φοίτησης στο σχολείο, την ανάπτυξη της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και, κυρίως, τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την εργασία επικράτησε ή χρήση του σύνθετου όρου: **Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός**, ο οποίος εξακολουθεί ακόμη να χρησιμοποιείται και στη χώρα μας είναι και νομοθετικά κατοχυρωμένος (βλ. Ν. 1566/85). Τα τελευταία, πάντως, χρόνια οι όροι που προαναφέρθηκαν τείνουν να αντικατασταθούν από τον όρο **Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός**. Παράλληλα, όμως, χρησιμοποιούνται, αν και λιγότερο συχνά, και οι όροι **Συμβουλευτική Προσανατολισμός** και **Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας**.

Β. Συμβουλευτική

Με τον όρο Συμβουλευτική εννοείται η συστηματική παροχή βοήθειας προς τα άτομα που αντιμετωπίζουν ποικίλα προβλήματα μέσω της «*πρόσωπο με πρόσωπο*» σχέσης, η οποία αναπτύσσεται ανάμεσα στον «*πελάτη*» και το σύμβουλο. Ο τελευταίος κάνει χρήση διαφόρων ψυχολογικών τεχνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων (ενσυνα-

ίσθηση, ενίσχυση, παράφραση κτλ.) για να υποβοηθήσει το άτομο να αντιμετωπίσει με επιτυχία τα προβλήματά του.

Υπό την έννοια αυτή, η Συμβουλευτική έχει ευρύτερη σημασία, αφού καλύπτει την παροχή βοήθειας στα άτομα και ψυχολογικής τους στήριξης για την αντιμετώπιση ευρύτατου φάσματος προβλημάτων, τα οποία υπερβαίνουν κατά πολύ εκείνα που σχετίζονται με την εκπαιδευτική τους διαδρομή και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Για να προσδιορισθούν οι ειδικότερες εφαρμογές της Συμβουλευτικής, χρησιμοποιούνται, όπως και στην περίπτωση του Προσανατολισμού, ορισμένοι επιθετικοί προσδιορισμοί. Έτσι, γίνεται λόγος για **Εκπαιδευτική ή Σχολική Συμβουλευτική, Επαγγελματική Συμβουλευτική, Κοινωνική Συμβουλευτική, Συμβουλευτική παιδιών, Συμβουλευτική Γονέων, κτλ**¹¹ (βλ. Παπαδόπουλος, 1994, Δημητρόπουλος, 1998). Όπως έχει ήδη τονισθεί, αυτή που μας ενδιαφέρει εδώ είναι η Επαγγελματική Συμβουλευτική ή η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας και οι εφαρμογές της.

(1). Συμβουλευτική Ψυχολογία

Η Επιστήμη, η οποία ασχολείται με την έρευνα και τη μελέτη των μέσων, των τεχνικών και μεθόδων, με τις οποίες παρέχεται σε άτομα, που δεν παρουσιάζουν σοβαρές παθολογικές παρεκκλίσεις της συμπεριφοράς, ψυχολογική στήριξη για την αντιμετώπιση διάφορων προβλημάτων (προσωπικών, κοινωνικών, οικογενειακών, επαγγελματικών κτλ.) είναι γνωστή ως **Συμβουλευτική Ψυχολογία** (Nelson-

¹¹ Ένα μέλος της Επιτροπής εντάσσει στους όρους αυτούς και την Ατομική/Προσωπική Συμβουλευτική.

Jones 1982, Μαλικιώση-Λοϊζου, 1994). Η Συμβουλευτική Ψυχολογία, αποτελεί κλάδο της σύγχρονης Ψυχολογίας, ο οποίος παρουσίασε αλματώδη ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες και περιλαμβάνει ευρύ φάσμα ψυχο-υποστηρικτικών εφαρμογών που ξεπερνούν το αντικείμενο της παρούσας μελέτης¹².

(2). Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας

Ο όρος αυτός αποδίδει στην ελληνική γλώσσα τον αγγλοσαξονικό όρο: *career counselling*. Το εννοιολογικό του περιεχόμενο είναι πιο σύνθετο από εκείνο των παραδοσιακών όρων που αναφέρονται στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Συχνά χρησιμοποιείται και ως εναλλακτικός τίτλος για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Υποδηλώνει τη συμβουλευτική παρέμβαση, η οποία στοχεύει στη στήριξη του ατόμου, προκειμένου να διευκολυνθεί η επαγγελματική του ανάπτυξη, ο γενικότερος σχεδιασμός της ζωής του και η εξέλιξή του στο χώρο της εργασίας του. Αντί του όρου *Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας* χρησιμοποιείται, με το ίδιο ή παρόμοιο περιεχόμενο, ο όρος **Επαγγελματική Συμβουλευτική**, το οποίο τα περισσότερα μέλη της Επιτροπής θεωρούν προτιμότερο. Αυτή την έννοια έχει η λέξη Συμβουλευτική στο σύνθετο όρο: **Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός** που χρησιμοποιείται στην παρούσα μελέτη¹³.

¹² Παρά το γεγονός αυτό, οι Λειτουργοί του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, οφείλουν να έχουν καλή γενική γνώση όλων των θεωριών και της γενικότερης μεθοδολογίας της Συμβουλευτικής για να είναι σε θέση να παραπέμπουν σε ειδικούς τα άτομα που δεν εμπίπτουν στη δική τους αρμοδιότητα και για να μπορούν να συνεργάζονται μαζί τους.

¹³ Το επίθετο Επαγγελματική παραλείπεται στο σύνθετο όρο: Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός, για να αποφευχθεί η χασμωδία που δημιουργεί η επανάληψή του. Υπονοείται, όμως με την έννοια της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής.

Γ. Οδηγητική

Ο όρος “Οδηγητική” χρησιμοποιήθηκε αρχικά στην Ελλάδα (στη ΣΕΛΕΤΕ κυρίως), για να αποδώσει τον αμερικανικό όρο Guidance. Είχε έννοια παραπλήσια με αυτήν της Συμβουλευτικής με περισσότε-ρο, όμως, κατευθυντικό χαρακτήρα. Εναλλακτικά έχουν χρησιμοποιη-θεί και οι ακόλουθοι όροι:

(1). Καθοδήγηση

Ο όρος απέδιδε και, εν μέρει, αποδίδει ακόμη και σήμερα την ε-νέργεια ή τη δράση με την οποία ο σύμβουλος εφαρμόζει την Οδηγη-τική. Υποδηλώνει, δηλαδή, την παρέμβασή του στο πλαίσιο της Οδη-γητικής. Από άλλους συγγραφείς ο όρος καθοδήγηση χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο εφαρμό-ζεται ο Επαγ-γελματικός Προσανατολισμός, σύμφωνα με την παραδοσιακή μεθο-δολογική του προσέγγιση.

Άλλοι, όμως, θεωρούν ότι ο όρος αυτός πρέπει να αποφεύγεται, επειδή δηλώνει υπέρβαση των ορίων της απλής ενημέρωσης και υ-ποβοήθησης του ατόμου να αποφασίζει μόνο του και περιορίζει την ατομική του βούληση και την ελευθερία των επιλογών του (βλ. Παπα-δόπουλος, 1994, σελ. 526).

Εξειδικευμένοι όροι αποδίδουν ποικίλες διαστάσεις της Καθοδή-γησης (ενδεικτικά σημειώνουμε τους εξής: *Επαγγελματική Καθοδήγη-ση (Vocational Guidance)*, *Εκπαιδευτική Καθοδήγηση (Educational Guidance)* *Καθοδήγηση Σταδιοδρομίας (Career Guidance)*).

(2). Καθοδηγητική

Ορισμένα μέλη της Επιτροπής¹⁴ θεωρούν τον όρο «Καθοδηγητική» ως πιο σύγχρονη εκδοχή του όρου “Οδηγητική”, και υποστηρίζουν ότι τείνει να τον υποκαταστήσει στην απόδοση του αγγλοσαξονικού όρου Guidance.

Δ. Αγωγή Σταδιοδρομίας

Ο όρος “αγωγή σταδιοδρομίας” (βλ. Δημητρόπουλος 1999β) χρησιμοποιήθηκε αρχικά στον αγγλοσαξονικό χώρο, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, για να αποδώσει την έμφαση που δόθηκε στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και απηχούσε την προσπάθεια να εναρμονισθεί το περιεχόμενό της, οι πρακτικές και η φιλοσοφία της περισσότερο με την καθημερινή ζωή και την προετοιμασία του ατόμου για την επιτυχή είσοδό του στην ενεργό ζωή (Βλ. Bailey & Stadt 1973, Hoyt et al 1974 κτλ.).

Στην περίπτωση ειδικά του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ο όρος «Αγωγή Σταδιοδρομίας» αποδίδει την εκπαιδευτική στάση και την παιδαγωγική πρακτική, που στοχεύει στο να διευκολύνει την επαγγελματική αναπτυξιακή πορεία του ατόμου, να το καταστήσει ικανό να κατανοεί τη πολυπλοκότητα της επαγγελματικής ζωής και να το προετοιμάσει για να χειρίζεται με επιτυχία ζητήματα που σχετίζονται με την ευρύτερη σταδιοδρομία του.

(1). Επαγγελματική Διαπαιδαγώγηση

¹⁴ Βλ. εισήγηση Ε. Δημητρόπουλου

Χρησιμοποιείται για να αποδώσει ανάλογη έννοια με αυτήν της Αγωγής Σταδιοδρομίας. Αντιστοιχεί στον αγγλοσαξονικό όρο Careers Education (στην Αγγλία χρησιμοποιείται περισσότερο ο όρος Career Education) και υποδηλώνει τη συστηματική αγωγή του ατόμου, η οποία έχει ως στόχο την υποβοήθηση της επαγγελματικής του ανάπτυξης και ωρίμανσης. Σε μερικές περιπτώσεις (π.χ. στην Κύπρο), αντί του όρου αυτού χρησιμοποιείται με το ίδιο περιεχόμενο ο όρος **Επαγγελματική Αγωγή**.

Η Επιτροπή μετά από την ανάλυση των παραπάνω όρων και την εκτενή συζήτηση που ακολούθησε σε επανειλημμένες συνεδριάσεις τόσο της Ολομέλειας όσο και των υποομάδων που συγκροτήθηκαν, κατέληξε στις ακόλουθες προτάσεις ως προς τους όρους, τους οποίους εισηγείται να υιοθετηθούν για τις διαδικασίες πιστοποίησης:

1. Ως τίτλος του θεσμού προτείνεται ο όρος: **«Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός»** ή **“Συμβουλευτική-Προσανατολισμός”**. Οι όροι αυτοί και κυρίως ο πρώτος εκφράζει, κατά την άποψη των μελών της Επιτροπής, περισσότερο τις σύγχρονες επιστημονικές απόψεις και τις διεθνείς τάσεις που επικρατούν στον τομέα αυτό. Υποδηλώνει την έμφαση που δίνεται σήμερα στη συμβουλευτική διαδικασία, αλλά υπογραμμίζει και τις κοινωνικο-οικονομικές πτυχές του θεσμού του **Επαγγελματικού Προσανατολισμού**. Υπέρ της χρήσης του σύνθετου αυτού όρου λειτουργεί και η παράδοση που έχει δημιουργηθεί στη χώρα μας ως προς χρήση του δεύτερου σκέλους του, στοιχείο που τον καθιστά πιο κατανοητό στο ευρύ κοινό.

Ορισμένα, πάντως, μέλη της Επιτροπής, έχουν τη γνώμη ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναλλακτικά και ο τίτλος **“Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας – Προσανατολισμός”** που συνδυάζει τους δύο προηγούμενους όρους.

2. Διευκρινίζεται για μια ακόμη φορά ότι με τον όρο Συμβουλευτική νοείται εδώ η **“Επαγγελματική Συμβουλευτική”** ή η **“Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας”**¹⁵
3. Ο καθορισμός του επαγγελματικού τίτλου όσων υπηρετούν τον παραπάνω θεσμό αποτέλεσε δύσκολο πρόβλημα για την Επιτροπή για τους παρακάτω λόγους:

α) Η μέχρι σήμερα χρήση πλήθους συναφών όρων (Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Εργασιακοί Σύμβουλοι, Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας, Σύμβουλοι Απασχόλησης, Υπεύθυνοι (ή Καθηγητές) Προσανατολισμού, Ειδικοί Πληροφόρησης κτλ) καθιστούσε δύσκολη την καθιέρωση ενός όρου που να καλύπτει όλες τις εννοιολογικές αποχρώσεις των προηγούμενων.

β) Οι περισσότεροι από τους παραπάνω όρους συνδέονται με παραδοσιακές αντιλήψεις για την έννοια και τον τρόπο εφαρμογής του Προσανατολισμού τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην α-

¹⁵ Τα περισσότερα μέλη της Επιτροπής θεωρούν ότι ο όρος Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας είναι εννοιολογικά πιο περιορισμένος από τον όρο Επαγγελματική Συμβουλευτική, επειδή στην ελληνική γλώσσα η σταδιοδρομία αναφέρεται περισσότερο στην επαγγελματική εξέλιξη ή ανέλιξη και δεν καλύπτει επαρκώς τις πτυχές της επαγγελματικής ωρίμανσης του ατόμου, τις διαδικασίες αυτογνωσίας και την καθοδήγηση πριν από την έναρξη της σταδιοδρομίας.

πασχόληση. Η Επιτροπή αναζητούσε ένα όρο που να εκφράζει τις σύγχρονες εξελίξεις και να είναι ταυτόχρονα συμβατός με τον τίτλο του θεσμού: *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*.

γ) Η πρόταση νέων όρων εμπεριέχει πάντα τον κίνδυνο της μη αποδοχής τους από το ευρύ κοινό λόγω δυσκολίας κατανόησης του εννοιολογικού περιεχομένου τους και της εξοικείωσής τους με παλιότερους όρους.

Συνεκτιμώντας όλα αυτά, η Επιτροπή θεωρεί ως καταλληλότερο τίτλο για όσους υπηρετούν τον υπό εξέταση θεσμό τον όρο: **“Λειτουργός Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού” ή Λειτουργός Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού**. Ο όρος αυτός εκφράζει τις σύγχρονες αντιλήψεις για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, καλύπτει όλες τις επιμέρους επαγγελματικές εξειδικεύσεις που μνημονεύθηκαν προηγουμένως και εναρμονίζεται περισσότερο με τον προταθέντα τίτλο για το θεσμό. Έχει εντούτοις το μειονέκτημα ότι δεν είναι καθιερωμένος και για το λόγο αυτό ενδέχεται να εκφραστούν επιφυλάξεις για την αποδοχή του.

Ως εναλλακτικό τίτλο η Επιτροπή εισηγείται και τον όρο: **“Σύμβουλος Σταδιοδρομίας– Προσανατολισμού”**. Ο τίτλος αυτός αντιστοιχεί στον διεθνώς καθιερωμένο όρο “career counselor” δεν είναι, όμως, απαλλαγμένος σοβαρών προβλημάτων. Όπως τονίστηκε, αρκετά μέλη της Επιτροπής θεωρούν ότι ο όρος «σταδιοδρομία» δεν αποδίδει όλες τις διαστάσεις και τις λειτουργίες του υπό εξέταση θεσμού. Τα μέλη αυτά έχουν τη γνώμη ότι η λέξη σταδιοδρομία έχει τη σημασία της επαγγελματικής εξέλιξης, της προσπάθειας του ατόμου για επαγ-

γελματική άνοδο¹⁶ και δεν καλύπτει εννοιολογικά την επαγγελματική ανάπτυξη, την επαγγελματική διαπαιδαγώγηση και την εκπαιδευτική διαδρομή του ατόμου που εντάσσονται, επίσης, στα πεδία εφαρμογής της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού.

Συζητήθηκε, τέλος, και ο όρος «**Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού**», ο οποίος έχει το πλεονέκτημα της ευρείας χρήσης του κατά το παρελθόν, δεν ανταποκρίνεται όμως στις σύγχρονες αντιλήψεις και επιστημονικές τάσεις, δε δείχνει την έμφαση που πρέπει να δίνεται στη συμβουλευτική διάσταση της σχετικής διαδικασίας και δεν καλύπτει επαρκώς όλες τις περιπτώσεις των εργαζομένων στον υπό εξέταση χώρο. Για τους λόγους αυτούς και η Επιτροπή τον κατατάσσει τελευταίο στους προτεινόμενους τίτλους όσων υπηρετούν το θεσμό της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού.

Η Επιτροπή προκρίνει και χρησιμοποιεί στη συνέχεια της μελέτης τον όρο : Λειτουργοί Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού (ή Λειτουργοί Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού) θεωρεί, όμως, ότι για την τελική καθιέρωση των όρων που θα ενταχθούν σε νομοθετικά κείμενα ή σε βεβαιώσεις πιστοποίησης πρέπει να συνεκτιμηθούν και τα συμπεράσματα που θα προκύψουν από το διάλογο που εισηγούμαστε να γίνει με βάση το περιεχόμενο της εργασίας αυτής.

¹⁶ Η λέξη παράγεται από το ρήμα **σταδιοδρομώ** που σημαίνει « *αγωνίζομαι (τρέχω) για την προαγωγή μου σε επαγγελματικό, επιστημονικό ή άλλο τομέα*» (βλ. Βλ. Λεξικό Τεγόπουλου-Φυτράκη, σελ. 711), «*ακολουθώ ένα επάγγελμα ή ασχολούμαι συστηματικά με μια δραστηριότητα, καταβάλλοντας προσπάθεια ώστε να εδραιωθώ... σ' αυτό το χώρο*» (Λεξικό Μπαμπινιώτη 1^η έκδοση, σελ. 1663).

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜ- ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑ- ΤΟΛΙΣΜΟΥ

3.1 Εισαγωγικά

Ο καθορισμός του ρόλου και των προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού είναι αναγκαίος για τη θεσμοθέτηση ενός συστήματος πιστοποίησης. Η πιστοποίηση γίνεται, συνήθως, με βάση τα προσόντα αυτών που ζητούν να λάβουν την αντίστοιχη βεβαίωση, ενώ ο ρόλος τους σχετίζεται με βάση τα επαγγελματικά δικαιώματα που αυτή παρέχει.

Οι λειτουργίες του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού καθώς και τα πεδία εφαρμογής του, που περιγράφηκαν στην προηγούμενη ενότητα (βλέπε ενότητα 2), προσδιορίζουν σε γενικές γραμμές και το ρόλο των αντίστοιχων λειτουργιών.

Επειδή, όμως, τα ζητήματα αυτά θεωρούνται πολύ σημαντικά για την προτεινόμενη πιστοποίηση, κρίθηκε σκόπιμο να ασχοληθούμε λεπτομερέστερα με τα ζητήματα αυτά στην παρούσα ενότητα.

Οι ρόλοι και τα καθήκοντα των Λειτουργιών της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού διαφοροποιούνται ανάλογα με το πεδίο και το πλαίσιο εφαρμογής του θεσμού. Ο βασικός τους, όμως, κορμός παραμένει κοινός σε όλες τις δράσεις των παραπάνω λειτουργιών. Για το λόγο αυτό, θα αναφερθούμε κατ' αρχήν στους γενικούς τους ρόλους και στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και στη συνέχεια θα εξετάσουμε τους ειδικότερους ρόλους και τα επιμέρους καθήκοντά τους, ανάλογα με το χώρο στον οποίο δραστηριοποιούνται και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ατόμων, με τα οποία έρχονται σε επαφή.

Πριν από την ανάλυση αυτή, θεωρούμε χρήσιμο να σημειώσουμε ότι, όσα αναφέρονται παρακάτω, βασίζονται στη μελέτη της διεθνούς εμπειρίας και της αντίστοιχης βιβλιογραφίας. Έγινε, όμως, προσαρμογή τους στην ελληνική πραγματικότητα στην οποία αναφέρεται η παρούσα μελέτη.

3.2 Σκιαγράφηση των ρόλων και των αρμοδιοτήτων των Λειτουργιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού

Οι βασικοί ρόλοι του Λειτουργού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού είναι οι εξής:

1. Να σχεδιάζει, να εφαρμόζει και να αξιολογεί προγράμματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού/Καθοδήγησης, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των ατόμων στα οποία απευθύνονται.
2. Να συλλέγει, να αξιολογεί και να παρέχει πληροφορίες σχετικές με τις σπουδές σε όλα τα επίπεδα, τα προγράμματα κατάρτισης, τις επαγγελματικές δραστηριότητες, τις ανάγκες και τις τάσεις της αγοράς εργασίας, τις ευκαιρίες απασχόλησης και τα συναφή ζητήματα.
3. Να σχεδιάζει και να διαμορφώνει πληροφοριακό και λοιπό ψυχοπαιδαγωγικό υλικό σχετικό με ζητήματα επαγγελματικής πληροφόρησης και διαπαιδαγώγησης, το οποίο να ανταποκρίνεται στις γνωστικές δυνατότητες, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των ατόμων, στα οποία απευθύνεται.
4. Να αναπτύσσει δραστηριότητες ατομικής και συλλογικής πληροφόρησης που απευθύνονται, κατά περίπτωση, σε μαθητές, γονείς, φοιτητές, άτομα που αναζητούν εργασία, άνεργους, αναπροσανατολιζόμενους και άλλους ενδιαφερόμενους και να λαμβάνει θετικές πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό.
5. Να πραγματοποιεί συμβουλευτικές συνεντεύξεις και να βοηθά τους συμβουλευόμενους όλων των ηλικιών, σε ατομική και ομαδική βάση, να αποκτήσουν αυτογνωσία ως προς τις ικανότητες και τα προσόντά τους, να αποσαφηνίσουν τα ενδιαφέροντά τους, τις προτιμήσεις τους, τις αξίες τους και τα κριτήρια επιλογής σπουδών και επαγγέλματος, να καταστούν ικανά να

λαμβάνουν αρχικές και δια βίου αποφάσεις, που σχετίζονται με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, και να προσαρμόζονται στις αλλαγές του εκπαιδευτικού και εργασιακού περιβάλλοντος στο οποίο εντάσσονται.

6. Να παρέχει συμβουλευτική στήριξη σε άτομα ή ομάδες της επαγγελματικής του αρμοδιότητας και να είναι σε θέση να συνεργάζεται με άλλους επιστήμονες, για την παραπομπή σ' αυτούς ατόμων που χρήζουν ιδιαίτερης αντιμετώπισης.
7. Να χρησιμοποιεί ψυχοτεχνικές δοκιμασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και, κυρίως, να είναι σε θέση να ερμηνεύει, με ορθό τρόπο, τα αποτελέσματα των διαφόρων ψυχοτεχνικών δοκιμασιών και να τα συνδυάζει με άλλες παρατηρήσεις ή στοιχεία που διαθέτει. Να χρησιμοποιεί, εκτός από ψυχοτεχνικές δοκιμασίες, και άλλα μέσα (ερωτηματολόγια, ασκήσεις αυτοανάλυσης / αυτογνωσίας κτλ.). Να είναι, τέλος, σε θέση να αξιολογεί το «επαγγελματικό προφίλ» των ατόμων, προκειμένου να τα βοηθήσει είτε στην επιλογή σπουδών και επαγγέλματος είτε στην ένταξη ή επανένταξή τους στην αγορά εργασίας είτε στη βελτίωση της επαγγελματικής τους ζωής (απόκτηση νέων προσόντων, ιεραρχική ανέλιξη, επανεκπαίδευση κτλ.).
8. Να δημιουργεί και να θεμελιώνει επαφές και σχέσεις με άλλους φορείς και χώρους, πρόσφορους για συνεργασία στον τομέα των δραστηριοτήτων του (π.χ. με τοπικούς φορείς, κοινωνικούς εταίρους, με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης, με συνδικαλιστικές ορ-

γανώσεις εργαζομένων και με δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς που σχετίζονται, άμεσα ή έμμεσα, με την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη διά βίου εκπαίδευση και την απασχόληση).

9. Να σχεδιάζει και να πραγματοποιεί μελέτες με αντικείμενο την ανάλυση επαγγελμάτων, την καταγραφή των αναγκών του κοινού, την παρακολούθηση των τάσεων της αγοράς εργασίας, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας δραστηριοτήτων και προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και άλλα παρόμοια.

Οι αρμοδιότητες των Λειτουργιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού που προαναφέρθηκαν ισχύουν σε γενικές γραμμές για όλους τους χώρους στους οποίους απασχολούνται. Εντούτοις, είναι δυνατόν, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του τομέα στον οποίο εργάζονται, να υπάρχουν ειδικότεροι ρόλοι. Παρακάτω, περιγράφονται οι ειδικότερες αρμοδιότητες των Λειτουργιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού σε δύο μεγάλους τομείς που απορροφούν, συνήθως, την πλειονότητα των επιστημόνων αυτών: α) στην εκπαίδευση και β) την απασχόληση.

3.2.1. Ρόλος και αρμοδιότητες των Λειτουργιών Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού στην Εκπαίδευση

Εκείνο που διαφοροποιεί το ρόλο των παραπάνω Λειτουργιών, από το ρόλο και τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνουν οι συνάδελφοί τους σε άλλους τομείς, είναι η έμφαση στις παιδαγωγικές διαστάσεις του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού και, ειδικότερα, η υποβοήθηση του ατόμου να α-

ναπτυχθεί επαγγελματικά και να αποκρυσταλλώσει τα επαγγελματικά του ενδιαφέροντα και τις αξίες του, με βάση τις οποίες θα προσδιορίσει τις επιλογές του. Στους γενικούς ρόλους των Λειτουργιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, που απασχολούνται στην εκπαίδευση, προστίθενται οι εξής: 1) Να ενημερώνει και να υποβοηθεί τους μαθητές συνεχώς, και ιδιαίτερα κατά τη φάση της μετάβασής τους από τη μία τάξη στην άλλη, και προπαντός από τη μία εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη, 2) Να ενημερώνει τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας για ζητήματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και να συνεργάζεται μαζί τους για τη διάχυση της εφαρμογής του υπό εξέταση θεσμού μέσα από το σύνολο των διδασκόμενων μαθημάτων και των λοιπών παιδαγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσει το σχολείο, 3) Να οργανώνει εκδηλώσεις με στόχο την ενημέρωση και επαγγελματική διαπαιδαγώγηση των μαθητών, 4) Να προωθεί την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και του κοινωνικού και οικονομικού τους περιβάλλοντος, και ιδιαίτερα των παραγωγικών φορέων, 5) Να διευκολύνει τη σύνδεση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τους παραγωγικούς φορείς και την ένταξη στην αγορά εργασίας των αποφοίτων των διαφόρων ιδρυμάτων.

3.2.2. Ρόλος και αρμοδιότητες των Λειτουργιών Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού στην απασχόληση

Στο χώρο της απασχόλησης ο ρόλος του Λειτουργού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού επικεντρώνεται στην πληροφόρηση, τη συμβουλευτική στήριξη και την εμπύχωση όσων αναζητούν εργασία (νέοι που εισέρχονται στην αγορά εργασίας, άνεργοι, αναπροσανατολιζόμενοι κτλ.), σε ζητή-

ματα ένταξης-επανένταξης και παραμονής στην αγορά εργασίας, καθώς και σε θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης μετά την έξοδο από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Η ένταξη- επανένταξη στην αγορά εργασίας περνά από διάφορα στάδια, των οποίων η χρονική διάρκεια ποικίλλει, ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση του κάθε «πελάτη».

Η διαδικασία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας, η οποία περιλαμβάνει και τον τρόπο με τον οποίο θα διατηρήσει τη θέση εργασίας την οποία κατέλαβε ή την οποία στοχεύει να καταλάβει ο κάθε ενδιαφερόμενος.

Η ενημέρωση των ατόμων που ζητούν εργασία αποτελεί, επίσης, μέρος της διαδικασίας της «*Συμβουλευτικής Αναζήτησης Εργασίας*» και εργαλείο στα χέρια του ανέργου.

Η παρακολούθηση των τάσεων της αγοράς εργασίας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η συγκέντρωση και αξιολόγηση σχετικών στοιχείων αποτελούν, ακόμη, μέρος του ρόλου του Λειτουργού Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού που εργάζεται στο χώρο της Απασχόλησης.

3.3 Προσόντα και δεξιότητες των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού

Για να μπορεί ο Λειτουργός της Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού να επιτελεί με επιτυχία τους ρόλους και τα καθήκοντα που προαναφέρθηκαν, πρέπει να χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα προσόντα και να έχει τις παρακάτω δεξιότητες.

1. Να διαθέτει στέρεα θεωρητική κατάρτιση και πρακτική εμπειρία σε θέματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Ειδικότερα,

πρέπει να έχει καλή γνώση των σκοπών, των λειτουργιών, των μέσων και της μεθοδολογίας του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Η εξοικείωση των Λειτουργών της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού με τις μεθόδους συλλογής, αξιολόγησης, ταξινόμησης και διάδοσης των πληροφοριών, τόσο με τους παραδοσιακούς τρόπους (επαγγελματικές μονογραφίες, οδηγοί σπουδών και επαγγελμαμάτων, κτλ.), όσο και με τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα (Cd-roms, Τράπεζες Πληροφοριών, ηλεκτρονικά δίκτυα κτλ.) οφείλει να αποτελεί στόχο του προγράμματος εκπαίδευσής τους.

2. Να έχει καλή εποπτεία του κοινωνικού, εκπαιδευτικού και οικονομικού περιβάλλοντος, στο οποίο ασκεί τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, και την ικανότητα να παρακολουθεί και να κατανοεί τις σύγχρονες εξελίξεις και τις επιπτώσεις τους σε θέματα εκπαίδευσης, εργασίας και οικονομίας.
3. Να έχει καλή ενημέρωση για τις εξελίξεις που συμβαίνουν στο διεθνές περιβάλλον και ιδιαίτερα στο ευρωπαϊκό, καθώς και για τις προεκτάσεις τους σε ζητήματα που άπτονται της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της σταδιοδρομίας των ατόμων.
4. Να έχει ευχέρεια στις διαπροσωπικές σχέσεις και να μπορεί να δημιουργεί ευχάριστο, άνετο και θετικό κλίμα στις επαφές του με τους συμβουλευόμενους.
5. Να χαρακτηρίζεται από οξυδέρκεια και ικανότητα παρατήρησης της συμπεριφοράς και των αντιδράσεων των ατόμων.

6. Να τους δημιουργεί εμπιστοσύνη και σιγουριά, να είναι σε θέση να κάνει διάγνωση των ικανοτήτων, των προσόντων και των αδυναμιών τους και να αξιολογεί κατάλληλα τις εμπειρίες τους.

7. Να διαθέτει τις δεξιότητες της ανάλυσης, αξιολόγησης και σύνθεσης δεδομένων.

8. Να σέβεται τους κανόνες της επαγγελματικής δεοντολογίας.

4. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

4.1. Εισαγωγικά

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα συνηθέστερα και σημαντικότερα, κριτήρια για την πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων και των δεξιοτήτων των ατόμων τα οποία αναλαμβάνουν ποικίλους κοινωνικούς ρόλους είναι η προηγούμενη σχετική τους εκπαίδευση και η αντίστοιχη εμπειρία τους.

Για τον παραπάνω λόγο η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να εντάξει στην παρούσα μελέτη ειδικό κεφάλαιο σχετικό με την εκπαίδευση των Λειτουργών της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, δίνοντας έμφαση στη διεθνή και ιδιαίτερα στην ευρωπαϊκή εμπειρία.

4.2 Η διαφοροποίηση της εκπαίδευσης των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Από την εξέταση των συστημάτων εκπαίδευσης των Λειτουργών που ασχολούνται με τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στις διάφορες χώρες, προκύπτει ότι υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις από χώρα σε χώρα, όχι μόνο ως προς την οργανωτι-

κή δομή και τους φορείς που παρέχουν την εκπαίδευση αυτή, αλλά και ως προς το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της. Σε μερικές χώρες η εκπαίδευση ή κατάρτιση γίνεται στα Πανεπιστήμια, σε άλλες το έργο αυτό αναλαμβάνουν ειδικευμένα Ινστιτούτα (π.χ. στη Γαλλία, στην Πορτογαλία) και σε άλλες διάφοροι Οργανισμοί.

Παλαιότερα, η έμφαση δινόταν στα εφόδια των ατόμων που ασχολούνταν με τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, τα οποία έπρεπε να κατέχουν βασικές γνώσεις, για να μπορούν να ενημερώνουν τους ενδιαφερομένους και να απαντούν σε κρίσιμα ερωτήματα σχετικά με την επιλογή σπουδών ή επαγγέλματος (conventional training approach). Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, εμφανίζεται η τάση να καταρτίζονται οι Λειτουργοί του Προσανατολισμού όχι μόνο για να δίνουν πληροφορίες στους ενδιαφερομένους, αλλά και για να αποκτήσουν τις δεξιότητες εκείνες που είναι αναγκαίες για τη αλληλεπίδρασή τους μ' αυτούς και τη συμβουλευτική τους στήριξη (competency-based training ή skills-oriented training) (βλ. και Repetto, 1992). Παρά τη γενική αυτή τάση, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική, ως προς τη γενική προσέγγιση και τη φιλοσοφία της εκπαίδευσης/κατάρτισης των Λειτουργών της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού. Η διαφοροποίηση αυτή επεκτείνεται ακόμη και στους ρόλους που αναλαμβάνουν. Η ανομοιογένεια αυτή οφείλεται στη διαφορετική παράδοση κάθε χώρας, στην ιδιομορφία του εκπαιδευτικού της συστήματος και στον τρόπο οργάνωσης της αγοράς εργασίας, στο βαθμό και στις ιδιαιτερότητες της κοινωνικοοικονομικής της ανάπτυξης, καθώς και στις κυρίαρχες φιλοσοφικές, ιδεολογικές και επιστημονικές τάσεις που επικράτησαν σε καθεμιά από αυτές και επηρέασαν την εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού.

Το γεγονός αυτό δυσκολεύει τη συνοπτική παρουσίαση του τρόπου κατάρτισης των υπό εξέταση λειτουργών στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης. Παρά τη δυσκολία, όμως, αυτή, θα επιχειρήσουμε να σκιαγραφήσουμε παρακάτω ό,τι ισχύει σε γενικές γραμμές στον ευρωπαϊκό, κυρίως, χώρο, για τα παραπάνω θέματα, χωρίς να επεκταθούμε σε ιδιαίτερες λεπτομέρειες.

4.3 Συνοπτική εικόνα της κατάρτισης των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού στη Δυτική Ευρώπη¹⁷

Στη Δυτική Ευρώπη αλλά και σε άλλες χώρες, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός υλοποιείται σε δύο, κυρίως, επίπεδα: α) σε βασικό πρωτοβάθμιο επίπεδο και β) σε προχωρημένο δευτεροβάθμιο επίπεδο (βλ. και Ζαννή–Τελιοπούλου, 1989, Commission of European Community, 1987).

Στο πρώτο επίπεδο δίνονται, κυρίως, πληροφορίες και παρέχεται στοιχειώδης συμβουλευτική καθοδήγηση. Τις υπηρεσίες αυτές παρέχουν άτομα τα οποία έρχονται σε συχνή επαφή με τους ενδιαφερομένους (εκπαιδευτικοί, Σχολικοί Σύμβουλοι, κοινωνικοί λειτουργοί, υπάλληλοι επιφορτισμένοι με το έργο της ενημέρωσης, κτλ.) ή άτομα τα οποία αποστέλλονται για το σκοπό αυτό από Υπηρεσίες Απασχόλησης ή Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Τα άτομα που αναλαμβάνουν τέτοιου είδους έργο έχουν, συνήθως, ανώτατη εκπαίδευση σε κάποια Επιστήμη και διαθέτουν βασική επιμόρφωση σε ζητήματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Την επιμόρφωση αυτή αποκτούν, συνήθως, με την παρακολούθηση

¹⁷ Το κείμενο αυτό βασίζεται, κατά μεγάλο μέρος, στο βιβλίο: Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Θεωρία και πράξη (Επιμ. Μ. Κασσωτάκης), Εκδ. Gutenberg, 2002.

σύντομης ή μέσης διάρκειας σεμιναρίων, τα οποία οργανώνονται από Πανεπιστήμια ή άλλα ειδικευμένα στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό Κέντρα ή Ινστιτούτα. Οι επαγγελματικοί τίτλοι και οι ρόλοι τους ποικίλλουν (Καθηγητές Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Σχολικοί Σύμβουλοι, Υπεύθυνοι Προσανατολισμού, Λειτουργοί εξουσιοδοτημένοι για τον Προσανατολισμό, Προσανατολιστές, Επαγγελματικοί Καθοδηγητές (tutors), κτλ.).

Σε πιο προχωρημένο επίπεδο, παρέχονται συστηματικότερες υπηρεσίες συμβουλευτικής υποστήριξης και ψυχολογικής βοήθειας στα ενδιαφερόμενα άτομα. Στο επίπεδο αυτό χρησιμοποιούνται – ως βοηθητικά μέσα– ειδικές ψυχοτεχνικές δοκιμασίες διάγνωσης των κλίσεων, των ενδιαφερόντων, των ειδικών ικανοτήτων και άλλων στοιχείων της προσωπικότητας του ατόμου. Αντιμετωπίζονται πιθανά προβλήματα και επιλύονται διάφορες δυσκολίες που συναντούν οι πολίτες σε σχέση με την εκπαιδευτική ή επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Το έργο αυτό αναλαμβάνουν, κατά κανόνα, επιστήμονες που διαθέτουν συστηματική και υψηλού επιπέδου κατάρτιση στα θέματα αυτά (Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Ψυχολόγοι ειδικευμένοι στην Επαγγελματική Συμβουλευτική, Κοινωνικοί Λειτουργοί, κτλ.). Τα άτομα αυτά εκπαιδεύονται, συνήθως, σε πανεπιστημιακού επιπέδου ιδρύματα.

Πάντως, κατά τα τελευταία χρόνια, γενικεύεται η τάση παραγωγής ειδικών επιστημόνων που εφαρμόζουν την Επαγγελματική Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, τόσο στο χώρο της εκπαίδευσης όσο και στο χώρο της εργασίας. Στο χώρο της εκπαίδευσης ειδικότερα παρατηρείται τάση μετάβασης από το ενημερωτικό στο συμβουλευτικό μοντέλο του Προσανατολισμού, το οποίο απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς λειτουργούς σφαιρικότερη και βαθύτερη γνώση των διαδικασιών της επαγγελματικής ανάπτυξης του ατόμου και των μεθόδων

δων υποβοήθησής του στον τομέα αυτό. Η τάση αυτή ενισχύεται τόσο από την υιοθέτηση της φιλοσοφίας και της προοπτικής της δια βίου εκπαίδευσης, όσο και από τις σύγχρονες εξελίξεις, οι οποίες αλλάζουν ριζικά τα δεδομένα στον τομέα του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Για το λόγο αυτό πρέπει να υπάρχουν και στα σχολεία Ειδικοί Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Επιπρόσθετα, όλοι οι διδάσκοντες υποχρεούνται να έχουν γενική ενημέρωση γύρω από τα θέματα αυτά, για να είναι σε θέση να συμβάλλουν, μέσα από τη διδασκαλία των επιμέρους μαθημάτων, στην επίτευξη των σύγχρονων στόχων της επαγγελματικής διαπαιδαγώγησης και της αντίστοιχης καθοδήγησης.

Ως προς το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, μπορούν να αναφερθούν τα εξής: Παρά το γεγονός ότι το περιεχόμενο των προγραμμάτων κατάρτισης των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού διαφέρει από χώρα σε χώρα και από εκπαιδευτικό σε εκπαιδευτικό ίδρυμα στην ίδια χώρα, ορισμένα γνωστικά αντικείμενα φαίνεται να είναι λίγο ή πολύ κοινά. Τέτοιου είδους αντικείμενα είναι τα εξής : 1) Θεωρία και μεθοδολογία της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, 2) Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης, 3) Ψυχοτεχνικές δοκιμασίες εφαρμοσμένες στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, 4) Μεθοδολογία της Συμβουλευτικής Συνέντευξης, 5) Εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη Συμβουλευτική και τη διαχείριση και διάδοση των πληροφοριών, 6) Καθοδήγηση ατόμων ειδικών κατηγοριών και επιμέρους κοινωνικών ομάδων, 7) Στοιχεία εξελικτικής ψυχολογίας και ψυχολογίας ατομικών διαφορών, 8) Θεωρίες προσωπικότητας, 9) Στοιχεία οικονομίας, 10) Διαχείριση ανθρώπινων πόρων-management, 11) Στοιχεία στατιστικής και έρευνας θεμάτων σχετικών με την Επαγ-

γελματική Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό και 12) Κοινωνιολογία της εργασίας.

Σε όλα σχεδόν τα προγράμματα εκπαίδευσης Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού προβλέπονται πρακτικές ασκήσεις, με σκοπό την απόκτηση δεξιοτήτων συμβουλευτικής και την εξοικείωσή τους με τις πρακτικές διαστάσεις του ρόλου τους.

Ο χρόνος εκπαίδευσης αυτών των Λειτουργών ποικίλλει ανάλογα με το αρχικό επίπεδο σπουδών τους (κάτοχοι τίτλων προηγούμενων ανώτατων σπουδών) ή με τη διάρθρωση των σχετικών προγραμμάτων (ολικής ή μερικής παρακολούθησης) και μπορεί να κυμαίνεται από ένα ακαδημαϊκό έτος μέχρι και τέσσερα ή και περισσότερα σε ορισμένες περιπτώσεις.

Για την εκπαίδευση των Λειτουργών που εφαρμόζουν τη Συμβουλευτική σε βασικό πρωτοβάθμιο επίπεδο εφαρμόζονται συχνά διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια ποικίλης διάρκειας και λαμβάνεται υπόψη η προηγούμενη σχετική εμπειρία τους.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι ανάλογη εκπαίδευση και πρακτική εμπειρία πρέπει να διαθέτουν και οι Έλληνες που θα λαμβάνουν στο μέλλον βεβαίωση πιστοποίησης για την καταλληλότητα παροχής υπηρεσιών Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Περισσότερα στοιχεία για την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα μας ως προς την εκπαίδευση και την επιμόρφωση όσων εφαρμόζουν μέχρι σήμερα τον παραπάνω θεσμό στην εκπαίδευση και στην απασχόληση, καθώς και για τη δομή και το περιεχόμενο που πρέπει να έχουν τα προγράμματα εκπαίδευσης των Λειτουργών αυτών, δίδονται σε επόμενες ενότητες (βλ. ενότητα 5 και ενότητα 9).

5. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι η συνοπτική παρουσίαση της εφαρμογής της Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού στη χώρα μας, των φορέων που την υλοποιούν, των στελεχών που διαθέτουν οι φορείς αυτοί και του μέχρι σήμερα τρόπου κατάρτισής τους. Η παρουσίαση αυτή δεν περιορίζεται μόνο στους τομείς των Υπουργείων Παιδείας, Εργασίας και Κοινωνικής Πρόνοιας, αλλά επεκτείνεται και σε άλλους που ανήκουν στην αρμοδιότητα άλλων Υπουργείων, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και σε άλλους οργανισμούς, καθώς και στον ιδιωτικό τομέα.

Η καταγραφή αυτή στοχεύει όχι μόνο στο να διευκολύνει τη λήψη μεταβατικών μέτρων, που πρέπει ασφαλώς να ισχύσουν κατά την πρώτη εφαρμογή του συστήματος πιστοποίησης, αλλά και να βοηθήσει αυτούς που θα αναλάβουν αργότερα τη σύνταξη μητρώων των Φορέων παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής Προσανατολισμού στη χώρα μας, έργο που αποτελεί, όπως αναφέρεται σε άλλη ενότητα, σημαντική πτυχή του προτεινόμενου συστήματος πιστοποίησης.

5.1. Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στο χώρο της εκπαίδευσης

5.1.1. Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Ο εκπαιδευτικός-επαγγελματικός προσανατολισμός εντάσσεται στο εκπαιδευτικό σύστημα μιας χώρας, από τη στιγμή που η χώρα αυτή συνειδητοποιεί την ανάγκη “διασύνδεσης” της εκπαίδευσης με την παραγωγική διαδικασία και συνακόλουθα κρίνεται χρηστική η ανάπτυξη “διαύλων επικοινωνίας” μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και του χώρου της εργασίας (Κρίβας και Παπάς, 1997).

Στη χώρα μας, ο θεσμός του *επαγγελματικού προσανατολισμού*, αρχίζει να εφαρμόζεται, μέσω των Υπουργείων Εργασίας και Παιδείας, από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 (Δημητρόπουλος, 1994), αν και υπήρξαν μερικές μεμονωμένες προσπάθειες και νωρίτερα. Το 1953, το Υπουργείο Εργασίας ανέθεσε την εφαρμογή του θεσμού στον οργανισμό που μετεξελίχθηκε αργότερα στο σημερινό Ο.Α.Ε.Δ., ο οποίος έχει την αρμοδιότητα εφαρμογής της Συμβουλευτικής-Επαγγελματικού Προσανατολισμού, στον τομέα της απασχόλησης. Στο Υπουργείο Παιδείας η αντίστοιχη προσπάθεια ξεκίνησε από το *Διδασκαλείο*, ως “μέρος της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών” (Δημητρόπουλος, 1999β). Η προσπάθεια, όμως, αυτή ατόνησε, μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Ουσιαστικά μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970 δεν υπήρχε συστηματική εφαρμογή του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην ελληνική εκπαίδευση

Ο θεσμός αυτός εισάγεται στο εκπαιδευτικό σύστημα, με την ονομασία **Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.)**, και εντάσσεται στις δραστηριότητες του δευτεροβάθμιου σχολείου με το Ν.309/1976 *Περί “οργάνωσης και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως”*, ενώ με το Ν.1566/1985 *Περί “δομής και λειτουργίας της Πρω-*

τοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης” ορίζονται συγκεκριμένοι τρόποι υποστήριξης και ανάπτυξης του, σε όλα τα επίπεδα.

Για την καλύτερη εφαρμογή του Σ.Ε.Π., στα Δευτεροβάθμια Σχολεία, το ΥΠ.Ε.Π.Θ. κατέβαλε από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και συνεχίζει να καταβάλλει διάφορες προσπάθειες. Όμως, από εκπαιδευτικούς, γονείς, μαθητές και ειδικούς ερευνητές έχουν διατυπωθεί, κατά καιρούς, αιτιάσεις και αρνητικές αξιολογήσεις, ως προς την αποτελεσματικότητα του θεσμού αυτού (Δημητρόπουλος, 1986, Παπάς και Ψαχαρόπουλος, 1990, Κασσωτάκης, 1992, Τέπτερη 1992, Παπάς, 1994 κ.ά.).

Για τη βελτίωση της εφαρμογής του ελήφθησαν πρόσφατα διάφορα μέτρα από τα οποία τα σημαντικότερα είναι τα εξής :

Με το νόμο 2525/97 ιδρύθηκαν και άρχισαν να λειτουργούν από το 1999 στις έδρες των νομών της χώρας εξήντα οκτώ (68) Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.). Τα ΚΕ.ΣΥ.Π. προσφέρουν υπηρεσίες σε θέματα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε μαθητές, γονείς, καθηγητές και νέους έως 25 ετών και υποστηρίζουν όλες τις λειτουργίες εφαρμογής του θεσμού στην περιοχή ευθύνης τους. Τα Κέντρα αυτά στελεχώνονται από τον Υπεύθυνο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και τον Εδικό Πληροφόρησης, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης και έχουν καταρτιστεί κατάλληλα στα συγκεκριμένα αντικείμενα.

Στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και στο ΥΠ.Ε.Π.Θ. λειτουργούν αντίστοιχα δύο Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού των οποίων ο ρόλος είναι συντονιστικός. Το Κ.Ε.ΣΥ.Π., το οποίο λειτουργεί στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, εκτός του συντονιστικού του ρόλου έχει και την ευθύνη της παραγωγής του εκπαιδευτικού και πληροφοριακού υλικού Σ. Ε. Π. και είναι αρμόδιο για τη συλλογή, αξιολόγηση, ταξινό-

μηση και μορφοποίηση των πληροφοριών για τις σπουδές και τα επαγγέλματα.

Παράλληλα με τα ΚΕ.ΣΥ.Π., ιδρύθηκαν και άρχισαν λειτουργούν από το 1999 Γραφεία Σ.Ε.Π. (ΓΡΑ.Σ.Ε.Π..) σε 200 σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τα οποία έχουν σκοπό να στηρίζουν την εφαρμογή του Σ.Ε.Π. στο Γυμνάσιο και το Λύκειο. Στα Γραφεία αυτά υπηρετούν καθηγητές Σ.Ε.Π. που έχουν επιμορφωθεί στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. (βλ. και Κασσωτάκης, 2002, σσ. 91-96).

Ο αριθμός των ΚΕ.ΣΥ.Π. και ιδιαίτερα των Γρα.Σ.Ε.Π. αναμένεται να αυξηθεί στο προσεχές μέλλον με χρηματοδοτήσεις που θα προέλθουν από το 2^ο ΕΠΕΑΕΚ.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας εκσυγχρονισμού του θεσμού του Σ.Ε.Π. που έγινε με την πρόσφατη μεταρρύθμιση της ελληνικής εκπαίδευσης συντάχθηκε ακόμη νέο διδακτικό και λοιπό βοηθητικό υλικό σχετικό με την εφαρμογή του Σ.Ε.Π., εκπονήθηκαν ή μεταφράστηκαν και σταθμίστηκαν στην ελληνική πραγματικότητα διάφορες ψυχοτεχνικές δοκιμασίες και δημιουργήθηκε στο Π.Ι. ηλεκτρονική βάση δεδομένων. Αξίζει, ακόμη, να αναφερθούν τα Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας, τα οποία τέθηκαν πρόσφατα σε εφαρμογή, καινοτομία η οποία θα συμβάλει στην καλύτερη εφαρμογή του Σ.Ε.Π.

Με το νόμο 2986/2002 συνεστήθη, επίσης, στη Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων *«Διεύθυνση Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων»*, η οποία έχει τη διοικητική εποπτεία των ΚΕ.ΣΥ.Π. και των Γρα.Σ.Ε.Π.

Εκτός από τα παραπάνω, στο άμεσο μέλλον προβλέπεται να αναπτυχθούν και άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες σχετικές με τον Σ.Ε.Π. οι οποίες θα συμβάλουν στην αποτελεσματικότητά τους. Η

ανάπτυξη της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στην εκπαίδευση θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των αναγκών σε ειδικευμένο προσωπικό, για την παραγωγή του οποίου θα απαιτηθεί η συνέχιση και συστηματοποίηση των σχετικών επιμορφωτικών σεμιναρίων.

Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, ο θεσμός δεν εφαρμόζεται μέχρι σήμερα. Πρόσφατα διατυπώθηκαν προτάσεις για την εισαγωγή στοιχείων επαγγελματικής διαπαιδαγώγησης και στα προγράμματα του Δημοτικού Σχολείου.

5.1.2 Προγράμματα Κατάρτισης στη Συμβουλευτική – Προσανατολισμό Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ., για να υλοποιήσει όσα περιλαμβάνονταν στο Ν.309/76 για τον Σ.Ε.Π. έπρεπε να δημιουργήσει έναν πρώτο “πυρήνα” ειδικευμένων καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Για το λόγο αυτό συνήψε διακρατικές συμφωνίες με τη Βρετανία, τη Γαλλία και τις Η.Π.Α. στις οποίες έστειλε, από το σχολικό έτος 1979-80 έως το 1982-83, ομάδες 15 περίπου εκπαιδευτικών στην κάθε χώρα, για να παρακολουθήσουν σε Πανεπιστήμια, σε διάστημα εννέα (9) μηνών, ειδικό πρόγραμμα σχετικής εξειδίκευσης. Ορισμένοι από τους εκπαιδευτικούς που παρακολούθησαν τα ανωτέρω προγράμματα αποτέλεσαν την επιτελική ομάδα εργασίας για θέματα Σ.Ε.Π., που συστάθηκε στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) και εργάστηκε από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και κυρίως στη δεκαετία του 1980.

Τα έτη 1984 και 1985 οργανώθηκαν, επίσης, από το Π.Ι., σε συνεργασία με το ΤΕΙ Αθηνών, 5μηνα σεμινάρια επιμόρφωσης εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο Σ.Ε.Π. Πραγματοποιήθηκαν πέντε (5) επιμορφωτικοί κύκλοι, τέτοιου είδους σεμιναρίων, με περίπου 80 συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς σε καθένα από αυτά.

Σκοπός των σεμιναρίων αυτών ήταν “η κατάλληλη προετοιμασία του καθηγητή-συμβούλου, για να αναλάβει και να φέρει, με επιτυχία, σε πέρας το έργο της εφαρμογής του Σ.Ε.Π. στο Σχολείο”. Τα μαθήματα που διδάχτηκαν στα προγράμματα αυτά αναγράφονται αναλυτικά στο Παράρτημα.

Παράλληλα με όλα αυτά, το ΥΠΕΠΘ σε συνεργασία με το Π.Ι. οργάνωσε στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές της δεκαετίας του 1980 διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια σύντομης διάρκειας, τα οποία παρακολούθησαν αρκετοί εκπαιδευτικοί. Κατά τα έτη 1994 και 1995, δύο χιλιάδες (2000) εκπαιδευτικοί παρακολούθησαν σεμινάρια επιμόρφωσης στον Σ.Ε.Π. διάρκειας 5 ημερών. Τα σεμινάρια αυτά τα συνδιοργάνωσαν η Δ/ση Σπουδών Β/θμιας Εκπαίδευσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ., το Π.Ι. και ο Ο.Ε.Ε.Κ.

Με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρείχε το Α΄ Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. από το 1998-2000, προσφέρθηκαν τρία διαφορετικά προγράμματα επιμόρφωσης-κατάρτισης εκπαιδευτικών στη Συμβουλευτική-Προσανατολισμό και συγκεκριμένα τα εξής:

- i) Σεμινάρια 5 μηνών (520 ώρες), σε Τριτοβάθμια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.
- ii) Εννεάμηνα (9) μεταπτυχιακά σεμινάρια υπευθύνων Σ.Ε.Π. (Πανεπιστήμια: Αθηνών και Θεσσαλονίκης) και
- iii) Εννεάμηνα σεμινάρια κατάρτισης ειδικών Τεκμηρίωσης για τη στελέχωση των ΚΕ.ΣΥ.Π. (Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Τ.Ε.Ι. Θεσ/κης).

Τα αντικείμενα που διδάχθηκαν στα προγράμματα αυτά αναφέρονται στο Παράρτημα στο οποίο παραπέμπουμε τον αναγνώστη που επιθυμεί να έχει περισσότερες πληροφορίες για το θέμα αυτό.

5.1.3. Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

5.1.3.1. Προγράμματα σπουδών και άλλες σχετικές δραστηριότητες

Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση υπήρξε σημαντική χρονική καθυστέρηση, όσον αφορά στον *Εκπαιδευτικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό*, σε σχέση με τα όσα παρείχαν στους σπουδαστές τους, διδακτικά/υποστηρικτικά, τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης των Η.Π.Α., του Καναδά, των χωρών της Δυτικής Ευρώπης και άλλων χωρών. Εξάιρεση αποτέλεσε η *Παιδαγωγική Σχολή της ΣΕΛΕΤΕ*, η οποία ασχολήθηκε συστηματικότερα με το θεσμό αυτό επί 35 περίπου χρόνια, αν και οι προσπάθειές παρέμειναν σε περιορισμένο επίπεδο.

Κατά τη δεκαετία του 1990 (ορισμένα και νωρίτερα) τα Παιδαγωγικά, κυρίως, Τμήματα και τα Τμήματα Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας των ελληνικών Α.Ε.Ι. άρχισαν να εντάσσουν στα προγράμματα σπουδών τους μαθήματα σχετικά με τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό. Κατά την ίδια περίοδο άρχισαν να λειτουργούν μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, σε ορισμένα ελληνικά Α.Ε.Ι., τα οποία παρέχουν σπουδές ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό (π.χ. Φ.Π.Ψ. Αθηνών, και στο Π.Τ.Δ.Ε. Πατρών, αργότερα).

Από το ακαδημαϊκό έτος 1998-99, άρχισε, επίσης, η λειτουργία στη ΣΕΛΕΤΕ (σημερινή Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) Τμημάτων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (βλ. Ν.2640/98), με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρείχε το Α΄ Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., Η φοίτηση στα Τμήματα αυτά διαρκεί τρία έτη (περιλαμβάνεται και η πρακτική άσκηση). Υπάρχει, όμως, η δυνατότητα ολοκλήρωσης των σπουδών αυτών και σε δύο

ακαδημαϊκά εξάμηνα (περισσότερες λεπτομέρειες παρέχονται στο παράρτημα).

Τέλος, ολιγάριθμοι Έλληνες εκπαιδευτικοί, την τελευταία 25ετία, πραγματοποίησαν μεταπτυχιακές σπουδές στα Α.Ε.Ι. του εξωτερικού και διεξήγαγαν έρευνες στην περιοχή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 άρχισαν, επίσης, να αναπτύσσονται στα τριτοβάθμια ιδρύματα Γραφεία Σταδιοδρομίας, τα οποία μετεξελίχθηκαν σε Γραφεία Διασύνδεσης. Γι' αυτά γίνεται αναλυτικότερα λόγος στο επόμενο υποκεφάλαιο της παρούσας μελέτης. Παράλληλα σε ορισμένα τριτοβάθμια ιδρύματα δημιουργήθηκαν και Κέντρα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (π.χ. στο Τμήμα Φ.Π.Ψ. της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών)¹⁸.

5.1.3.2. Οι δραστηριότητες των Γραφείων Διασύνδεσης των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.¹⁹

α) Προσφερόμενες υπηρεσίες

Τα ελληνικά Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. δραστηριοποιούνται στον τομέα της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού με τη δημιουργία των Γραφείων Διασύνδεσης σε επίπεδο Ιδρύματος, με την Οριζόντια Δικτύωση τους και με τη λειτουργία, σε ορισμένα από αυτά, Συμβουλευτικών Κέντρων υποστήριξης φοιτητών. Τα περισσότερα από τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτήθηκαν από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. του Υπουργείου Παιδείας.

¹⁸ Περισσότερα στοιχεία βλ. στο Κασσωτάκης, 2002.

¹⁹ Περιλαμβάνεται και η Α.Σ. ΠΑΙ. Τ.Ε. της ΣΕΛΕΤΕ.

Οι δραστηριότητες των Γραφείων Διασύνδεσης επικεντρώνονται στα εξής:

- Στην πληροφόρηση των φοιτητών για τις κατευθύνσεις και τις διεξόδους των προπτυχιακών σπουδών, τις ευκαιρίες υποτροφιών και μεταπτυχιακών σπουδών, τα ευρωπαϊκά προγράμματα κινητικότητας, τις υποτροφίες και τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και άλλα παρόμοια.
- Στην προσφορά υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του μοντέλου MAGIC (Mentoring, Advocacy, Guidance, Information, Counselling:Καθοδήγηση-Υποστήριξη -Προσανατολισμό - Πληροφόρηση-Συμβουλευτική).
- Στην επαφή με τους εργοδοτικούς και κοινωνικούς φορείς. Ενημερώνουν τους αποφοίτους των διάφορων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για τις διαθέσιμες θέσεις εργασίας που έχουν σχέση με τις σπουδές τους και για την οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων.
- Στη σύνδεση με την αγορά εργασίας και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για ένταξη των αποφοίτων σ' αυτήν. Έτσι, τα Γραφεία Διασύνδεσης αποτελούν το συνδετικό κρίκο μεταξύ επιστημονικής κοινότητας και παραγωγικών μονάδων.
- Στην αποτύπωση των φορέων και θέσεων απασχόλησης στην περιφέρεια λειτουργίας των αντίστοιχων ιδρυμάτων.

- Στην αποτύπωση των χαρακτηριστικών και δεξιοτήτων των αποφοίτων τους με την παράλληλη κατάρτιση μητρώου αποφοίτων.
- Στην πληροφόρηση των επιχειρήσεων και οργανισμών για τους διαθέσιμους αποφοίτους τους ανά επιστημονική ειδικότητα.
- Στη διερεύνηση των δυνατοτήτων τόνωσης της απασχόλησης των αποφοίτων των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
- Στην παραγωγή εργαλείων και μέσων για Συμβουλευτική και Επαγγελματικό Προσανατολισμό σε μηχανογραφημένη μορφή.
- Στην κατάρτιση ιστοσελίδων και βάσεων δεδομένων.
- Στη δημιουργία προϋποθέσεων για εξ αποστάσεως και διαβίου πληροφόρηση και Συμβουλευτική.
- Στην εκπαίδευση-κατάρτιση εξειδικευμένων στελεχών για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των Γραφείων Διασύνδεσης.

- Στην κατάρτιση και εφαρμογή κανόνων δεοντολογίας των προσφερόμενων από τα Γραφεία Διασύνδεσης υπηρεσιών με γνώμονα τη διαφάνεια και την εγκυρότητα.
- Στην πραγματοποίηση επιστημονικών ημερίδων και εκδηλώσεων για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό μαθητών και φοιτητών.
- Στη σύνδεση με αντίστοιχους φορείς πληροφόρησης και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και στην υλοποίηση κοινών προγραμμάτων και για την πρακτική άσκηση των φοιτητών.
- Στο σχεδιασμό προγραμμάτων Συμβουλευτικής Υποστήριξης για φοιτητές με ειδικές ανάγκες.
- Στη συμβουλευτική, γενικά, υποστήριξη των φοιτητών/τριών και των αποφοίτων κάθε ιδρύματος.
- Στην ανάπτυξη μηχανισμών αμοιβαίας διαρκούς ενημέρωσης, καταγραφής των αναγκών της οικονομίας σε επιστημονικό προσωπικό και καταγραφής των δυνατοτήτων και των ειδικεύσεων των σπουδαστών και πτυχιούχων.
- Στη συγκέντρωση και κοινοποίηση αγγελιών προσφοράς εργασίας από συνεργαζόμενους φορείς, επιχειρήσεις και οργανισμούς ή από τον Ο.Α.Ε.Δ.

- Στην παροχή νομικών συμβουλών για θέματα εργατικού δικαίου και συμβάσεων εργασίας.

Οι υπηρεσίες Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας δεν αναπτύσσονται με πληρότητα, ταυτόχρονα και ομοιόμορφα σε όλα τα Γραφεία Διασύνδεσης των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., ούτε υπάρχει αντιστοιχία σε θέματα αριθμού και εξειδικεύσεων των στελεχών τους. Έχει παράλληλα εκπονηθεί και υλοποιηθεί πρόγραμμα οριζόντιων δράσεων των Γραφείων Διασύνδεσης των Πανεπιστημίων.

β) Οριζόντια Δικτύωση των Γραφείων Διασύνδεσης

Τα Γραφεία Διασύνδεσης των Α.Ε.Ι. συνεργάζονται στο πρόγραμμα της Οριζόντιας Δράσης, διατηρώντας την αυτονομία και την ανεξαρτησία τους. Γενικός στόχος του προγράμματος αυτού είναι η ανάπτυξη και επέκταση του θεσμού των Γραφείων Διασύνδεσης των Α.Ε.Ι.

Οι βασικοί στόχοι του συγκεκριμένου προγράμματος είναι:

- Η σύνδεση των Γραφείων Διασύνδεσης για την αποφυγή επικαλύψεων και την εξασφάλιση ποιότητας και πληρότητας των αντίστοιχων υπηρεσιών.
- Η ανάπτυξη και ο συντονισμός ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος, που θα επιτρέπει την πρόσβαση και τη διάχυση πληροφοριών σε όλους.
- Ο κοινός σχεδιασμός, η παραγωγή και η χρήση έντυπου και ηλεκτρονικού πληροφοριακού υλικού, μέσων και ερ-

γαλείων για συμβουλευτική υποστήριξη φοιτητών και α-ποφοίτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαί-δευσης.

- Η παροχή εξειδικευμένων συμβουλών, τεχνογνωσίας και υποστήριξης για τη σύνδεση των εκπαιδευτικών δομών με τους παραγωγικούς φορείς.
- Η καλλιέργεια κλίματος συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
- Η θεσμική εκπροσώπηση των Γραφείων Διασύνδεσης, σε φορείς και δράσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Η εφαρμογή κανόνων δεοντολογίας για τους χρήστες των προσφερόμενων υπηρεσιών.
- Η ανάπτυξη δεσμών και διεπιστημονικών σχέσεων συ-νεργασίας με Οργανισμούς, υπηρεσίες, ερευνητικά ινστι-τούτα, επιμελητήρια, παραγωγικούς και εργοδο-τικούς φορείς στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.
- Η πραγματοποίηση συνεδρίων, ημερίδων και κοινών δράσεων για τη διεύρυνση της επικοινωνίας και την προ-ώθηση των στόχων των Γραφείων Διασύνδεσης.
- Η εξεύρεση, εξοικονόμηση και αξιοποίηση πόρων από τα Γραφεία Διασύνδεσης.

*γ) Στελέχωση Γραφείων Διασύνδεσης και Συμβουλευτικών Κέντρων
Φοιτητών ΑΕΙ- ΤΕΙ*

Τα Γραφεία Διασύνδεσης στελεχώνονται από τον επιστημονικό υπεύθυνο που είναι, συνήθως μέλος Δ.Ε.Π, από ελάχιστα βασικά στελέχη με διοικητικά ή διαχειριστικά καθήκοντα και ειδικεύσεις, και από έκτακτο προσωπικό με συμβάσεις ορισμένου χρόνου.

Η κατάσταση που εμφανίζουν αυτή την περίοδο, πριν από τη χρηματοδότησή τους από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II του Υπουργείου Παιδείας, καταγράφεται σε πίνακα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα. Στον πίνακα αυτό αναγράφονται μόνον οι ειδικότητες εκείνες που σχετίζονται με τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Πάντως, σε γενικές γραμμές μπορούμε να σημειώσουμε ότι η στελέχωση των Γραφείων Διασύνδεσης με άτομα ειδικευμένα στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό φαίνεται προβληματική, καθώς ελάχιστα διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό για ανάλογες υποστηρικτικές δραστηριότητες. Τα περισσότερα στελέχη, που αναλαμβάνουν τέτοια καθήκοντα, έχουν κάποιο πτυχίο Κοινωνικών Επιστημών, κυρίως Οικονομικών. Τα περισσότερα έχουν, επίσης, αξιολογη επαγγελματική προϋπη-ρεσία στο αντικείμενο. Με τη χρηματοδότηση από το Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. II του Υπουργείου Παιδείας, προβλέπεται η στελέχωση των υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού με περισσότερα και πιο εξειδικευμένα στελέχη, όπως προκύπτει από τη μελέτη των προτεινόμενων προγραμμάτων Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι που έχουν κατατεθεί για αξιολόγηση και ζητείται η έγκριση της υλοποίησής τους.

5.2 Η Συμβουλευτική και ο Προσανατολισμός στο χώρο της απασχόλησης

Η εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο χώρο της Απασχόλησης ανήκει στην αρμοδιότητα του Οργανισμού Απασχόλησης του Εργατικού δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.). Ο Οργανισμός αυτός ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και λεγόταν Οργανισμός Απασχόλησης και Ασφάλισης της Ανεργίας (Ο.Α.Α.Α²⁰.) Ο Οργανισμός αυτός προσέφερε, μέχρι σήμερα σημαντικές Υπηρεσίες για την ανάπτυξη και εφαρμογή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού όχι μόνο στον τομέα της Απασχόλησης αλλά και στο χώρο της Εκπαίδευσης. Αρκετές φορές συνεργάστηκε με Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, μετέφρασε και προσαρμοσε στα ελληνικά ψυχοτεχνικές δοκιμασίες, οργάνωσε σεμινάρια για το θεσμό και εξέδωσε διάφορα βιβλία και μελέτες, καθώς και ποικίλο πληροφορο-ριακό υλικό για την επαγγελματική ενημέρωση των πολιτών. Στον Οργανισμό αυτόν ιδρύθηκε το 1954 ειδική Σχολή, με σκοπό να εκπαιδεύσει τους πρώτους Έλληνες Επαγγελματικούς Συμβούλους (βλ. την υπ' αριθμ. 30415/54 σχετική απόφαση του Υπουργείου Εργασίας). Η Σχολή λειτούργησε δύο χρόνια και αποφοίτησαν από αυτήν 65 Επαγγελματικοί Σύμβουλοι, οι οποίοι αποτέλεσαν τα πρώτα στελέχη του θεσμού στον Ο.Α.Ε.Δ. (βλ. Κασσωτάκης-Φωτιάδου 2002, Χουρδάκη, 1967).

Το 1971, λειτούργησε στον Ο.Α.Ε.Δ. πρόγραμμα εκπαίδευσης 30 Συμβούλων, που επαναλήφθηκε, το 1973, για 40 άτομα. Τα προγράμματα αυτά είχαν χρονική διάρκεια από 6-9 μήνες και περιλάμβαναν τόσο θεωρητική κατάρτιση όσο και πρακτική άσκηση. Το 1983

²⁰ Ο Ο.Α.Α.Α. μετονομάστηκε σε Ο.Α.Ε.Δ. (Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού) το 1969 (Ν.Δ. 212/69).

πραγματοποιήθηκε μεγαλύτερης διάρκειας πρόγραμμα κατάρτισης στελεχών για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό (900 ώρες), στο οποίο πήραν μέρος 30 άτομα και το ολοκλήρωσαν 23 (βλ. Φράγκος, 1998, Κασσωτάκης-Φωτιάδου 2002). Από αυτούς μέρος μόνο απορροφήθηκε από τις υπηρεσίες του παραπάνω Οργανισμού.

Σήμερα, το προσωπικό που απασχολείται στον Οργανισμό αυτόν σε θέματα Συμβουλευτικής της Απασχόλησης και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, μπορεί να καταταχθεί στις εξής ομάδες :

Α) Ομάδα 1^η. Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται τακτικοί υπάλληλοι που υπηρετούν σε μονάδες απασχόλησης ή αλλού (λίγοι εναπομείναντες).

Β) Ομάδα 2^η. Αυτή περιλαμβάνει τις ακόλουθες υποομάδες : α) Στην πρώτη υποομάδα εντάσσονται 142 Εργασιακοί Σύμβουλοι, οι οποίοι έχουν υπηρετήσει και υπηρετούν ως το τέλος του 2002 σε ΚΠΑ ή αλλού επί τρία περίπου χρόνια β) Στη δεύτερη υποομάδα ανήκουν 49 Εργασιακοί Σύμβουλοι, οι οποίοι θα υπηρετήσουν στα Κ.Π.Α. επί 9 μήνες (ως το τέλος του 2002).

Γ) Ομάδα 3^η. Σ' αυτήν εντάσσονται διακόσιοι οκτώ (208) νέοι Σύμβουλοι, που προσλήφθηκαν πρόσφατα (καλοκαίρι του 2002), με σύμβαση έργου διάρκειας εννέα μηνών.

Οι ειδικότητες των μελών της 1^{ης} ομάδας είναι οι εξής: Ψυχολόγοι, Κοινωνιολόγοι, Οικονομολόγοι, Πολιτικοί Επιστήμονες, Κοινωνικοί Λειτουργοί. Ορισμένοι από αυτούς έχουν ένα (1) χρόνο εκπαίδευσης μετά το βασικό πτυχίο στον Ε. Π. και τουλάχιστον 12 χρόνια προϋπηρεσία στο αντικείμενο της Συμβουλευτικής και του Ε.Π. Όσοι δεν έχο-

υν την ετήσια εξειδίκευση, έχουν προϋπηρεσία 12 ετών, τουλάχιστον, στο αντικείμενο της Συμβουλευτικής και του Ε.Π. στις ειδικές μονάδες του Ο.Α.Ε.Δ. (2 Ψυχολόγοι).

Οι ειδικότητες των μελών της 2^{ης} ομάδας είναι οι ακόλουθες: Ψυχολόγοι, Κοινωνιολόγοι, Κοινωνικοί Λειτουργοί, Οικονομολόγοι Π.Ε., Νομικοί και Πολιτικοί Επιστήμονες. Στην ίδια ομάδα περιλαμβάνονται και 22 πτυχιούχοι των ΤΕΙ, Οικονομικής Κατεύθυνσης.

Οι ειδικότητες των μελών της 3^{ης} ομάδας είναι οι εξής: Κοινωνικοί Λειτουργοί (35 θέσεις), Οικονομολόγοι Π.Ε. (55 θέσεις), Νομικής (2 θέσεις), Κοινωνιολόγοι (50 θέσεις), Ψυχολόγοι (52 θέσεις) και Πολιτικοί Επιστήμονες (14 θέσεις).

5.3. Η θεσμοθέτηση του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Με το νόμο 2525/97 αναμορφώθηκε το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, το οποίο είχε συσταθεί με το νόμο 2224/1994 και τέθηκε υπό την εποπτεία τόσο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων όσο και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αποστολή του Ε.Κ.Ε.Π., σύμφωνα με το Π.Δ. 232/98 είναι:

- Η επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των αρμόδιων φορέων των Υπουργείων Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού
- Ο συντονισμός της δράσης των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων παροχής υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

- Η δημιουργία Εθνικού Δικτύου Ενημέρωσης και Πληροφόρησης όλων των ενδιαφερομένων σε θέματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και ανταλλαγών με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η παροχή κάθε είδους και μορφής υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού προς τους αρμοδίους φορείς, τις επιχειρήσεις και τις οργανώσεις των εργοδοτών και εργαζομένων.
- Η εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση στελεχών Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Η πιστοποίηση της επάρκειας προσόντων Στελεχών Επαγγελματικού Προσανατολισμού και η τήρηση αντίστοιχου μητρώου.
- Η ανάπτυξη κριτηρίων και προτύπων μεθόδων αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού για εκπαίδευση και κατάρτιση, η διεξαγωγή ερευνών και μελετών σχετικών με τον Ε. Π., η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας στα ζητήματα Ε. Π. και άλλες συναφείς δραστηριότητες

Το Ε.Κ.Ε.Π. έχει αρχίσει να αναπτύσσει διάφορες δραστηριότητες σε θέματα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Έχει διοργανώσει επιστημονικές ημερίδες σε διάφορες πόλεις της χώρας και ένα διεθνές επιστημονικό συνέδριο, τα πρακτικά του οποίου εκδόθηκαν στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Έχει, επίσης, αναλάβει την υλοποίηση διεθνών προγραμμάτων και έχει ορισθεί ως το

Εθνικό Κέντρο Πληροφόρησης στο πλαίσιο του δικτύου Euroguidance. Παράλληλα, προχωρεί η στελέχωση του με το κατάλληλο επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό, καθώς και η ολοκλήρωση της υλικοτεχνικής του υποδομής.

5.4 Η Συμβουλευτική και ο Προσανατολισμός στο χώρο των κοινωνικών και λοιπών υπηρεσιών

Η εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού που προσφέρεται στο χώρο των κοινωνικών υπηρεσιών έχει ανατεθεί, κυρίως, στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Πρόνοιας, οι οποίες εργάζονται προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης των προβλημάτων απασχόλησης ειδικών κοινωνικών ομάδων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες, που περιλαμβάνονται στην παρούσα ενότητα, αφορούν στα άτομα με αναπηρίες και στους πρώην χρήστες τοξικών ουσιών. Ακόμη, παρουσιάζεται σύντομα η εφαρμογή του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού σε διάφορες άλλες υπηρεσίες, όπως γραμματείες υπουργείων, δήμοι, κέντρα υποστήριξης και πληροφόρησης παλιννοστούντων, καθώς και σε ποικίλους φορείς που προσφέρουν βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας.

5.4.1 Κοινωνικές Υπηρεσίες

α. Υπηρεσίες για άτομα με αναπηρίες

Στην υποενότητα αυτή εξετάζονται οι υπηρεσίες κοινωνικής φύσεως και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα για άτομα με αναπηρίες. Τα ειδικά γραφεία εργασίας ατόμων με ειδικές ανάγκες του Ο.Α.Ε.Δ. αναφέρονται στο κεφάλαιο που αναφέρεται στην καταγραφή των υπηρεσιών προσανατολισμού στο χώρο της απασχόλησης. Επίσης, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, στα οποία αναφερόμαστε αφορούν σε εκείνα που εμποτεύονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας ή λειτουργούν χάρη στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Τα ειδικά Δημόσια Γυμνάσια και Λύκεια αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο, στο οποίο καταγράφονται οι Υπηρεσίες Προσανατολισμού στο χώρο της εκπαίδευσης.

Τα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι σχολές, οι εταιρείες, τα κέντρα και οι οργανισμοί που προσφέρουν εκπαιδευτικές και κοινωνικές υπηρεσίες σε άτομα με σωματικές, ψυχικές ή πνευματικές αναπηρίες παρέχουν, μεταξύ άλλων, και προγράμματα προ-επαγγελματικής και επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και υπηρεσίες επαγγελματικής αποκατάστασης. Ωστόσο, όλες οι υπηρεσίες, που αναφέρθηκαν παραπάνω, παρέχονται από ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, εκπαιδευτικούς και εργασιοθεραπευτές και όχι από επιστήμονες εξειδικευμένους στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Η επιλογή των επαγγελματικών εργαστηρίων που θα παρακολουθήσει το άτομο εξαρτώνται, συνήθως, από την επιθυμία του ενδιαφερομένου, από την ικανότητά του να προσαρμοσθεί στο συγκεκριμένο εργαστήριο και από την επαγγελματική απασχόληση των γονέων. Οι επιθυμίες των σπουδαστών φαίνεται να επηρεάζονται από:

- α) τις περιορισμένες δυνατότητες προσφοράς επαγγελματικών ειδικοτήσεων από τις αντίστοιχες μονάδες²¹,
- β) τις παρεμβάσεις του οικογενειακού περιβάλλοντος,
- γ) τη δυνατότητα επαγγελματικής διεξόδου στο οικογενειακό περιβάλλον του σπουδαστή, η οποία είναι διαφορετική από την επιθυμία του,
- δ) τη μεταφορά στο χώρο των κοινωνικών στάσεων για "ανδρικά" και "γυναικεία" επαγγέλματα (Δημητρόπουλος, Α. 1991).

Θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι, ουσιαστικά, δεν υπάρχουν κριτήρια επιλογής, όπως αυτά ορίζονται στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, αλλά κάποιες εκπαιδευτικές και ψυχολογικές εκτιμήσεις που αφορούν συνήθως στον έλεγχο του δείκτη νοημοσύνης, στον έλεγχο της επίδοσης του ενδιαφερομένου σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, καθώς και στον έλεγχο των κινητικών δεξιοτήτων, που γίνεται από τους εργασιοθεραπευτές. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις ατόμων που κατέστησαν ανάπηρα, μετά από κάποιο ατύχημα ή ασθένεια, το Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων, παρέχει υπηρεσίες αποκατάστασης και επανένταξης, κατά τις οποίες, με την παρέμβαση ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού και εκπαιδευτικού, πραγματοποιείται ένας αριθμός συναντήσεων με τον ενδιαφερόμενο, για να διαπιστωθεί σε ποιους επαγγελματικούς χώρους μπορεί να αποδώσει.

²¹ Οι ειδικεύσεις συνήθως περιορίζονται στις ειδικότητες ραπτικής, υφαντικής, κηπουρικής, πηλοπλαστικής, κηροπλαστικής, ξυλουργικής, συναρμολόγησης, μεταξοτυπίας, οικοκυρικής, βιβλιοδεσίας και κεντήματος (ό.π.). Οι ειδικεύσεις αυτές, μολονότι προσφέρουν αντικείμενο κατάλληλο για την ανάπτυξη γενικότερων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, δεν οδηγούν σε επαγγελματική ένταξη στους συγκεκριμένους χώρους, αφού οι περισσότερες αντίστοιχες επαγγελματικές κατηγορίες είναι κορεσμένες ή έχουν πλήρως βιομηχανοποιηθεί. Εξαιρεση αποτελεί, πιθανόν, η ειδικότητα Υπαλλήλων γραφείου με χρήση Η/Υ, που παρέχεται στα δύο από τα τρία εξειδικευμένα Κ.Ε.Κ. για Α.Μ.Ε.Α. του Ο.Α.Ε.Δ. στο Γαλάτσι Αθηνών και στη Λάρισα.

Χωρίς να παραγνωρίζει κανείς τις δυσκολίες, που αντιμετωπίζει το επιστημονικό προσωπικό των κέντρων ειδικής αγωγής και τη μεγάλη προσπάθεια που καταβάλλουν, για επιτυχή ένταξη των αναπήρων στο χώρο της επαγγελματικής κατάρτισης, οφείλει να υπογραμμίσει ότι η μη στελέχωση των κέντρων με Λειτουργούς Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, εξειδικευμένους στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, έχει ως συνέπεια την απουσία επαρκούς πληροφόρησης για τις κατάλληλες επαγγελματικές ειδικεύσεις και την ανυπαρξία γενικότερου σχεδιασμού για την παροχή ουσιαστικής βοήθειας στον τομέα των εκπαιδευτικών και των επαγγελματικών επιλογών των αναπήρων.

Η έλλειψη αυτή έγινε, προφανώς, αισθητή στην πολιτεία, η οποία με τον Νόμο 2817/2000 (Φ.Ε.Κ. 78, τ. Α' /14-3-2000, "Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και άλλες διατάξεις"), προβλέπει την ίδρυση των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.) των ατόμων με ειδικές ανάγκες στις έδρες των νομών και νομαρχιών της χώρας, που θα λειτουργούν ως αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες και θα υπάγονται απευθείας στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων²². Σκοπός των Κ.Δ.Α.Υ. είναι η προσφορά υπηρεσιών διάγνωσης, αξιολόγησης, και υποστήριξης των μαθητών και, κυρίως, εκείνων που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ακόμη, πρέπει να υποστηρίξουν, να πληροφορήσουν και να ευαισθητοποιήσουν τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και την κοινωνία. Μεταξύ των άλλων αρμοδιοτήτων που έχουν τα Κ.Δ.Α.Υ., περιλαμβάνεται και η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και ενημέρωσης του διδακτικού προσωπικού και αυτών που συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και την επαγγελματική υποστήριξη. Για το σκοπό αυτό τοποθετο-

²² Άρθρο 2: Οργάνωση.

ύνται στο Κ.Δ.Α.Υ. της Νομαρχίας Αθηνών δύο (2) ειδικοί στον επαγγελματικό προσανατολισμό των τυφλών και στο Κ.Δ.Α.Υ. Θεσσαλονίκης ένας (1).

Φυσικά, οι θέσεις αυτές δεν αναμένεται ότι θα λύσουν το πρόβλημα του επαγγελματικού προσανατολισμού των ατόμων με αναπηρίες, ωστόσο είναι μια αρχή (Γιαννίτσας, και συνεργάτες, 2000α, σελ. 15). Βέβαια, αυτό σημαίνει ότι όλα τα άτομα με προβλήματα όρασης, που έχουν ανάγκη από υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, θα πρέπει να μετακινούνται στην Αθήνα ή στη Θεσσαλονίκη, προκειμένου να τους προσφερθούν οι υπηρεσίες αυτές. Είναι πολύ αμφίβολη η αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου συστήματος παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης. Επιπλέον, έκπληξη προκαλεί το γεγονός ότι προβλέπεται η ύπαρξη συμβούλων - ειδικών μόνο για άτομα με προβλήματα όρασης. Στη συμβουλευτική διαδικασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να ασχοληθεί κανείς ξεχωριστά με κάθε μορφή αναπηρίας, καθώς οι περιπτώσεις διαφέρουν και η παρέμβαση, που έχει αποτελεσματικότητα στη μια περίπτωση, μπορεί να μην έχει στην άλλη. Ουσιαστικά, λοιπόν, παραμένουν αβοήθητα τα άτομα με άλλες μορφές αναπηρίας.

Τα περισσότερα ειδικά ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν, έστω και στοιχειωδώς, υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής καθοδήγησης, κατάρτισης και ένταξης συνεργάζονται με τις υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. Ενδεικτικά αναφέρονται²³ το Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων, η Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών, το Δρακοπούλειο Κέντρο Αιμοδοσίας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, η Ειδική Επαγγελματική Σχολή Καλλιθέας, το Ίδρυμα Προστασίας Απροσάρμοστων Παιδιών ΘΕΟΤΟΚΟΣ, το Σκιαρίδειο Ίδρυμα, το Στουπάθειο Ίδρυμα, ο

²³ βλ. ειδικό φυλλάδιο Ο.Α.Ε.Δ.

Σύνδεσμος Προστασίας Παιδιών, το Εργαστήρι Ειδικής Αγωγής ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ, η Εστία Ειδικής Επαγγελματικής Αγωγής, η Στέγη Ειδικής Αγωγής, τα Κέντρα Ψυχικής Υγιεινής Αθηνών, Πειραιά, Αιγάλεω και Βύρωνα - Καισαριανής, η Μονάδα Ψυχικής Υγείας Εφήβων του Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών, το Εθνικό Ίδρυμα Προστασίας Κωφών, ο Φάρος Τυφλών κ.λπ.

Τέλος, στο πλαίσιο της κοινωνικής στήριξης των ομάδων που κινδυνεύουν από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, το ΥΠ.Ε.Π.Θ., με τη στήριξη του Β' ΚΠΣ, (*Πρόγραμμα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι, Ενέργεια 1.1.ε. "Επαγγελματικός Προσανατολισμός", έργο: "Μελέτη, σχεδιασμός και ανάπτυξη προγραμμάτων Σ.Ε.Π. σε επίπεδο σχολικής μονάδας και Κέντρου Σ.Ε.Π. για άτομα με ειδικές ανάγκες και άτομα κοινωνικώς αποκλεισμένα*) δημιούργησε στον Τομέα Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου το "Γραφείο Σ.Ε.Π. για άτομα με ειδικές ανάγκες και άτομα κοινωνικώς αποκλεισμένα". Το Γραφείο αυτό παρέχει πληροφόρηση για θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και αποκατάστασης αναπήρων και στελεχώνεται από σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού.²⁴

Η παροχή υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού στα άτομα με ειδικές ανάγκες εμπεριέχει μια σειρά δυσκολιών, η μεγαλύτερη από τις οποίες είναι η έλλειψη επιλογής από το άτομο με κάποια αναπηρία σε αντίθεση με ένα υγιές. Ακόμη, σε πολλές περιπτώσεις η επικοινωνία είναι δύσκολη, επειδή η αναπηρία μπορεί να επηρεάσει τόσο την ομιλία όσο και τη γλώσσα του σώματος. Για παράδειγμα, για πολλούς κωφούς μαθητές ένας κωφός σύμβουλος θα ήταν η ιδανική περίπτωση. Κάποιος που θα μιλούσε τη γλώσσα τους, θα καταλάβαι-

²⁴ Γραφείο Σ.Ε.Π. για άτομα με ειδικές ανάγκες και άτομα κοινωνικώς αποκλεισμένα, Διεύθυνση: ΠΑΙ-ΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ. ΤΟΜΕΑΣ Σ.Ε.Π., Αιγαίου Πελάγους 1-3-, 15342 Αγία Παρασκευή, τηλ. 210 6395730, e-mail: ameasep@pi-schools.gr

νε την κουλτούρα των κωφών και θα ήξερε τι σημαίνει να είσαι κωφός. Δεδομένου, όμως, ότι στη χώρα μας δεν υπάρχει εκπαίδευση κωφών επιστημόνων στη Συμβουλευτική, το πιθανότερο είναι ότι ένας “ακούων” σύμβουλος θα είναι η μόνη του επιλογή.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, ο σύμβουλος που εργάζεται με τα άτομα με ειδικές ανάγκες πρέπει να γνωρίζει:

- ✓ Την ισχύουσα νομοθεσία και πολιτική για τις συγκεκριμένες ομάδες.
- ✓ Τα χαρακτηριστικά των διαφόρων τύπων αναπηρίας και τις συνέπειές τους στην εργασιακή συμπεριφορά των ατόμων που υποφέρουν από αυτές.
- ✓ Τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας.
- ✓ Τα μοντέλα επαγγελματικού προσανατολισμού για τα άτομα με εκγενετής ή από ατύχημα ή ασθένεια αναπηρίες.
- ✓ Τις συνέπειες των κοινωνικών στερεοτύπων στην αυτο-εκτίμησή τους.
- ✓ Τους τρόπους συνεργασίας με άλλους ειδικούς, ώστε να διευκολυνθεί η προσέγγιση της επαγγελματικής εξερεύνησης, προετοιμασίας και τοποθέτησης.
- ✓ Τα μοντέλα ανάπτυξης εργασιακών δεξιοτήτων καθώς και δεξιοτήτων καθημερινής ζωής και αναζήτησης εργασίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εκδώσει μια σειρά οδηγιών για την Επαγγελματική Συμβουλευτική των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και για τα προσόντα του συμβούλου που ασχολείται μ' αυτά.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την οδηγία No R (92) / 1992 του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός των ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει:

1. Να καθορίζει τα επαγγέλματα που είναι κατάλληλα ανάλογα με τις αναπηρίες και να ενδυναμώνει τον ενδιαφερόμενο να διαλέξει ένα επάγγελμα, σύμφωνα με τις γνώσεις και τις δυνατότητές του.
2. Να λαμβάνει υπόψη τις επιθυμίες του ατόμου και να βασίζεται στην όσο το δυνατόν σε βάθος εκτίμηση των επαγγελματικών του δεξιοτήτων.
3. Να παρέχεται, όσο το δυνατόν νωρίτερα και σε κάθε σχολικό περιβάλλον, από εξειδικευμένα άτομα που συνεργάζονται με άλλους ειδικούς και αποτελούν επιστημονική ομάδα (σύμβουλος, γιατρός, κοινωνικός λειτουργός, ψυχολόγος, φυσιοθεραπευτής).

Σε όλα τα μέτρα, που λαμβάνονται κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας, πρέπει να συμμετέχει ενεργά τόσο το ανάπηρο άτομο όσο και η οικογένειά του.

Στην ίδια οδηγία, ορίζεται και η εκπαίδευση που πρέπει να έχει το προσωπικό, που θα παρέχει υπηρεσίες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής στα άτομα με αναπηρίες. Σύμφωνα με αυτήν:

- I. Η βασική τους κατάρτιση πρέπει να είναι προσαρμοσμένη, ώστε να γνωρίζουν τις συνέπειες, τον αντίκτυπο και τις εκδηλώσεις των διαφόρων αναπηριών, τα χαρακτηριστικά του κάθε επαγγέλματος, το επίπεδο των απαιτούμενων προσόντων καθώς και ό,τι αφορά στην επαγγελματική κατάρτιση των ατόμων με αναπηρίες (ιδρύματα, υπηρεσίες, κτλ.).
- II. Τα προσόντα του προσωπικού αποδεικνύονται με ανάλογες σπουδές ή ανάλογη επαγγελματική εμπειρία και κατάρτιση και συμπληρώνονται στη διάρκεια της δουλειάς τους με σεμινάρια και επαφές με υπηρεσίες, που είναι υπεύθυνες για το συντονισμό των μέτρων ένταξης.

- III. Τέλος, το προσωπικό πρέπει να επιμορφώνεται διαρκώς πάνω σε θέματα επικοινωνίας, νέων τεχνολογιών και αξιολόγησης του παιδιού με αναπηρία.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω η Επιτροπή θεωρεί ότι πρέπει να παρέχεται ειδική πιστοποίηση στους Λειτουργούς Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού που ασχολούνται με την επαγγελματική καθοδήγηση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στο θέμα αυτό θα επανέλθουμε στην ενότητα που περιλαμβάνει τις προτάσεις της Επιτροπής.

β. Υπηρεσίες για πρώην χρήστες τοξικών ουσιών: προγράμματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (Κε.Θ.Ε.Α.):

Από το 1995 και εξής, το ΚΕ.Θ.Ε.Α. έχει αναπτύξει σταδιακά μια έντονη δραστηριότητα προς την εφαρμογή προγραμμάτων Επαγγελματικού Προσανατολισμού, σε δύο επίπεδα: Στο επίπεδο της εκπαίδευσης των συμβούλων απεξάρτησης, μέσω καινοτόμων προγραμμάτων, για να έχουν τις εξειδικευμένες γνώσεις προκειμένου να προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής στους πρώην χρήστες και στο επίπεδο της παροχής υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού που απευθύνονται στα μέλη των θεραπευτικών κοινοτήτων.

1. Εκπαίδευση προσωπικού

Γενικά, η εκπαίδευση του προσωπικού του Κ.Ε.Θ.Ε.Α. είναι μια διαδικασία ιδιαίτερης βαρύτητας, που σχετίζεται με την ανάγκη για συνεχή αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και με την ανάγκη ανατροφοδότησης του προσωπικού. Για τη διοργάνωση καινοτόμων, έγκυρων και πιστοποιημένων προγραμμάτων που προωθούν τη διεπιστημονική γνώση, τα τελευταία δέκα χρόνια το ΚΕ.Θ.Ε.Α. έχει αναπτύξει συνεργασία με πανεπιστήμια και φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα ποικίλουν, σε εύρος και σε περιεχόμενο, και απευθύνονται σε διάφορα στελέχη που εργάζονται στο χώρο της τοξικοεξάρτησης (ΚΕ.Θ.Ε.Α., 2000β).

Ένα από τα πιο σημαντικά θέματα, που απασχολούν τα σύγχρονα θεραπευτικά προγράμματα αφορά στην επαγγελματική κατάρτιση και στον επαγγελματικό προσανατολισμό των απεξαρτημένων ατόμων, με στόχο την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Γι' αυτό το αντικείμενο η Συμβουλευτική απαιτεί από τα στελέχη επαγγελματικού προσανατολισμού να έχουν αποκτήσει εξειδικευμένες γνώσεις για την καλύτερη αντιμετώπιση των εργασιακών προβλημάτων των πρώην χρηστών. Επειδή το πρόγραμμα εκπαιδεύει στελέχη για την αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων (ό.π. σελ. 66-67), δίνει ισομερή έμφαση στη θεωρία και την πρακτική, στο αντικείμενο της επαγγελματικής συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Τα προγράμματα, που υλοποιήθηκαν στο ΚΕ.Θ.Ε.Α. για την εκπαίδευση του προσωπικού στο αντικείμενο της επαγγελματικής συμβουλευτικής, είναι τα ακόλουθα:

1995: Επαγγελματική Συμβουλευτική, 40 ώρες.

1997 : Λήψη απόφασης, 20 ώρες.

1999 : Επαγγελματική συμβουλευτική, 40 ώρες, με έμφαση στις δεξιότητες ακρόασης και διερεύνησης, καθώς και σε ειδικά προβλήματα επαγγελματικής συμβουλευτικής, όπως:

- αντιμετώπιση του πελάτη που αντιδρά στη συμβουλευτική διαδικασία,
- θέματα αυτό-αποκάλυψης,
- δεξιότητες ανάπτυξης διαπροσωπικών σχέσεων,
- ανατροφοδότηση,
- αντιμετώπιση των συγκρούσεων,
- διαχείριση του ελεύθερου χρόνου,
- προβλήματα μετάβασης στην αγορά εργασίας,
- νέες δεξιότητες,
- επαγγελματική συμβουλευτική ειδικών ομάδων,
- επαγγελματική συμβουλευτική και προσανατολισμός πρώην χρηστών,
- εργασία και ελεύθερος χρόνος.

Το πρόγραμμα αυτό περιελάμβανε και 60 ώρες πρακτικής άσκησης στις κοινότητες καθώς και εποπτεία.

2. Επαγγελματικός Προσανατολισμός μελών

Ο σχεδιασμός των δράσεων Επαγγελματικού Προσανατολισμού για τα μέλη των θεραπευτικών κοινοτήτων στηρίχθηκε στο προφίλ του πρώην χρήστη, που ήδη περιγράφηκε, καθώς και στη γνώση ότι η τοξικοεξάρτηση συνδέεται με σοβαρά προβλήματα υγείας, με εμπλοκή στο ποινικό σύστημα (παραβατική συμπεριφορά, εγκλεισμός) και κοινωνική περιθωριοποίηση.

Σε διάφορα θεραπευτικά προγράμματα του ΚΕ.Θ.Ε.Α. παρέχονται οι ακόλουθες υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού:

Πρόγραμμα ΣΤΡΟΦΗ: Από το 1998 λειτουργεί στη ΣΤΡΟΦΗ το Μεταβατικό Σχολείο Εφήβων, το οποίο παρέχει ολοκληρωμένη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μέσω του σχολείου εξασφαλίζεται στους εφήβους, πρώην χρήστες, η δυνατότητα να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους, καθώς οι περισσότεροι έχουν εγκαταλείψει το σχολείο.

Στο Μεταβατικό Σχολείο της ΣΤΡΟΦΗΣ, εκτός από τα αντικείμενα που προβλέπει το αναλυτικό πρόγραμμα, παρέχεται στους εφήβους και επαγγελματικός προσανατολισμός. Το 1998 παρακολούθησαν πρόγραμμα επαγγελματικού προσανατολισμού 60 έφηβοι. Τις διαδικασίες αυτές υποστηρίζει σημαντικά η πρωτοβουλία του συλλόγου γονέων της ΣΤΡΟΦΗΣ, με στόχο τη δημιουργία ενός δικτύου ευρέσεως εργασίας για τους εφήβους, που παρακολουθούν το πρόγραμμα απεξάρτησης.

Το σχέδιο δραστηριοτήτων επαγγελματικού προσανατολισμού στην κοινότητα διεξάγεται σε επτά εβδομαδιαίες συναντήσεις και περιλαμβάνει τα εξής (Κουτρουλή, 1999):

- 1^η *συνάντηση:* τι είναι επάγγελμα, ποια η πραγματικότητα της αγοράς εργασίας, ποια η θέση του πρώην χρήστη μέσα σ' αυτήν. Συμβόλαιο.
- 2^η *συνάντηση:* ερωτηματολόγια ικανοτήτων, δεξιοτήτων και συνέντευξη-ένανυσμα για συζήτηση.
- 3^η *συνάντηση:* τα προηγούμενα στοιχεία οργανώνονται σε μια έκθεση περιγραφής της επαγγελματικής ταυτότητας του μέλους.
- 4^η *συνάντηση:* το μέλος ωθείται να ονειρευτεί τον εαυτό του μέσα σε συγκεκριμένες επαγγελματικές καταστάσεις-περιβάλλοντα και να τις καταγράψει. Καθεμιά απ' αυτές μελετάται προκειμένου να κα-

ταλήξει σε κάποιες λιγότερο ή περισσότερες εφικτές εναλλακτικές οδούς.

5^η συνάντηση: διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων, καταγραφή πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων, πιθανές δυσκολίες, επιλογή.

6^η συνάντηση: Διερεύνηση της επιλογής. Συνάντηση με επαγγελματίες, συλλογή πληροφοριών, σχεδιασμός βημάτων.

7^η συνάντηση: Αξιολόγηση της πορείας, συμπεράσματα.

Ο Συμβουλευτικός σταθμός της ΣΤΡΟΦΗΣ για έφηβους χρήστες με παραβατική συμπεριφορά στεγάζεται στα Δικαστήρια Ανηλίκων Αθηνών και υποστηρίζει τους ανήλικους, που προσάγονται στην εισαγγελία Αθηνών, για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Στον Συμβουλευτικό Σταθμό πραγματοποιήθηκε πέρυσι (2001) ένα πρόγραμμα κατάρτισης είκοσι (20) νέων, ηλικίας 15-20 ετών, χρηστών ναρκωτικών, με παραβατική συμπεριφορά, που είχαν εγκαταλείψει το σχολείο (πρόγραμμα ΕΦΗΒΟΣ, άξονας Youthstart). Το πρόγραμμα περιλάμβανε 450 ώρες, από τις οποίες οι 50 ήταν εφαρμογή του επαγγελματικού προσανατολισμού στην τάξη, ενώ οι υπόλοιπες περιλάμβαναν μαθήματα όπως Η/Υ, γλώσσα, θεατρικό παιχνίδι, ζωγραφική, εκπαίδευση στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που έχουν ως πολίτες.

Πρόγραμμα ΔΙΑΒΑΣΗ: Η ανάγκη μιας συμπληρωματικής δομής για την εργασιακή υποστήριξη των πρώην χρηστών οδήγησε το θεραπευτικό πρόγραμμα ΔΙΑΒΑΣΗ στη δημιουργία του Club Εργασίας, που λειτουργεί από τις αρχές του 1999. Στελεχωμένο με εξειδικευμένο προσωπικό, σε έναν κατάλληλα εξοπλισμένο χώρο, απευθύνεται σε πρώην χρήστες που εργάζονται ή αναζητούν εργασία. Οι δραστηριότητες του περιλαμβάνουν:

- Συλλογή και οργάνωση εντύπου και ηλεκτρονικού πληροφοριακού υλικού, σε θέματα απασχόλησης και εργασιακών σχέσεων
- Παροχή ατομικής και ομαδικής συμβουλευτικής υποστήριξης, για την αντιμετώπιση των δυσκολιών στην εξεύρεση εργασίας, του άγχους και των προβλημάτων που συνδέονται με το εργασιακό περιβάλλον.
- Διοργάνωση σεμιναρίων, με αντικείμενο τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις, τους τρόπους αναζήτησης εργασίας, τη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, τις συνεντεύξεις επιλογής και τη δημιουργία ατομικής επιχείρησης.
- Συνεργασία και ανταλλαγή πληροφόρησης και τεχνογνωσίας με φορείς και οργανισμούς που ασχολούνται με την ενημέρωση και την υποστήριξη ανέργων.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εργοδοτών και υπευθύνων επιλογής προσωπικού για την πρόσληψη απεξαρτημένων ατόμων. Στις νέες υπηρεσίες της ΔΙΑΒΑΣΗΣ, για το 1999, πρέπει να αναφερθεί και η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης από το Συμβουλευτικό Σταθμό του προγράμματος σε ενήλικες χρήστες χασίς ή ενήλικες περιστασιακούς χρήστες ουσιών.
- Προγράμματα εκπαίδευσης σε δημιουργικές δραστηριότητες με στόχο την απόκτηση γνώσεων και την ανάπτυξη ενδιαφερόντων, κλίσεων και δεξιοτήτων, μέσα από τις οποίες ίσως θα βρουν επαγγελματικές διεξόδους (Κυπριώτη, 1999).
- Ενισχυτική διδασκαλία, αγγλικά , Η/Υ.

Η διαδικασία του Επαγγελματικού Προσανατολισμού αρχίζει μετά από οκτώ (8) μήνες παραμονής στην κοινότητα και συνεχίζεται στη φάση της κοινωνικής επανένταξης με αυτογνωσία, πληροφόρηση και επαγγελματική συμβουλευτική.

Πρόγραμμα ΝΟΣΤΟΣ: Στο πρόγραμμα αυτό εφαρμόζεται ομαδική επαγγελματική συμβουλευτική, αφού το μέλος έχει συμπληρώσει τουλάχιστον δύο μήνες παραμονής στην κοινότητα. Η εφαρμογή περιλαμβάνει, κυρίως, πληροφόρηση για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και συμβουλευτική με στόχο την «κατασκευή» από κάθε μέλος ενός ρεαλιστικού επαγγελματικού σχεδίου, ώστε μετά το πέρας του θεραπευτικού προγράμματος να έχει έτοιμο ένα προσωπικό σχέδιο.

Στη φάση της επανένταξης, το σχέδιο επανεξετάζεται και αν κριθεί απαραίτητο αναθεωρείται. Οι Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού παρέχονται, σ' αυτή τη φάση, είτε ομαδικά είτε ατομικά, ανάλογα με τις ανάγκες του μέλους. Αξίζει να τονισθεί ότι η κοινότητα προσφέρει και μετα-θεραπευτικές υπηρεσίες, δηλαδή, παρέχει επαγγελματική συμβουλευτική και σε παλαιά μέλη που έχουν ολοκληρώσει το πρόγραμμα και έχουν επανενταχθεί στην κοινωνία.

Στο πρόγραμμα Επαγγελματικής Συμβουλευτικής τα μέλη με τη βοήθεια του συμβούλου, μαθαίνουν να διαχειρίζονται αποτελεσματικά και τον ελεύθερο χρόνο τους. Αυτό, στη φάση της κοινότητας, γίνεται μέσω της ενασχόλησης με διάφορες καλλιτεχνικές δραστηριότητες, ενώ στη φάση της επανένταξης κατασκευάζεται από τον ενδιαφερόμενο, με τη βοήθεια του συμβούλου, σχέδιο διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου.

Ακόμη, αξίζει να αναφερθεί ότι το πρόγραμμα ΝΟΣΤΟΣ έχει αναπτύξει ένα δίκτυο εργοδοτών που συμπαρίστανται στην προσπάθεια του προγράμματος για την επαγγελματική αποκατάσταση των απεξαρτημένων. Συγχρόνως, η κοινότητα συνεργάζεται με τις υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. που ενισχύουν την απασχόληση των ομάδων που

κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και με τα επαγγελματικά επιμελητήρια του Πειραιά.

Τέλος, σε σχέση με τους έγκλειστους χρήστες, αξίζει να παρατηρήσουμε ότι συνήθως τα σωφρονιστικά ιδρύματα, ακόμη κι όταν δίνουν έμφαση σε προγράμματα επανένταξης των εγκλείστων, έχουν ως πρωταρχικό μέλημα την περιφρούρηση, με αποτέλεσμα, ελάχιστοι τρόφιμοι να μπαίνουν σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και να δέχονται υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού τους. Μάλιστα, η κριτική που γίνεται συχνά στα σωφρονιστικά συστήματα είναι ότι οι μόνες δεξιότητες που μαθαίνουν οι τρόφιμοι των φυλακών είναι οι «εγκληματικές» δεξιότητες (Isaacson, 1985). Οι περισσότεροι τρόφιμοι φυλακών έχουν τόσα συσσωρευμένα προβλήματα, ώστε χρειάζονται υπηρεσίες προσωπικής συμβουλευτικής, προτού τους προσφερθεί οποιαδήποτε βοήθεια επαγγελματικής συμβουλευτικής.

Η πολυπλοκότητα των προβλημάτων επαγγελματικής αποκατάστασης των παραπάνω ατόμων, απαιτεί ίσως ιδιαίτερη κατάρτιση των Λειτουργών που αναλαμβάνουν την επαγγελματική τους καθοδήγηση, η οποία μπορεί να είναι συμπληρωματική της βασικής τους εκπαίδευσης. Η ιδιαιτερότητα αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στις διαδικασίες πιστοποίησης των Λειτουργών της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

5.4.2. Λοιπές Υπηρεσίες

α. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)

Σύμφωνα με πληροφορίες που μας δόθηκαν από το Συμβουλευτικό Κέντρο Καπνικαρέας,²⁵ στα Συμβουλευτικά Κέντρα του Κ.Ε.Θ.Ι. παρέχονται υπηρεσίες υποστήριξης, για την επαγγελματική ένταξη των γυναικών και την υποστήριξή τους προκειμένου να δημιουργήσουν δικές τους επιχειρήσεις. Οι "σύμβουλοι απασχόλησης" και οι "σύμβουλοι επιχειρηματικότητας", όπως αντίστοιχα ονομάζονται οι επιστήμονες που παρέχουν τις υπηρεσίες αυτές, είναι κοινωνιολόγοι. Επίσης, παρέχονται υπηρεσίες ψυχο-κοινωνικής υποστήριξης από ψυχολόγους.

Οι σύμβουλοι απασχόλησης δεν ασχολούνται με τοποθετήσεις των ενδιαφερομένων γυναικών στην αγορά εργασίας. Το έργο τους αφορά κυρίως στη διδασκαλία δεξιοτήτων μετάβασης στην αγορά εργασίας (π.χ. σύνταξη βιογραφικού, συνέντευξη κ.λπ.), ενώ παράλληλα, προσφέρουν και υπηρεσίες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής σε ατομικό επίπεδο. Οι σύμβουλοι επιχειρηματικότητας προσφέρουν υπηρεσίες στις γυναίκες που επιθυμούν να δημιουργήσουν ή να εκσυγχρονίσουν τη δική τους επιχείρηση.

Στο Συμβουλευτικό Κέντρο Καπνικαρέας απασχολούνται δύο κοινωνιολόγοι ως σύμβουλοι απασχόλησης και τρεις ως σύμβουλοι επιχειρηματικότητας. Αντίστοιχα κέντρα με παρόμοιες υπηρεσίες λειτουργούν στη Θεσσαλονίκη, στο Βόλο, στο Ηράκλειο και στην Πάτρα.

Τέλος, υπηρεσίες πληροφόρησης και μετάβασης στην αγορά εργασίας παρέχονται από τα Κέντρα Πληροφόρησης και Υποστήριξης Παλιννοστούντων (ΚΕ.Π.Υ.Π.) Αχαρνών, Άνω Λιοσίων, Αιγάλεω, Ημα-

²⁵ Τηλεφωνική συνέντευξη με την κ. Ριζέακου, Ψυχολόγο-σύμβουλο υποδοχής του Συμβουλευτικού Κέντρου Καπνικαρέας, στις 10/6/2002.

θίας και Αλεξανδρούπολης, καθώς και από τους ακόλουθους φορείς.²⁶

- Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης / Μονάδα προώθησης της απασχόλησης
- Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς / Κέντρα Πληροφόρησης Νέων
- Κέντρο Ανάπτυξης του Δήμου Αθηναίων
- Στέκι Νέων Δήμου Ν. Ιωνίας Βόλου
- ΑΡΣΙΣ, Εταιρεία Κοινωνικής Υποστήριξης Νέων (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Βόλος)
- Κέντρο Έρευνας για Θέματα Ισότητας (Πλάκα): Συμβουλευτική για θέματα εργασίας σε νέους άνω των 16 ετών
- ΕΟΜΜΕΧ (πληροφορίες για επιδοτήσεις για το ξεκίνημα μικρομεσαίας επιχείρησης
- Κέντρο Επιχειρηματικής Πολιτιστικής Ανάπτυξης Θεσσαλονίκης

Προτού ολοκληρώσουμε αυτή την ενότητα, οφείλουμε να τονίσουμε ορισμένα θέματα που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής σε παλιννοστούντες, ομογενείς και αλλοδαπούς. Τα μέλη αυτών των μειονοτήτων έχουν μεγάλη ανάγκη πληροφόρησης και χρειάζονται ένα προσεκτικά δομημένο πρόγραμμα επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο για την ένταξή τους στην ελληνική πραγματικότητα. Ο σύμβουλος που θα ασχοληθεί με τους παλιννοστούντες και τους αλλοδαπούς πρέπει (Σιδηροπούλου-Δημακάκου & Δημητρόπουλος, 2000, σελ. 141):

²⁶ Οδηγός του εργοδότη για τα άτομα που υποφέρουν από κοινωνικό αποκλεισμό. ΥΠ.Ε.Π.Θ. -Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

- Να γνωρίζει και να εκτιμά την ιδιαίτερη ιστορία της ομάδας από την οποία προέρχεται το άτομο, τις πολιτισμικές αξίες και τον τρόπο ζωής της
- Να νιώθει άνετα με τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ αυτού και του "πελάτη" του
- Να γνωρίζει πώς αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη μειονότητα το κοινωνικοοικονομικό σύστημα της χώρας του
- Να μην παραγνωρίζει τις προκαταλήψεις των εργοδοτών απέναντι στη μειονότητα
- Να μιλά την ίδια γλώσσα με τα μέλη της μειονότητας, κυριολεκτικά και μεταφορικά.

Οι Υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής θεωρούνται, σήμερα όλο και περισσότερο απαραίτητες για τον μέσο πολίτη και οι διάφοροι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς προσπαθούν να εφαρμόσουν τη συμβουλευτική και τον προσανατολισμό στους χώρους τους, άλλοτε ως μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού των υπηρεσιών τους και άλλοτε για να τις καταστήσουν ελκυστικότερες, π.χ. διάφορα ιδιωτικά φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, διάφορα ιδιωτικά Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ) κ.λπ. Ωστόσο, το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών, ο τρόπος παροχής και τα άτομα που συνήθως προσφέρουν αυτές τις υπηρεσίες, συχνά δεν πληρούν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις που έχουν σχέση τόσο με την επιστημονική γνώση του αντικειμένου όσο και με τη νομιμότητα της παροχής τέτοιων υπηρεσιών. Η λεπτομερής καταγραφή τους θα βοηθούσε πολύ στην "εξυγίανση" του χώρου, προϋποθέτει όμως έρευνα ευρείας έκτασης.

5.5 Δραστηριότητες των Γραφείων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και άλλων φορέων

5.5.1. Προσφερόμενες υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Εκτός των γνωστών Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Υπουργείου Παιδείας (ΚΕ.ΣΥ.Π.), των Κέντρων Προώθησης στην Απασχόληση και των ΚΕ.Σ.Υ.Υ., του Υπουργείου Εργασίας (Ο.Α.Ε.Δ.), διάφορα άλλα Υπουργεία, εποπτευόμενοι Δημόσιοι Οργανισμοί, Δ.Ε.Κ.Ο, Ένοπλες Δυνάμεις, φορείς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης και μη κερδοσκοπικοί εθελοντικοί φορείς έχουν αναπτύξει δραστηριότητες και προγράμματα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Πολλά από αυτά τα προγράμματα δημιουργήθηκαν και ορισμένα λειτουργούν με χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Τα περισσότερα εντάσσονται στην προσπάθεια αντιμετώπισης της ανεργίας και του κοινωνικού αποκλεισμού πληθυσμιακών ομάδων.

Στους περισσότερους Δήμους²⁷ της χώρας υπάρχουν, επίσης, Συμβουλευτικά Κέντρα, τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας στο γενικό πληθυσμό και ειδικότερα στις γυναίκες (π.χ. Κέντρο ΔΙΩΝΗ του Δήμου Ζωγράφου), καθώς και σε άλλες κοινωνικές ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (άνεργοι, παλιννοστούντες, κτλ.).

Τα περισσότερα από αυτά τα Κέντρα στελεχώνονται από προσωπικό εκπαιδευμένο σε βραχύχρονα προγράμματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, τα οποία πραγματοποίησαν οι Δήμοι με δαπά-

²⁷ ΥΠ.Ε.Π.Θ.-ΙΙΙ. Βοήθημα του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού για την επαγγελματική συμβουλευτική των ατόμων που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, σελ. 46.

νες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόμοια είναι και η στελέχωση των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης, που λειτουργούν σε διάφορους δήμους.

Ο Δήμος Νέου Ψυχικού, για παράδειγμα, έχει θέσει σε λειτουργία Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Στήριξης Ανέργων, στελεχωμένο με δυο ψυχολόγους.

Οι δραστηριότητες των Γραφείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού Οργανισμών και φορέων, συνήθως, επικεντρώνονται:

- Στην πληροφόρηση για τις ευκαιρίες και τα προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.
- Στην οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης ή επαγγελματικής εξειδίκευσης.
- Στην οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Στην κατάρτιση και πραγματοποίηση ειδικών προγραμμάτων για εκπαίδευση, εξειδίκευση ή ευαισθητοποίηση στελεχών πληροφόρησης, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Στην παροχή υπηρεσιών Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας
- Στην επαφή με τους εργοδοτικούς και κοινωνικούς φορείς για την πλήρωση των διαθέσιμων θέσεων εργασίας.
- Στην ένταξη ανέργων και μελών ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε θέσεις απασχόλησης.
- Στην καταγραφή των οικονομικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων στην περιοχή ευθύνης τους και στον εντοπισμό των αναγκών σε στελέχη και συγκεκριμένες εξειδικεύσεις.

- Στην αποτύπωση των χαρακτηριστικών και δεξιοτήτων των χρηστών αυτών των υπηρεσιών με την παράλληλη κατάρτιση αρχείου απασχολήσιμων στελεχών.
- Στην πληροφόρηση των επιχειρήσεων και οργανισμών για τις ειδικότητες και δεξιότητες των ανέργων που προσφεύγουν στις υπηρεσίες αυτές.
- Στη διερεύνηση των δυνατοτήτων τόνωσης της απασχόλησης και βελτίωσης των συνθηκών εργασίας στην περιοχή ευθύνης τους.
- Στην κατάρτιση βάσεων δεδομένων.
- Στην πραγματοποίηση επιστημονικών ημερίδων και εκδηλώσεων για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την απασχόληση.
- Στη σύνδεση με αντίστοιχους φορείς πληροφόρησης και συμβουλευτικής και στην υλοποίηση κοινών προγραμμάτων προώθησης στην απασχόληση.
- Στο σχεδιασμό προγραμμάτων συμβουλευτικής υποστήριξης για ανέργους.
- Στη συγκέντρωση και κοινοποίηση αγγελιών προσφοράς εργασίας από συνεργαζόμενους φορείς, επιχειρήσεις και οργανισμούς ή από τον Ο.Α.Ε.Δ.
- Στην παροχή νομικών συμβουλών για θέματα εργατικού δικαίου και συμβάσεων εργασίας.

Οι υπηρεσίες αυτές δεν προσφέρονται ταυτόχρονα με τον ίδιο τρόπο, στον ίδιο χώρο ή με την ίδια διάρκεια. Ακόμη, δεν έχουν πάντοτε το ίδιο περιεχόμενο, ο πληθυσμός που καλύπτουν δεν έχει τις ίδιες ανάγκες ή τα ίδια κοινωνικά χαρακτηριστικά. Η ανομοιογένεια

αυτή οφείλεται, κυρίως, στην έλλειψη συντονισμού των αντίστοιχων φορέων, στις σκοπιμότητες και στους στόχους των υπεύθυνων σχετικών φορέων, ή στην αδυναμία σταθερής χρηματοδότησης ορισμένων δράσεων. Συχνά, διακόπτεται η λειτουργία τους, μόλις διακοπεί ένα σχετικό πρόγραμμα με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

5. 5. 2 Στελέχωση Συμβουλευτικών Κέντρων Οργανισμών και Φορέων

Τα Γραφεία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού Οργανισμών και φορέων στελεχώνονται, συνήθως, από κάποιον επιστημονικό υπεύθυνο, ελάχιστα στελέχη με διοικητικά ή διαχειριστικά καθήκοντα και ειδικεύσεις και με έκτακτο προσωπικό με μερική απασχόληση ή συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Σε ορισμένους οργανισμούς, τα στελέχη αυτά ανήκουν στο τακτικό προσωπικό και έχουν εμπλακεί ή εξειδικευτεί σε θέματα συμβουλευτικής σταδιοδρομίας μετά την πρόσληψή τους σ' αυτούς. Σε άλλους Οργανισμούς και φορείς προσλαμβάνονται στελέχη για ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα προώθησης στην απασχόληση και διακόπτεται η εργασιακή τους σχέση μετά την ολοκλήρωσή του. Οι προσπάθειες για καταγραφή των Συμβουλευτικών Κέντρων και των ειδικών που τα στελεχώνουν, δεν έχουν καταλήξει σε πλήρη και ακριβή στοιχεία, καθώς υπάρχει μεγάλη κινητικότητα στον τομέα αυτό, ενώ πολλά έχουν αναστείλει τη λειτουργία τους αναμένοντας χρηματοδότηση από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Ορισμένοι Οργανισμοί, όπως η ΔΕΗ, έχοντας εξασφαλίσει τη διαρκή λειτουργία των Γραφείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού συμβάλλουν στις διαδικασίες διαρκούς κατάρτισης και επαγγελματικής κινητικότητας του προσωπικού τους.

5.6. Η Συμβουλευτική και ο Προσανατολισμός στον ιδιωτικό χώρο

5.6.1. Δραστηριότητες Ιδιωτικών Γραφείων ή Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

α) Προσφερόμενες υπηρεσίες

Τα ιδιωτικά γραφεία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού δραστηριοποιούνται σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, απευθύνονται σε νεαρά, κυρίως, άτομα, και προσφέρουν υπηρεσίες συμβουλευτικής και προσανατολισμού, συνήθως, με τη χρήση διαφορετικών ψυχομετρικών εργαλείων. Δραστηριοποιούνται σε θέματα εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού, σε συμβουλευτική σταδιοδρομίας, σε ανάπτυξη εργαζομένων/ επαγγελματιών και επιχειρηματικών σχεδίων. Πολλά από αυτά τα γραφεία απευθύνονται παράλληλα και σε κρατικές υπηρεσίες, Οργανισμούς και ιδιωτικές επιχειρήσεις, αναλαμβάνοντας την παροχή συμβουλών ανάπτυξης ή επιλογής προσωπικού και επιλογής στελεχών για ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση ή για την υλοποίηση ανάλογων προγραμμάτων. Ορισμένα προσφέρουν συμβουλευτική υποστήριξη και υπηρεσίες εξεύρεσης εργασίας ή προώθησης στην απασχόληση. Γενικά, αυτά χαρακτηρίζονται από ετερογένεια μεθόδων και μέσων.

Οι δραστηριότητες των Ιδιωτικών Γραφείων αναλυτικά επικεντρώνονται:

- Στην πληροφόρηση για σπουδές και επαγγέλματα
- Στη διεξαγωγή ατομικών προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού που περιλαμβάνουν διάγνωση των χαρακτηριστικών προσωπικότητας με ψυχομετρικά εργαλεία,

των ικανοτήτων, ενδιαφερόντων, αξιών και κινήτρων καθώς και οικογενειακή συμβουλευτική

- Στη συμβουλευτική για τη διαχείριση σταδιοδρομίας
- Στην αξιολόγηση, επιλογή, ανάπτυξη και εκπαίδευση/ κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού σε οργανισμούς και επιχειρήσεις
- Στην παρουσίαση σε ανοικτές εκδηλώσεις των διαδικασιών του επαγγελματικού προσανατολισμού ή στη διεξαγωγή ανάλογων προγραμμάτων
- Στην εκπαίδευση, με ειδικά σεμινάρια, ή στην πρακτική άσκηση καθώς και στη διεξαγωγή βιωματικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων για Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού
- Σε συνεργασίες με δημόσιους ή άλλους ιδιωτικούς φορείς Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, καθώς και με εργοδοτικούς και κοινωνικούς φορείς για την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων. Ορισμένα κέντρα επεκτείνονται σε συνεργασίες με αντίστοιχους φορείς του εξωτερικού
- Σε προγράμματα προώθησης στην απασχόληση και αναζήτησης εργασίας
- Στην παραγωγή εργαλείων και μέσων για συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό σε μηχανογραφημένη μορφή
- Στην εκπαίδευση-κατάρτιση εξειδικευμένων στελεχών για αποτελεσματικότερη λειτουργία των Ιδιωτικών Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού

- Στη συμμετοχή σε επιστημονικές ημερίδες και εκδηλώσεις για τον επαγγελματικό προσανατολισμό
- Στην αξιοποίηση ή προσαρμογή ή στάθμιση εργαλείων από άλλες χώρες για συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό.

Τα διάφορα ιδιωτικά γραφεία ή κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού δεν παρέχουν αντίστοιχες σε έκταση και ποιότητα υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού ή ταυτόσημες εκθέσεις για τα χαρακτηριστικά, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητες των χρηστών.

β. Στελέχωση Ιδιωτικών Γραφείων ή Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Τα Ιδιωτικά Γραφεία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στελεχώνονται από έναν επιστημονικό υπεύθυνο, μερικά επιστημονικά στελέχη με πλήρη ή μερική απασχόληση, συνήθως ψυχολόγους, και ελάχιστα άτομα με διοικητικά ή διαχειριστικά καθήκοντα. Ορισμένα μόνο ιδιωτικά κέντρα διαθέτουν έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό για συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό με την απαιτούμενη πλήρη κατάρτιση. Ορισμένοι Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας των ιδιωτικών κέντρων έχουν κάνει μεταπτυχιακές σπουδές σχετικές με τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, αλλά δεν έχουν αναγνωρισμένα βασικά πτυχία σε ανάλογους κλάδους. Σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας υπάρχουν ιδιωτικά κέντρα που παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, αλλά σ' αυτή τη φάση είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Με την υλοποίηση της προκήρυξης, θα γίνουν ανακοινώσεις στον τύπο και θα προσκληθούν να υποβάλλουν δικαιολογητικά για πιστοποί-

ηση. Σε πίνακα του Παραρτήματος παρουσιάζονται όσα Κέντρα εντοπίστηκαν αρχικά και απάντησαν στο αίτημα για ενημέρωση του Ε.Κ.Ε.Π..

Σε ιδιωτικά σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, λειτουργούν Γραφεία Συμβουλευτικής και Εκπαιδευτικού Προσανατολισμού, που στελεχώνονται συνήθως με ψυχολόγους. Πολλά από αυτά τα στελέχη έχουν κάνει μεταπτυχιακές σπουδές στη συμβουλευτική, στην εκπαιδευτική και εργασιακή ψυχολογία, στην κοινωνική εργασία, κυρίως, σε χώρες της Ε.Ε. ή της Βόρειας Αμερικής αλλά και στην Ελλάδα.

6. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ-ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ανάγκη πιστοποίησης για άτομα και φορείς που διαθέτουν τις αναγκαίες τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για να προσφέρο-

υν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ενι-σχύεται, μεταξύ άλλων, και από την πολυπλοκότητα που εμφανίζεται σήμερα στο χώρο της εργασίας και τη δυσκολία παρακολούθησης των σχετικών εξελίξεων και προοπτικών. Οι σημαντικότερες από αυτές αναλύονται στην παρούσα ενότητα. Η ανάλυση αυτή καταδεικνύει και τις ιδιαίτερες γνώσεις που πρέπει να έχουν όσοι ασχολούνται με την επαγγελματική καθοδήγηση των σύγχρονων πολιτών.

Από το τελευταίο τέταρτο του προηγούμενου αιώνα (20^{ου}) και με διαρκώς αυξανόμενο ρυθμό, κατά τη διάρκεια του παρόντος αιώνα, ο κόσμος της εργασίας και της απασχόλησης υφίσταται δραστικές μεταβολές, που ορισμένες πλευρές τους θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν δραματικές, με την έννοια της ριζικής αλλαγής του γνωστού τοπίου, με απρόβλεπτες, σε μεγάλο βαθμό, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες (Drummond & Ryan, 1995, Herr, 1996, Κάντας, 1997, Κασσωτάκης, 1995, Rifkin, 1995).

Η κυριότερη αιτία για τις αλλαγές αυτές είναι η μείωση της απασχόλησης, λόγω της εισαγωγής των νέων τεχνολογιών, που οδηγούν αναπότρεπτα στην αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από συστήματα που στηρίζονται στους υπολογιστές και γενικότερα την τεχνολογία Πληροφορικής-Επικοινωνιών. Από τις απλές εργασίες γραφείου μέχρι τις εφαρμογές της ρομποτικής υποκαθιστούν με πιο αποτελεσματικό και ασφαλέστερο τρόπο την ανθρώπινη εργασία. Απλές αλλά και σύνθετες μορφές της ανθρώπινης εργασίας υποκαθίστανται όλο και περισσότερο από υπολογιστικά συστήματα ή εξοβελίζονται, σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, όπου η ανθρώπινη εργασία εξακολουθεί να είναι φτηνή. Αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων είναι η συνεχής συρρίκνωση του πρωτογενούς (αγροτικού) τομέα, καθώς και του δευτερογενούς (βιομηχανία-μεταποίηση) στον προηγμένο οικονομικά κόσμο.

Οι νέες θέσεις εργασίας, που δημιουργούνται, είναι είτε περιστασιακές, οπότε συνεπάγονται, συνήθως προσωρινή απασχόληση και χαμηλές αποδοχές, είτε με απαιτήσεις υψηλού επιπέδου, όσον αφορά στα τυπικά προσόντα, στις γνώσεις και στις δεξιότητες (Herr 1996, Κασσωτάκης 1994, Rifkin, 1995). Αυτονόητο είναι ότι οι θέσεις εργασίας της δεύτερης κατηγορίας είναι πολύ λίγες και οι υποψήφιοι για την κάλυψή τους είναι, συνήθως, πολλοί και με αυξημένα προσόντα, με αποτέλεσμα να παρατηρείται έντονο πρόβλημα απασχόλησης στους αποφοίτους της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί η «απόκλιση» που έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια, κυρίως στις ανεπτυγμένες χώρες, μεταξύ των αναγκών της αγοράς εργασίας και των «εργασιακών» δυνατοτήτων των αποφοίτων της Δευτεροβάθμιας και, σε αρκετούς τομείς, και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Έτσι, παρατηρούνται τα επακόλουθα φαινόμενα της *διαρθρωτικής ανεργίας* και της «εισαγωγής» ή της «εξαγωγής» ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού (*brain drain*).

Παράλληλα, έχουμε μια παγκοσμιοποίηση, όχι μόνο της οικονομίας, αλλά και της εργασίας με την έννοια ότι αξιοποιείται το φτηνότερο (κυρίως ανειδίκευτο ή ημι-ειδικευμένο) εργατικό δυναμικό, όπου κι αν βρίσκεται αυτό. Το αποτέλεσμα, για τις προηγμένες χώρες, είναι ότι ένα μεγάλο μέρος του εντοπίου εργατικού δυναμικού μένει χωρίς απασχόληση ή υποαπασχολείται. Σε ορισμένες, μάλιστα, περιπτώσεις τμήματα του εργατικού δυναμικού επιδοτούνται για να μένουν εκτός εργασίας. Αυτή η κατάρρευση της παραδοσιακής δομής της εργασίας, πέραν των οικονομικών, έχει και κοινωνικές επιπτώσεις, εφόσον τα όρια επαγγελματικής, προσωπικής και οικογενειακής ζωής γίνονται ασαφή (Κασσωτάκης, 1995). Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας, που τελικά οδηγούν σε ένα φαύλο κύκλο (ανεργία-κατάθλιψη-

ανεργία), έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελέτης εδώ και αρκετά χρόνια (Kelvin & Jarrett, 1985).

Μια άλλη αρνητική πτυχή της ανεργίας –ειδικότερα της μακροχρόνιας– είναι ότι συμβάλλει στη σταδιακή απαξίωση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, της αποκτηθείσας εργασιακής εμπειρίας και γενικότερα της άμβλυνσης των ικανοτήτων του μακροχρόνια άνεργου. Επιπλέον, οι άνεργοι υφίστανται μια διαδικασία φθοράς και περιθωριοποίησης, όταν διαδοχικά αποτυγχάνουν στην προσπάθειά τους να απασχοληθούν, ανάλογα με τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά τους προσόντα· έτσι τελικά μπορεί να οδηγηθούν και να αποτελέσουν ομάδα «κοινωνικού αποκλεισμού» (Παπάς, 1999).

Παράλληλα, εμφανίζονται επιπρόσθετα προβλήματα με το νέο ανθρώπινο δυναμικό που εισέρχεται στην αγορά εργασίας (Herr, 1996). Αυτό το εργατικό δυναμικό είναι οι νέοι εργαζόμενοι που διεκδικούν μια θέση στην αγορά εργασίας, οι γυναίκες που συνεχώς επιδιώκουν να μεγαλώσουν το μερίδιό τους στην αγορά εργασίας και οι μετανάστες που σε αναζήτηση καλύτερης τύχης αποδέχονται πιο εύκολα να υποαμείβονται.

Οι νέοι, σε πολλές περιπτώσεις, διαπιστώνουν την ανεπάρκεια των προσόντων τους (εδώ έχει τις ευθύνες του το εκπαιδευτικό σύστημα) ή αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που τους δημιουργούν οι μειωμένες αμοιβές που τους προσφέρονται.

Οι γυναίκες, εκτός από την παραδοσιακά χαμηλότερη θέση που είχαν στην αγορά εργασίας, έχουν να αντιμετωπίσουν τα στερεότυπα του φύλου τους, που, συνήθως, αναφέρονται στην ικανότητά τους να καταλάβουν θέσεις υψηλής ευθύνης, ή θέσεις που συνεπάγονται εξουσία (Davidson, 1996, Κάντας & Χαντζή, 1991). Καθώς η μετάβαση από την παραδοσιακή στη σύγχρονη κοινωνία δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί, οι γυναίκες, σε μεγάλο βαθμό, εξακολουθούν να βαρύνονται

από τα παραδοσιακά τους καθήκοντα, με αποτέλεσμα να έχουμε το φαινόμενο της σύγκρουσης καθηκόντων (σπίτι-εργασία). Επιπλέον πρόβλημα για τις γυναίκες, κυρίως των μεγαλύτερων ηλικιών, αποτελεί ο *λειτουργικός αναλφαριθμητισμός*, που στην ύπαιθρο της πατρίδας μας είναι υψηλότερος, λόγω παράδοσης που αφορούσε στα στερεότυπα των φύλων. Δεν είναι τυχαίο ότι οι γυναίκες έχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στην υποαπασχόληση και τη μερική απασχόληση και ότι είναι οι πρώτες που επωφελούνται από τις ευκαιρίες τηλε-εργασίας ή εργασίας στο σπίτι. Οι μετανάστες δημιουργούν άλλου είδους προβλήματα, των οποίων οι επιπτώσεις, θετικές ή αρνητικές, δεν έχουν αξιολογηθεί επαρκώς από την ελληνική κοινωνία.

Στο χώρο των επιχειρήσεων και των μεγάλων οργανισμών, κρατικών ή μη, οι αλλαγές στο χώρο εργασίας έχουν επίσης συνέπειες, θετικές και αρνητικές. Στις θετικές μπορεί να αναφερθεί η όλο και περισσότερο προβαλλόμενη ανάγκη για ιδιαίτερη προσοχή και μέριμνα στο στελεχιακό δυναμικό που θα βοηθήσει την επιχείρηση να πορευτεί μέσα από τις δυσκολίες του συνεχούς μετασχηματισμού και της αδιάκοπης προσπάθειας για επιβίωση, που απαιτεί η σύγχρονη οικονομία. Η ανάγκη αυτή σχετικά με το ανθρώπινο δυναμικό, προς το παρόν τουλάχιστον, εμφανίζεται μόνο στα βιβλία. Στην ουσία οι πρακτικές διοίκησης προσωπικού (όχι μόνο στην Ελλάδα) βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη. Η απόλυση προσωπικού, ως κύρια πρακτική μείωσης των λειτουργικών δαπανών των επιχειρήσεων, όχι μετά από αιτιολογημένη τεχνοκρατική μελέτη, ακολουθείται συχνά, χωρίς να αποτελεί πάντοτε και την ενδεικνυόμενη οικονομική και κοινωνική πολιτική εκ μέρους των επιχειρήσεων.

Ένα άλλο θετικό αποτέλεσμα των αλλαγών στο χώρο των οργανισμών είναι η επίσης συστηματικά προβαλλόμενη ανάγκη για την κατάλυση των παραδοσιακών διοικητικών ιεραρχιών και αξιοποίηση πιο

ευέλικτων εργασιακών σχημάτων με προσανατολισμό στην ομάδα εργασίας, πράγμα που έχει θετικές επιπτώσεις στους ηλικιακά νέους εργαζομένους, εφόσον τους δίνει την ευκαιρία για ταχύτερη ανέλιξη στη σταδιοδρομία τους.

Στις αρνητικές επιπτώσεις της νέας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, στους σύγχρονους οργανισμούς και στις μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να αναφερθούν οι αναγκαίες σμικρύνσεις (*downsizing*) των επιχειρήσεων και η συνεχής ανασφάλεια που δημιουργείται στο προσωπικό από συνεργασίες και συγχωνεύσεις, που ακολουθούνται συνήθως από μαζικές απολύσεις, καθώς και από τη μεταφορά παραγωγικών μονάδων σε τόπους με πιο φτηνό εργατικό κόστος.

Το γεγονός είναι ότι το τοπίο στο χώρο εργασίας έχει αλλάξει και οι άνθρωποι πρέπει να αρχίζουν να προσαρμόζονται σε ένα νέο κόσμο, όσον αφορά στην απασχόληση, στον οποίο νέοι κανόνες αρχίζουν να εφαρμόζονται. Ακόμα και στην Ελλάδα, όπου μέχρι τώρα υπήρχε μεγάλη ακαμψία, όσον αφορά στην ευελιξία της αγοράς εργασίας, κυρίως λόγω της σθεναρής αντίστασης των εργατικών συνδικάτων, αρχίζει να γίνεται κατανοητό ότι μερικά πράγματα πρέπει να αλλάξουν. Έτσι, στο επίπεδο της νομοθεσίας, με το Νόμο 2839/98 επιτρέπεται η μερική απασχόληση και με τον ίδιο Νόμο, καθώς και με το Νόμο 2874/2000, επιτρέπεται η ευελιξία όσον αφορά στην κατανομή του εργάσιμου χρόνου κατά τη διάρκεια του έτους, όταν υπάρχουν εποχιακές ανάγκες. Εκτός από αυτό, με τους Νόμους 2839/98 και 2956/2001, αρχίζει να εμφανίζεται η εκχώρηση δικαιωμάτων του Ο.Α.Ε.Δ. σε ιδιωτικούς φορείς, όσον αφορά στην εξεύρεση, κυρίως, προσωρινής απασχόλησης σε ανέργους.

Τα τελευταία χρόνια, οι επιχειρήσεις άρχισαν να ακολουθούν συστήματα ευελιξίας στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και να εφαρμόζουν, ειδικότερα, τα ακόλουθα είδη μορφών εργασίας, όπως:

i) η εργασία προκαθορισμένου χρόνου (*temporary work*), ii) η μερική απασχόληση (*part time work*) και iii) η εργασία ύστερα από τηλεφωνική πρόσκληση (*on call*). Στην Ε.Ε. το 50% των ανέργων, το 1995, βρήκαν απασχόληση σε εργασία προκαθορισμένου χρόνου.

Ευδιάκριτο είδος νέας μορφής απασχόλησης αποτελεί η *τηλε-εργασία*, η οποία είναι ευρύτατα διαδεδομένη στις ΗΠΑ, στην Ε.Ε. και τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα. Βασικά χαρακτηριστικά της αποτελούν τα εξής: i) ο τόπος εργασίας δεν βρίσκεται στην επιχείρηση και ii) ο χρόνος εργασίας διευθετείται ευέλικτα. Οι συνθήκες εργασίας του *τηλε-εργαζόμενου* συχνά διαφέρουν ριζικά από τις συνθήκες του τυπικού εργαζόμενου. Οι «Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας» μπορεί να συμπεριλάβουν και τη ρύθμιση των ειδικών συνθηκών εργασίας των *τηλε-εργαζόμενων*.

Η ευελιξία αυτή, που εισάγεται, έστω και σταδιακά, δεν αποτελεί παρά μόνο μια προσωρινή ή ίσως εμβληματική λύση, εφόσον, όπως από πολύ καιρό έχουν επισημάνει πολλοί κοινωνικοί επιστήμονες, η λύση πρέπει να βρίσκεται σε δραστικές μεταβολές όσον αφορά στον εργάσιμο χρόνο και τον ορισμό της απασχόλησης. Έτσι, από παλιά προτείνεται να ενταχθούν στην έννοια της απασχόλησης η εθελοντική εργασία ή μορφές έργου που μέχρι τώρα δεν θεωρούνταν ότι εντάσσονταν στην απασχόληση (π.χ. κοινωνικό έργο, οικιακή εργασία κ.λπ.) (βλ. Handy 1985, Κάντας 1997, Κασσωτάκης 1994, 1995, Watts, 1983). Παράλληλα, όπως ήδη αναφέρθηκε, επιδιώκεται από τα εργατικά συνδικάτα (με ιδιαίτερη ένταση στη Γαλλία), μια δραστική αναδιανομή του εργάσιμου χρόνου (κάτι ανάλογο με αυτό που επετεύχθη με την εισαγωγή του οκτάωρου, πριν από ενάμιση αιώνα). Αυτή αναμένεται ότι θα βελτιώσει ουσιαστικά την κατάσταση στο χώρο της απασχόλησης. Εμφανή σημάδια για τέτοιες δραστικές μεταβολές δεν

υπάρχουν προς το παρόν, κυρίως, γιατί αντιδρά έντονα η εργοδοτική πλευρά, η οποία εκμεταλλευόμενη την ανεργία, ουσιαστικά, έχει καταφέρει την πολλές φορές παράτυπη, αν όχι παράνομη, αύξηση του εβδομαδιαίου εργάσιμου χρόνου.

Το τοπίο στο χώρο της απασχόλησης διαγράφεται μάλλον ζοφερό για την ώρα. Το θέμα, όμως, είναι άμεσο όσον αφορά στην ανέλιξη και διαχείριση της σταδιοδρομίας των ατόμων που ήδη βρίσκονται στο χώρο της εργασίας ή προβλέπεται να εισέλθουν σ' αυτόν τα προσεχή χρόνια. Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι τα άτομα αυτά έχουν να αντιμετωπίσουν δυο νέες πραγματικότητες (Nicholson, 1996): i) την αλλαγή της έννοιας της σταδιοδρομίας και ii) την αλλαγή του ψυχολογικού συμβολαίου εργασίας. Η συνεχής γραμμική σταδιοδρομία (μια δουλειά για όλη την εργάσιμη ζωή του ατόμου) αποτελεί πλέον παρελθόν. Τα εργαζόμενα άτομα της εποχής που διανύουμε θα πρέπει να περιμένουν ότι θα αλλάξουν πολλές φορές εργασία, κατά τη διάρκεια του εργάσιμου βίου τους και ότι σε κάθε εργασία το ψυχολογικό συμβόλαιο, όπως αποκαλείται, θα υποστεί μεταβολή. Το παλαιό ψυχολογικό συμβόλαιο είχε την εξής μορφή: σου παρέχω συνεχή και εξασφαλισμένη απασχόληση, μου παρέχεις εργατικότητα και αφοσίωση. Το νέο ψυχολογικό συμβόλαιο έχει την ακόλουθη μορφή: μου παρέχεις την εργασία σου, σου παρέχω τα μέσα και την εκπαίδευση για αλλαγή εργασίας, όταν δεν μπορώ να σου παρέχω πλέον απασχόληση. Δηλαδή η ηθική και ψυχολογική υποχρέωση του εργοδότη και του κράτους να παρέχει ασφάλεια στον εργαζόμενο αρχίζει να εκλείπει και αντ' αυτής υποτίθεται ότι πρέπει να παρέχονται στον εργαζόμενο ευκαιρίες να σχεδιάζει τη σταδιοδρομία του με τέτοιο τρόπο ώστε να έχει πιθανότητες να εξεύρει διαφορετικές θέσεις εργασίας στον ίδιο ή άλλο οργανισμό.

Το έργο του Συμβούλου Σταδιοδρομίας, στην εποχή που διανύουμε, έχει διευρυνθεί. Δεν παρέχει πλέον μόνον πληροφόρηση, όσον αφορά στις υφιστάμενες ευκαιρίες απασχόλησης, ούτε κάνει μόνο δι-άγνωση των ικανοτήτων και ψυχολογικών χαρακτηριστικών του ατόμου, αν και οι δύο αυτές παράμετροι αποτελούν και θα αποτελούν δύο βασικές διαστάσεις του έργου του. Πέρα από αυτά, ο σύμβουλος θα πρέπει να είναι σε θέση να καθοδηγήσει το άτομο σε όλες τις αλλαγές της σταδιοδρομίας του στα διάφορα στάδια της ηλικίας και παράλληλα να μπορεί να καθοδηγήσει το άτομο στο συνεχή – ή απαραί-τητο κατά περίπτωση – επανασχεδιασμό της σταδιοδρομίας του.

Πριν από πενήντα (50) περίπου χρόνια, όταν, λίγο πολύ, ήταν προκαθορισμένη η επαγγελματική πορεία του ατόμου, με βάση τα προσόντα που είχε αποκτήσει, το έργο του συμβούλου σταδιοδρομίας τελείωνε με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης του ατόμου. Σήμερα, το πιο σημαντικό μέρος της συμβουλευτικής παρέμβασης φαίνεται ότι θα ξεκινάει από το σημείο αυτό, εφόσον πολλές φορές θα χρειαστεί να γίνει επανασχεδιασμός της σταδιοδρομίας, με παράλληλη ανανέ-ωση των γνώσεων και δεξιοτήτων. Ο σύμβουλος σταδιοδρομίας, ε-πιπλέον, δεν θα έχει να επιλύσει μόνο προβλήματα εξεύρεσης εργα-σίας αλλά και να χειριστεί, σε πρώτο, τουλάχιστον, επίπεδο και τα γε-νικότερα οικογενειακά και ψυχολογικά προβλήματα που συνδέονται με τις αλλαγές της σταδιοδρομίας, κατά την ώριμη φάση της ζωής του ατόμου. Αυτός είναι ο κύριος λόγος που σε διεθνές επίπεδο προβάλ-λεται η ανάγκη για αναβάθμιση των προσόντων και του έργου των Συμβούλων Σταδιοδρομίας.

7. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Διαδικασία πιστοποίησης απολύτως αντίστοιχη με εκείνη στην οποία αναφέρεται η παρούσα μελέτη δεν είναι γνωστή στον ελληνικό χώρο. Έχουν, εντούτοις, αναπτυχθεί διαδικασίες πιστοποίησης σε άλλους τομείς, τις οποίες η Επιτροπή θεώρησε χρήσιμο να εξετάσει, με τη σκέψη ότι από τη μελέτη αυτή θα μπορούσαν να προκύψουν στοιχεία που θα βοηθούσαν στη διαμόρφωση της πρότασής της. Σ'

αυτή ακριβώς την παρουσίαση άλλων διαδικασιών στον ελληνικό χώρο αναφέρεται αυτή η ενότητα.

Στην Ελλάδα, οι διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων σε άτομα, τα οποία πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να παρέχουν εξειδικευμένες επιστημονικές ή άλλου είδους υπηρεσίες, σχετίζονται με τις διαδικασίες χορήγησης άδειας άσκησης επαγγέλματος. Οι διαδικασίες αυτές καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας και συναποφασίζονται με τη συμμετοχή διαφόρων Υπουργείων, ανάλογα με την ειδικότητα.

Σε περιπτώσεις ειδικοτήτων, που είναι παραπλήσιες προς αυτή των Λειτουργιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, όπως είναι για παράδειγμα οι Ψυχολόγοι, υπάρχουν ειδικές επιστημονικές επιτροπές οι οποίες αποφαινόμενες για το αν όσοι ζητούν με αίτησή τους άδεια άσκησης επαγγέλματος έχουν από πλευράς εκπαίδευσης και εμπειρίας τις απαιτούμενες προϋποθέσεις. Η εμπειρία, πάντως, που υπάρχει στον ελληνικό χώρο, ως προς τα ζητήματα αυτά δεν είναι μεγάλη.

Για την πιστοποίηση φορέων που παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες και για την κατάρτιση σχετικών μητρώων, μπορούν να αναφερθούν τα εξής ενδεικτικά παραδείγματα: α) Η πιστοποίηση που αφορά στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, η οποία παρέχεται από τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.) που ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ο ΟΕΕΚ είναι αρμόδιος και για την τήρηση του σχετικού μητρώου. β) Η πιστοποίηση που αναφέρεται στα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας. Ανάλογη προσπάθεια για την πιστοποίηση των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης και των κατάλ-

ληλων εκπαιδευτών έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια και από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Αναλυτικές πληροφορίες για τις διαδικασίες που ακολουθούνται στις παραπάνω περιπτώσεις, για τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τις λοιπές προϋποθέσεις, θα βρει ο αναγνώστης στο Παράρτημα της παρούσας μελέτης.

Για την πιστοποίηση των Λειτουργών της Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού δεν υπάρχει προηγούμενη σχετική εμπειρία στον ελληνικό χώρο.

8. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΥΜ- ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ - ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ

Η Επιτροπή, για να βοηθηθεί στο έργο της, θεώρησε χρήσιμο να εξετάσει εάν σε άλλες χώρες και ιδιαίτερα στις δυτικοευρωπαϊκές εφαρμόζονται διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και με ποιο τρόπο αυτές υλο-

ποιούνται. Για το σκοπό αυτό τα μέλη της αναζήτησαν σχετικά στοιχεία για τις παραπάνω χώρες, τα σημαντικότερα από τα οποία παρουσιάζονται στη συνέχεια.

8.1. Μεγάλη Βρετανία

A. Εκπαιδευτικοί (Careers and Guidance Teachers)

Επί του παρόντος δεν υπάρχει ειδικός τρόπος πιστοποίησης προσόντων αυτών που εμπλέκονται στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στα βρετανικά σχολεία. Ενδεικτικό της κατάστασης, όσον αφορά τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, είναι το εξής: Το Institute of Career Guidance, φορέας πιστοποίησης σε όλο το φάσμα εφαρμογής του θεσμού, απευθύνεται στο National Association of Careers and Guidance Teachers, συνδικαλιστικό φορέα των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με το θεσμό, προκειμένου να γίνει επέκταση της πιστοποίησης και στην εκπαίδευση. Ο φορέας των εκπαιδευτικών απαντάει καταρχήν θετικά, αλλά δηλώνει, επίσης, ότι το θέμα δεν επείγει, γιατί μια τέτοια πιστοποίηση δε φαίνεται να αποτελεί προτεραιότητα για την πλειονότητα των μελών του που είναι παράλληλα και εκπαιδευτικοί. Είναι προφανές ότι στη Βρετανία δεν υπάρχει κάποιος σαφής και μοναδικός τρόπος πιστοποίησης προσόντων των λειτουργών ΣΕΠ στην εκπαίδευση.

B. Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας

Για να εργαστεί κάποιος ως σύμβουλος σταδιοδρομίας απαιτείται να έχει από το 2001 και μετά το Qualification in Careers Guidance (QCG) (προηγουμένως το Diploma in Careers Guidance), το οποίο

χορηγείται από 12 Πανεπιστήμια. Η πιστοποίηση αυτή αρκεί για τους ιδιωτικούς φορείς.

Για τους εργαζόμενους, όμως, σε κρατικούς ή εποπτευόμενους από το κράτος οργανισμούς (π.χ. Careers Service ή Connexions), για να έχει κάποιος την ιδιότητα του Συμβούλου, πρέπει να αποκτήσει το S/NVQ Level 4 in Advice, Guidance and Advocacy, ακόμα και αν κατέχει το πανεπιστημιακό πτυχίο QCG. Πρόκειται για εξειδικευμένη επαγγελματική πιστοποίηση με έμφαση, κυρίως, στην πρακτική αντιμετώπιση θεμάτων και αφορά στη σχέση συμβούλου-πελάτη, και τα προβλήματα που σχετίζονται με φορείς εύρεσης εργασίας αντίστοιχους με το δικό μας ΟΑΕΔ. Η εκπαίδευση αυτή προσφέρεται από ειδικά πιστοποιημένους οργανισμούς και η χορήγηση της πιστοποίησης γίνεται μετά από ειδικές εξετάσεις, ενώπιον επιτροπής με έμφαση κυρίως στην αντιμετώπιση πραγματικών περιπτώσεων. Επομένως στο Careers Service ή το Connexions μπορούμε να έχουμε συμβούλους με ή χωρίς πανεπιστημιακό πτυχίο, αλλά οπωσδήποτε με την πιστοποίηση S/NVQ Level 4 in Advice, Guidance and Advocacy. Ενδεικτικά θέματα/μαθήματα για την απόκτηση της πιστοποίησης αυτής είναι:

- Ανάπτυξη σχέσεων με πελάτες.
- Βοήθεια σε πελάτες για συγκεκριμένη λήψη απόφασης.
- Διαχείριση προσωπικού φόρτου εργασίας.
- Αξιολόγηση συνεισφοράς συμβούλου στην υπηρεσία.
- Βοήθεια για σχεδιασμό-υλοποίηση πορείας δράσης.
- Προετοιμασία για παρουσίαση πελάτη σε φορείς.
- Διαπραγμάτευση προς όφελος πελατών κ.λπ.

8.2 Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία υπάρχουν δύο συστήματα πιστοποίησης²⁸, ένα για τους συμβούλους προσανατολισμού που θα εργασθούν στα σχολεία της Ιρλανδίας και οι οποίοι παίρνουν πιστοποίηση από το Υπουργείο Παιδείας και ένα για τους ελεύθερους επαγγελματίες συμβούλους, το οποίο λειτουργεί μέσω του Ινστιτούτου Συμβούλων Προσανατολισμού.

Οι λειτουργοί προσανατολισμού, γενικά, εκπαιδεύονται σε μεταπτυχιακό επίπεδο²⁹. Πιο συγκεκριμένα, απαιτούνται μεταπτυχιακές σπουδές ενός έτους σε πρόγραμμα Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής ή σε ισοδύναμο πρόγραμμα. Ενδεικτικά, καλύπτονται οι εξής επιστημονικές περιοχές (ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Συμβούλων Προσανατολισμού, 2002):

- Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης
- Συμβουλευτική –Θεωρία και πρακτική
- Ψυχολογία της ανθρώπινης ανάπτυξης
- Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης και συμπεριφοράς
- Μεθοδολογία έρευνας και Η/Υ
- Θεωρία και πρακτική της ψυχολογικής αξιολόγησης
- Διαχείριση της επαγγελματικής πληροφορίας
- Τοποθέτηση στην αγορά εργασίας

Η αρχική εκπαίδευση στον προσανατολισμό παρέχεται από τα Πανεπιστήμια του Cork (Ανώτατο Δίπλωμα στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, 1 έτος), του Dublin (Masters στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, 2 έτη), του Maynooth (Ανώτατο Δίπλωμα Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, 1 έτος και Ανώτατο

²⁸ Πληροφορίες από την κ. Loretta Jennings, Σύμβουλο Προσανατολισμού στο National University of Ireland, Maynooth (24/9/2002)

²⁹ Institute of Guidance Counselors (IGC), Dublin

Δίπλωμα Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής ενηλίκων, 2 έτη), του Marino Institute of Education (Masters στη Συμβουλευτική, 4 έτη, το τέταρτο έτος αφορά στην ειδίκευση Προσανατολισμού και Συμβουλευτικής), του Limerick (Δίπλωμα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, 2 έτη)³⁰.

Η επαγγελματική εμπειρία δεν φαίνεται να είναι προαπαιτούμενο για την πιστοποίηση των προσόντων των συμβούλων.

A. Εκπαίδευση

Προκειμένου να εργαστεί κάποιος σε σχολείο, ως σύμβουλος Εκπαιδευτικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, πρέπει κανονικά να έχει : (α) δικαίωμα διδασκαλίας (teaching qualification) και (β) σχετικό πτυχίο στον Προσανατολισμό (Guidance qualification) ή πτυχίο Ψυχολογίας. Το (β), λόγω έλλειψης προσωπικού, δεν τηρείται πάντοτε.

Οι Σύμβουλοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι προτιμότερο να έχουν πτυχίο στον Προσανατολισμό, χωρίς, ωστόσο, αυτό να θεωρείται πάντοτε προαπαιτούμενο προσόν.

B. Δημόσιες Υπηρεσίες

Οι εργαζόμενοι στις σχετικές κρατικές υπηρεσίες (Employment Services Officers) εκπαιδεύονται, συνήθως, στο χώρο εργασίας αλλά από το 1997 και μετά, έχουν γίνει συστηματικές προσπάθειες για συμπληρωματική πανεπιστημιακή εκπαίδευση των εργαζομένων.

Σύμφωνα με στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Προσανατολισμού στην Εκπαίδευση, φαίνεται ότι η κατάρτιση και τα προσόντα των λειτουρ-

³⁰ Πληροφορίες από το National Center for Guidance in Education (NCGE), Dublin

γών προσανατολισμού εξαρτώνται από τις υπηρεσίες που προσφέρουν και από τους ρόλους που καλούνται να παίξουν, όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.³¹

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ/ ΡΟΛΟΙ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΠΡΟΣΟΝΤΑ
Συμβουλευτική και Προσανατολισμός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Προσωπικός, εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός.	Σύμβουλοι Προσανατολισμού, Εκπαιδευτικοί (εποπτευόμενοι από τους Συμβούλους)	Τίτλος στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό + πτυχίο στην εκπαίδευση
Γραφεία Διασύνδεσης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση	Προσανατολισμός για τη σταδιοδρομία	Σύμβουλοι σταδιοδρομίας και επικουρικοί σύμβουλοι	Τίτλος στη Συμβουλευτική και τον προσανατολισμό και προσόντα που καθορίζονται από το ρόλο
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ/ ΡΟΛΟΙ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΠΡΟΣΟΝΤΑ
Υπηρεσίες Προσανατολισμού για ενήλικες	Προσωπικός, κοινωνικός, εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός	Σύμβουλοι Προσανατολισμού. Ειδικοί πληροφόρησης	Τίτλος στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό + πτυχίο στην εκπαίδευση. (Για τους ειδικούς πληροφόρησης δεν καθορίζεται)

³¹ National Centre for Guidance in Education, *Guidance in Ireland*, 2001

Εθνικός Οργανισμός Απασχόλησης	Επαγγελματικός προσανατολισμός με έμφαση στην κατάρτιση και τοποθέτηση	Σύμβουλοι απασχόλησης. Διαμεσολαβητές	Δίπλωμα ή βεβαίωση στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό και διάφορα πρόσθετα προσόντα ανάλογα με τον ρόλο.
Ιδιωτικοί φορείς Προσανατολισμού	Προσωπικός, κοινωνικός, εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός	Σύμβουλοι Επαγγελματικού προσανατολισμού. Ψυχολόγοι	Τίτλος και Masters στην Ψυχολογία, διάφορα προσόντα που αρμόζουν στους ρόλους του Συμβούλου Προσανατολισμού.

Το Ινστιτούτο Συμβούλων Προσανατολισμού (Institute of Guidance Counsellors – I.G.C.) είναι η επαγγελματική οργάνωση των Συμβούλων Προσανατολισμού και εκπροσωπεί πάνω από 1000 Συμβούλους. Το Ινστιτούτο έχει θεσπίσει κώδικα ηθικής, τον οποίο υποχρεούται να σέβεται το κάθε μέλος ως επαγγελματίας.

8.3. Γαλλία

Στη Γαλλία, υπάρχει ένα μωσαϊκό προσώπων, που ασχολούνται με τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, το οποίο αδυνατούμε να παρουσιάσουμε με λεπτομέρεια εδώ. Οι πιο σημαντικές κατηγορίες του προσωπικού αυτού είναι: α) οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού-Ψυχολόγοι (Conseillers d'Orie-

ntation - Psychologues) που απασχολούνται στην εκπαίδευση και τις συναφείς υπηρεσίες και β) οι Επαγγελματικοί Σύμβουλοι για την Απασχόληση (Conseillers à l'emploi) που απασχολούνται, κυρίως, στις υπηρεσίες του Εθνικού Οργανισμού για την Απασχόληση (ANPE-Agence Nationale pour l'Emploi).

Οι Σύμβουλοι Προσανατολισμού-Ψυχολόγοι εργάζονται στα Κέντρα Πληροφόρησης και Προσανατολισμού (C.I.O.-Centres d'Information et d'Orientation), που ανήκουν στο Υπουργείο Παιδείας και σε άλλες εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Εκπαιδεύονται σε ένα από τα τέσσερα ειδικά Κέντρα (Παρίσι, Μασσαλία, Λίλλη, Rennes), τα οποία συντονίζονται από το Εθνικό Ινστιτούτο Σπουδών για την Εργασία και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό που εδρεύει στο Παρίσι. Στα Κέντρα αυτά γίνονται δεκτοί, μετά από επιτυχία σε εθνικό διαγωνισμό, κάτοχοι του διπλώματος Licence στην Ψυχολογία (τρία έτη πανεπιστημιακών σπουδών). Οι σπουδές διαρκούν δύο χρόνια και οδηγούν στο κρατικό δίπλωμα Συμβούλου Προσανατολισμού-Ψυχολόγου (DECOP-Diplôme d'Etat des Conseillers d'Orientation-Psychologues), το οποίο παρέχει το δικαίωμα διορισμού σε εκπαιδευτικές υπηρεσίες προσανατολισμού.

Οι Σύμβουλοι για την απασχόληση που εργάζονται στις υπηρεσίες του ANPE διακρίνονται σε τρεις βαθμίδες: α) τους Βοηθούς Συμβούλους (Conseillers adjoints), β) τους Συμβούλους (Conseillers) και γ) τους Συμβούλους-Προϊσταμένους (Conseillers Principaux). Η πρόσληψη στις θέσεις αυτές γίνεται ύστερα από διαγωνισμό στον οποίο γίνονται δεκτοί: α) για τους Βοηθούς Συμβούλους κάτοχοι του Baccalauréat, β) για τους Συμβούλους κάτοχοι του διπλώματος του πρώτου κύκλου γενικών πανεπιστημιακών σπουδών (2 έτη σπουδών σ' οποιοδήποτε τμήμα) και γ) για τους Συμβούλους-Προϊσταμένους οι κάτοχοι του διπλώματος της Licence (3 έτη πανεπιστημιακών σπου-

δών) σ' οποιονδήποτε κλάδο³². Το προσωπικό αυτό επιμορφώνεται, μετά την επιλογή του, με εξάμηνης διάρκειας σεμινάρια, που περιλαμβάνουν θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση σε τοπικές υπηρεσίες απασχόλησης ή σε επιχειρήσεις (*formation en alternance*).

Σ' αυτές τις δύο κύριες μορφές κατάρτισης των Συμβούλων Προσανατολισμού προστίθενται: α) Διάφορα πανεπιστημιακά προγράμματα που ανοίγουν προοπτικές απασχόλησης στον τομέα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και των ανθρώπινων γενικά πόρων. β) Ποικίλα επιμορφωτικά σεμινάρια από Οργανισμούς, Επαγγελματικές Ενώσεις και άλλους φορείς (βλ. J. Guichard ,2001).

8.4. Γερμανία

Στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός υλοποιούνται από πλήθος ειδικοτήτων και από πολλούς φορείς δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα. Λεπτομερής παρουσίαση του όλου πλέγματος υλοποίησης του θεσμού αυτού θα υπερέβαινε το εύρος της συνοπτικής αυτής περιγραφής. Κατ' αρχήν θα πρέπει να πούμε ότι δεν υπάρχει εθνικό σχέδιο πιστοποίησης Λειτουργιών Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού. Ένα σημαντικό στοιχείο στην οργάνωση του θεσμού Συμβουλευτικής- Προσανατολισμός είναι ότι υπάρχει διάκριση των φορέων υλοποίησης του θεσμού, αν και καταβάλλεται αξιόλογη προσπάθεια για την εγκαθίδρυση και διεύρυνση της συνεργασίας μεταξύ των σχετικών φορέων. Έτσι, όσον αφορά στη Συμβουλευτική στο χώρο της εκπαίδευσης για τη Σχολική Σταδιοδρομία (*Schullaubahnberatung*) και την προσωπική βοήθεια (*Einzelfallhilfe*), σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαί-

³² Οι περισσότεροι από αυτούς που επιλέγονται για την κατηγορία αυτή έχουν σπουδάσει νομικά, οικονομικά ή διοίκηση (ιδίως διαχείριση ανθρώπινων πόρων) (βλ. Guichard, 2001).

δευσης η αρμοδιότητα της οργάνωσης, της υλοποίησης των λειτουργιών αυτών και της επιλογής προσωπικού ανήκει στο υπουργείο Παιδείας κάθε ομοσπονδιακού κρατιδίου. Η Συμβουλευτική, όσον αφορά στην ακαδημαϊκή Σταδιοδρομία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, υλοποιείται με ευθύνη των Πανεπιστημίων από ειδικές πανεπιστημιακές υπηρεσίες που φέρουν τον τίτλο «Υπηρεσία Συμβουλευτικής Φοιτητών» (Studien-beratung).

Συμβουλευτική και Προσανατολισμό προσφέρουν, επίσης, μετά από βοήθεια που ζητήθηκε από το κράτος, αλλά πάντοτε υπό την εποπτεία της κρατικής αρχής, ανεξάρτητοι, μη κερδοσκοπικοί φορείς, όπως π.χ. η Καθολική και Ευαγγελική Εκκλησία, ο Ερυθρός Σταυρός και διάφορες οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Όσον αφορά στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, την αποκλειστική αρμοδιότητα σε ομοσπονδιακό επίπεδο έχει ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Εργασίας (Bundesanstalt fuer Arbeit). Ο οργανισμός ευρίσκεται και τυπικά (θεσμοθετημένα) και ουσιαστικά, σε στενή συνεργασία με όλους τους φορείς Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού σε θέματα αποκλειστικά της αρμοδιότητάς του (Επαγγελματικός Προσανατολισμός).

Ως προς τα προσόντα των λειτουργών Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού αυτά σχετίζονται με τους φορείς, στους οποίους αυτοί θα εργαστούν. Έτσι:

1. Στο χώρο της εκπαίδευσης (μέσα στο σχολείο ή σε σχολικά κέντρα) τις σχετιζόμενες με τη Σχολική Σταδιοδρομία συμβουλευτικές διαδικασίες αναλαμβάνουν:

α. Ο δάσκαλος Συμβουλευτικής (Beratungslehrer). Δεν είναι επαγγελματίας σύμβουλος, αλλά ένας κοινός δάσκαλος με πρόσθετη σχετική επιμόρφωση.

β. Ο Λειτουργός Εκπαιδευτικής Συμβουλευτικής (Bildungsberater). Είναι επαγγελματίας σύμβουλος, με πτυχίο ανωτάτης εκπαίδευσης, και διάρκεια πανεπιστημιακών σπουδών 8-10 εξαμήνων. Παρά τις διαφορές ως προς την ακαδημαϊκή προέλευση των συμβούλων εκπαιδευτικής Συμβουλευτικής, οι οποίες παρατηρούνται ανά κρατίδιο, ως σύμβουλοι αυτού του επιπέδου μπορούν να διορίζονται διπλωματούχοι ψυχολόγοι με κατεύθυνση σχετική με το σχολικό σύστημα, ή παιδαγωγοί ή κοινωνιολόγοι.

2. Για τους Συμβούλους της Υπηρεσίας Συμβουλευτικής Φοιτητών απαραίτητο προσόν θεωρείται το πτυχίο ανώτατης σχολής, κατά προτίμηση στις ανθρωπιστικές επιστήμες.

Όσον αφορά στους Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού, οι οποίοι εργάζονται κυρίως στα «Κέντρα Επαγγελματικής Πληροφόρησης» (Berufsinformationszentrum, BIZ), τα προσόντα ορίζονται από τον Ομοσπονδιακό Οργανισμό Εργασίας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η κατοχή πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης σχολής, ενώ προτιμούνται όσοι έχουν βασικές σπουδές στις ανθρωπιστικές επιστήμες. Επιπλέον παρακολουθούν, επί τριετία, μαθήματα ειδίκευσης στη Συμβουλευτική-Προσανατολισμό σε Σχολή, η οποία ανήκει στον Ομοσπονδιακό Οργανισμό εργασίας. Στα BIZ, οι Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού για την υλοποίηση σχετικών λειτουργιών διακρίνονται με βάση τις ομάδες των ενδιαφερομένων, σε τρεις κατηγορίες:

1. Γενικοί Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού (απαραίτητο πτυχίο τουλάχιστον ανώτερης σχολής, υπεύθυνοι για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε ανάλογα θέματα) .
2. Επαγγελματικοί Σύμβουλοι (απαραίτητο το πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης, υπεύθυνοι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση).
3. Σύμβουλοι επαγγελματικής αποκατάστασης-επανεκπαίδευσης κυρίως για άτομα ειδικών κατηγοριών (απαραίτητο το πτυχίο ανώτερης σχολής και επιπλέον εκπαίδευση, ενός έτους, σε θέματα αναφερόμενα σε άτομα με ειδικά προβλήματα-ανάγκες).

Ανάλογα είναι και τα απαιτούμενα προσόντα για λειτουργούς Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού, οι οποίοι εργάζονται σε ιδιωτικούς, μη κερδοσκοπικούς, φορείς.

8.5 Λοιπές ευρωπαϊκές χώρες

Δανία: Σύμφωνα με στοιχεία του Δανικού Εθνικού Συμβουλίου Εκπαιδευτικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (R.U.E.), ο εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός δεν είναι ένα συγκεκριμένο επάγγελμα αλλά μάλλον ένας ρόλος, ένα σύνολο δραστηριοτήτων και υπευθυνοτήτων που, συνήθως, αναλαμβάνουν επαγγελματίες από συναφείς χώρους. Συνεπώς, το επιστημονικό υπόβαθρο των Δανών Συμβούλων Προσανατολισμού διαφέρει πολύ, μολονότι η πλειονότητα των συμβούλων είναι εκπαιδευτικοί και κοινωνικοί λειτουργοί ή

άλλοι ειδικοί με εμπειρία στον εκπαιδευτικό, κοινωνικό και εργασιακό χώρο. Χαρακτηριστικό του δανικού συστήματος εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού είναι ότι η πλειονότητα των συμβούλων εργάζονται μερικώς ως σύμβουλοι και μερικώς ως εκπαιδευτικοί ή κοινωνικοί λειτουργοί.

Η εκπαίδευση και κατάρτιση των συμβούλων δεν είναι ενταγμένη στο κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα. Έτσι, στη Δανία δεν μπορεί κανείς να σπουδάσει Συμβουλευτική και Προσανατολισμό στην ανώτατη εκπαίδευση. Στους ειδικούς, που εργάζονται ως σύμβουλοι προσανατολισμού, π.χ. εκπαιδευτικοί, προσφέρονται ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης από την υπηρεσία τους, που διαφέρουν ως προς το περιεχόμενο και τη διάρκεια (δεκαπέντε διαφορετικά προγράμματα των οποίων η διάρκεια ποικίλλει από 30 έως 1680 ώρες και οργανώνονται από διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα και υπηρεσίες).

Ισπανία: Το σύστημα πιστοποίησης της Ισπανίας³³ προβλέπει μόνο τίτλο πανεπιστημιακών σπουδών στο χώρο της Συμβουλευτικής. Υπεύθυνο για την πιστοποίηση είναι το Υπουργείο Παιδείας.

Ο τίτλος στη Συμβουλευτική απαιτεί σπουδές διάρκειας πέντε ετών. Τα πρώτα τρία χρόνια είναι κοινά για όλους τους συμβούλους, ενώ στα επόμενα δύο ο σύμβουλος παίρνει ειδικότητα (π.χ. Σύμβουλοι σταδιοδρομίας, Σύμβουλοι Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, σύμβουλοι για άτομα με ειδικές ανάγκες κ.λπ.). Αυτός ο τίτλος σπουδών είναι αρκετός για να εργασθεί κάποιος ως σύμβουλος.

³³ Πληροφορίες από το UNED (Universidad Nacional de Educación a Distancia), Facultad de Educación, Madrid (κα Paula Ferrer, Σύμβουλος Προσανατολισμού, 18/9/2002).

Στη διάρκεια των σπουδών υπάρχει πρακτική άσκηση στο αντικείμενο της συμβουλευτικής, η οποία χρονικά διαφέρει από Πανεπιστήμιο σε Πανεπιστήμιο.

Η επαγγελματική εμπειρία δεν θεωρείται προαπαιτούμενο προσόν για την πιστοποίηση, είναι όμως συνήθως απαραίτητη για την εύρεση εργασίας. Για το λόγο αυτό, συνήθως, οι νεότεροι σύμβουλοι εργάζονται, για κάποιο χρονικό διάστημα, δίπλα σε παλαιότερους συμβούλους οι οποίοι τους εποπτεύουν. Για να εργασθεί ένας σύμβουλος σε δημόσια υπηρεσία πρέπει να επιτύχει σε ειδικές εξετάσεις.

8.6. Η.Π.Α. – Καναδάς

Οι πληροφορίες, σε σχέση με το θέμα των διαδικασιών και μεθόδων πιστοποίησης στις Η.Π.Α. και στον Καναδά, προέρχονται από την American Counseling Association (ACA), φορέα που στις ΗΠΑ είναι αρμόδιος για το θέμα που ενδιαφέρει την Επιτροπή. Οι πληροφορίες αυτές είναι οι εξής:

1. Παλαιότερα, το National Board of Certified Counselors είχε την ευθύνη της πιστοποίησης των προσόντων των Συμβούλων. Το σώμα, όμως, αυτό έχει διακόψει τη λειτουργία του προ ετών.
2. Σήμερα, ο ACA συζητά το θέμα της πιστοποίησης με τον NCDA (National Career Development Association), ο οποίος είναι μια από τις «κλαδικές» του ACA. Δεν έχουν, όμως, καταλήξει ακόμη σε συγκεκριμένες αποφάσεις.
3. Στην πραγματικότητα, αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει συγκεκριμένος φορέας ο οποίος να έχει την ευθύνη της πιστοποίησης των προσόντων των Συμβούλων. Η απόδειξη της ιδιότητας του Συμβούλου, όπου αυτή απαιτείται, φαίνεται ότι στηρίζεται,

κατά κύριο λόγο, στην πραγματοποίηση πιστοποιημένων σπουδών στο του αντικείμενο ΣΥΠ.

4. Υπάρχει ένας ειδικός οργανισμός, που λέγεται CACREP (Council for Accreditation of Counseling and Related Education Programs) ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες πιστοποίησης προγραμμάτων και έχει προσδιορίσει τα **κριτήρια (standards) που πρέπει να πληροί ένα πρόγραμμα προκειμένου να πιστοποιηθεί**.
5. Οι γενικότερες πληροφορίες δίνουν την εικόνα μιας πανσπερμίας πρακτικών στις ΗΠΑ, όπου ο κάθε φορέας στην κάθε πολιτεία εφαρμόζει τους δικούς του κανόνες. Δύο στοιχεία χαρακτηρίζουν την πραγματικότητα εκεί.

α) Η ύπαρξη μιας πανίσχυρης και άριστα οργανωμένης εθνικής επαγγελματικής ομοσπονδίας της American Counseling Association, με πολλές κλαδικές εταιρείες (στην περίπτωση μας η National Career Development Association), μέσα από τις επιστημονικές δραστηριότητες της οποίας (συνέδρια, περιοδικά, συμβούλια κτλ.), δημιουργούνται κανόνες που πρέπει να τηρούνται από τις περισσότερες υπηρεσίες.

β) Οι πολύ καλά οργανωμένες πανεπιστημιακές σπουδές (ιδίως μεταπτυχιακές) στο αντικείμενο της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού (Counseling and Guidance εκεί) εξασφαλίζουν δύο ουσιαστικούς όρους: 1) Το θεσμό ΣΥ.Π. που είναι εξειδικευμένο γνωστικό αντικείμενο, οπότε η προσφορά τέτοιων υπηρεσιών γίνεται μόνον από εξειδικευμένους φορείς και ειδικευμένους λειτο-

υργούς, και 2) Το διαθέσιμο ειδικευμένο δυναμικό που υπάρχει πρέπει να χρησιμοποιηθεί, όπου λειτουργούν υπηρεσίες ΣΥ.Π.

Από την ανασκόπηση της κατάστασης που υπάρχει ως προς τα θέματα πιστοποίησης προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στις δυτικοευρωπαϊκές χώρες, στις Η.Π.Α. και στον Καναδά δεν προκύπτει η ύπαρξη ενός ενιαίου συστήματος ή η γενικευμένη εφαρμογή διαδικασιών πιστοποίησης σε όλες ανεξαιρέτως τις χώρες. Υπάρχουν, πάντως, σχετικές προσπάθειες σε ορισμένες απ' αυτές. Επιπρόσθετα, παρατηρείται τάση για την καθιέρωση συγκεκριμένων προσόντων και τη θεσμοθέτηση σαφών προϋποθέσεων αναγκαίων για την άσκηση της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Για τη διαμόρφωση, όμως, μια καλύτερης εικόνας ως προς τις χώρες αυτές πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι περισσότερες διαθέτουν μακρά παράδοση σε θέματα εφαρμογής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην απασχόληση και έχουν, άτυπα, επικρατήσει κανόνες που διέπουν τον τομέα αυτό. Οι παράγοντες αυτοί κάνουν, ίσως, λιγότερο αναγκαίες την επίσημη και θεσμικά κατοχυρωμένη πιστοποίηση της καταλληλότητας όσων προσφέρουν Επαγγελματική Συμβουλευτική και Προσανατολισμό. Επιπρόσθετα, σε αρκετές από τις χώρες αυτές λειτουργούν οργανωμένες συντεχνίες Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ή Εργασιακών Συμβούλων ή Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, κτλ.) με ισχυρή επιρροή και δυνατότητα άσκησης ελέγχου όσων εντάσσονται στα επαγγέλματα αυτά. Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια διαφαίνεται και στις χώρες αυτές η ανάγκη αυστηρότερου καθορισμού των τυπικών και ουσιαστικών εκείνων προσόντων που θεωρούνται απαραίτητα για να μπορεί κάποιος να εφαρμόζει τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Οι περισσότεροι από τους παράγοντες που προαναφέρθηκαν δεν ισχύουν για τη χώρα μας, στην οποία η εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού δεν έχει μεγάλη παράδοση και η κατάρτιση ειδικών στον τομέα αυτό είναι σχετικά πρόσφατη. Ενδεικτικό είναι και το γεγονός ότι το Επάγγελμα του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ή με άλλη συναφή ονομασία) δεν υπάρχει καν στα μητρώα της Ελληνικής Εφορείας. Από την άλλη πλευρά οι συντεχνίες στο χώρο αυτό είναι πολύ πρόσφατες και πολύ αδύναμες, ενώ η τεράστια αύξηση της ανάγκης παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού οδηγεί στον πολλαπλασιασμό ατόμων και φορέων που ισχυρίζονται ότι είναι σε θέση να προσφέρουν τις υπηρεσίες αυτές, χωρίς να υπάρχει καμία επίσημη εγγύηση γι' αυτό.

Για όλους τους παραπάνω λόγους η Επιτροπή θεωρεί ότι στη χώρα μας είναι επιβεβλημένη η θεσμοθέτηση ενός συστήματος πιστοποίησης των απαραίτητων προσόντων των Λειτουργών του θεσμού: Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού όσο και των φορέων εφαρμογής του. Το αίτημα αυτό, άλλωστε, προέκυψε και από τις συζητήσεις που είχε η Επιτροπή με εκπροσώπους αρμόδιων κοινωνικών φορέων.

9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΗΤΡΩΩΝ

9.1. Εισαγωγικά

Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα διεξοδικά αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, κατέληξε στις ακόλουθες προτάσεις για:

α) την **πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων** που πρέπει να έχουν οι Λειτουργοί της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, β) τον καθορισμό των **προϋποθέσεων λειτουργίας των αντίστοιχων φορέων** και γ) την **τήρηση σχετικών μητρώων**.

Πριν από την παρουσίαση των προτάσεων αυτών, κρίθηκε αναγκαίο να διευκρινισθεί το περιεχόμενο του όρου **πιστοποίηση**.

Ως πιστοποίηση νοείται η διαδικασία χορήγησης βεβαίωσης σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, από ένα εξουσιοδοτημένο επιστημονικό όργανο, σχετικής με την κατοχή των αναγκαίων προσόντων ή την ύπαρξη των απαραίτητων προϋποθέσεων για την εκτέλεση ορισμένου έργου ή την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η βεβαίωση αυτή απαιτείται, συνήθως, για την χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος ή για τη λειτουργία φορέα παροχής σχετικών υπηρεσιών.

Η πιστοποίηση μπορεί να γίνεται με βάση αποδεικτικά σπουδών και εμπειρίας ή και τα δύο μαζί. Αν κριθεί απαραίτητο, μπορεί να περιλαμβάνει και εξετάσεις ή συνέντευξη ή άλλου είδους συμπληρωματικές δοκιμασίες.

Στις σελίδες που προηγήθηκαν, αναφέρθηκε ότι η πιστοποίηση είναι αναγκαία για την προστασία και τη διασφάλιση του συμφέροντος του κοινωνικού συνόλου, με την έννοια ότι αποτελεί έλεγχο της καταλληλότητας των προσώπων και των φορέων, που αναλαμβάνουν την προσφορά υπηρεσιών, οι οποίες προϋποθέτουν την κατοχή ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων (στην περίπτωση προσώπων) ή τη διασφάλιση των κατάλληλων προϋποθέσεων (στην περίπτωση φορέων). Μ' αυτόν τον τρόπο περιορίζεται ο κίνδυνος να γίνουν τα μέλη του κοινωνικού συνόλου θύματα ακατάλληλων επαγγελματιών.

Η ανάγκη, ειδικότερα, να πιστοποιείται η επάρκεια των προσόντων των προσώπων που εφαρμόζουν την Επαγγελματική Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό και να καθορίζονται με σαφήνεια οι όροι λειτουργίας των αντίστοιχων φορέων εντείνεται τα τελευταία χρόνια για τους παρακάτω λόγους:

- 1) Η πολυπλοκότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων, η μεγένθυση των δυσκολιών επαγγελματικής αποκατάστασης και η διόγκωση του προβλήματος της ανεργίας, συντελούν στο να αυξάνεται θεαματικά ο αριθμός των πολιτών, οι οποίοι προσφεύγουν σε ειδικούς για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που συναντούν στους τομείς αυτούς, ή για να τους συμβουλευθούν σε θέματα επιλογής σπουδών ή επαγγέλματος.
- 2) Πολλαπλασιάζονται ανεξέλεγκτα τα πρόσωπα και οι φορείς που προσφέρουν, έναντι αμοιβής, υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού.
- 3) Δημιουργούνται, τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης, όσο και στον τομέα της απασχόλησης, θέσεις προσωπικού με ειδικότητα σε ζητήματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, οι οποίες πρέπει να καταλαμβάνονται από επιστήμονες ειδικευμένους στον τομέα αυτόν.

9.2. Πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων φυσικών προσώπων

9.2.1. Ενιαία διαδικασία πιστοποίησης

Η Επιτροπή εξέτασε το ζήτημα της καθιέρωσης ενιαίας ή χωριστής διαδικασίας πιστοποίησης για τους Λειτουργούς Συμβουλευτικής

και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, οι οποίοι εργάζονται στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στον ιδιωτικό τομέα ή σε άλλους τομείς. Αν και αναγνώρισε ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις, ως προς το ρόλο των παραπάνω Λειτουργιών (βλ. ενότητα 3), ανάλογα με το χώρο στον οποίο απασχολούνται, έκρινε ομόφωνα ότι **η διαδικασία πιστοποίησης πρέπει να είναι ενιαία** για τους εξής λόγους :

1. Πιστοποιούνται προσόντα και δεξιότητες, ανεξάρτητα από το πού θα εργασθεί ο κάθε Λειτουργός και ποιον ειδικότερο ρόλο θα αναλάβει .
2. Η ενιαία πιστοποίηση διευκολύνει την κινητικότητα των εργαζομένων στους επιμέρους τομείς απασχόλησης, στους οποίους απαιτείται προσφορά υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού.
3. Διευκολύνεται, από πρακτικής πλευράς, η διαδικασία πιστοποίησης (δημιουργούνται ενιαία επιτροπή πιστοποίησης, ενιαία μητρώα πιστοποιούμενων προσώπων και φορέων κτλ).

Εξυπακούεται ότι η ενιαία πιστοποίηση δεν εμποδίζει τους φορείς, που απασχολούν Λειτουργούς Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, να προβαίνουν σε συμπληρωματικά ενημερωτικά σεμινάρια για τη λειτουργία, τα προβλήματα και τις ιδιαίτερες ανάγκες που αντιμετωπίζουν ή να καθορίζουν περίοδο δοκιμαστικής εργασίας και εξοικείωσης του προσωπικού τους με τον αντίστοιχο χώρο, αν αυτό κρίνεται αναγκαίο.

9.2.2 Επίπεδα πιστοποίησης

Προτείνεται να γίνεται πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού σε διαφορετικά επίπεδα. Υπέρ της άποψης αυτής συνηγορούν τα ακόλουθα επιχειρήματα:

1. Η παροχή πιστοποίησης διαφορετικών επιπέδων διευκολύνει την αντιμετώπιση των προβλημάτων που θα ανακύψουν από την ένταξη των υπαρχόντων λειτουργών στο προτεινόμενο σύστημα.
2. Η πιστοποίηση σε διαφορετικά επίπεδα επιτρέπει την αξιοποίηση στελεχών που, αν και δε διαθέτουν τα απαιτού-μενα προσόντα στο ανώτατο επίπεδο, είναι χρήσιμα στην αποτελεσματική εφαρμογή του θεσμού.
3. Η ένταξη ενός προσώπου σε χαμηλότερο επίπεδο πιστοποίησης το ενθαρρύνει να αυξήσει τα προσόντα του, προκειμένου να αναβαθμιστεί επαγγελματικά. Έτσι, δημιουργούνται κίνητρα για την επαγγελματική ανέλιξη των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και διαμορφώνονται προϋποθέσεις για να βελτιώνεται συνεχώς το ποιοτικό τους επίπεδο.
4. Η πολλαπλή πιστοποίηση διευκολύνει, ακόμη, την εφαρμογή του θεσμού σε Υπηρεσίες ή χώρους, στους οποίους είναι πρακτικά ανέφικτη η ύπαρξη Λειτουργούν ανωτάτου επιπέδου.

5. Αν δεν υπάρξει πιστοποίηση διαφορετικών επιπέδων, ελλοχεύει ο κίνδυνος να αυτοεξουδετερωθεί η παρούσα πρόταση, λόγω των αδυναμιών εφαρμογής της στον δημόσιο, κυρίως, τομέα και των πολλών αντιδράσεων των λειτουργών που, ενδεχομένως, δεν θα πάρουν τη βεβαίωση πιστοποίηση ανωτάτου επιπέδου.

Με δεδομένη την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στη χώρα μας, σε σχέση με το θεσμό της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και την κατάρτιση των αντίστοιχων στελεχών, η Επιτροπή εισηγείται να καθιερωθούν **δύο (2)** επίπεδα πιστοποίησης της επάρκειας των προσόντων των Λειτουργών του θεσμού αυτού.

Ένας από τους εκπροσώπους των μαζικών φορέων, των οποίων τη γνώμη ζήτησε η Επιτροπή, εισηγήθηκε να υπάρξουν **τρία** επίπεδα πιστοποίησης, κατά την πρώτη εφαρμογή του συστήματος, με δυνατότητα μείωσής τους σε **δύο (2)** κατά το προσεχές μέλλον.³⁴

Στο **πρώτο επίπεδο (Α)** κατατάσσονται οι Λειτουργοί που έχουν τη δυνατότητα να εκτελούν όλες, ανεξαιρέτως, τις λειτουργίες της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, όπως προσδιορίστηκαν σε άλλο κεφάλαιο, περιλαμβανομένων των ατομικών και ομαδικών συμβουλευτικών συνεντεύξεων, της ψυχολογικής υποστήριξης, της χορήγησης ψυχοτεχνικών δοκιμασιών Επαγγελμα-

³⁴ Το τρίτο επίπεδο αποσκοπεί στο να καλύψει, κατά τη μεταβατική περίοδο, άτομα που εργάζονται σε Υπηρεσίες ή Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού π.χ. Ειδικοί Πληροφόρησης, αλλά δεν έχουν την αναγκαία κατάρτιση για να ενταχθούν σε ένα από τα δύο προτεινόμενα επίπεδα. Τα επιχειρήματα κατά της πρότασης αυτής είναι τα εξής: 1) Με τον τρόπο αυτό δεν δίδονται κίνητρα στα άτομα αυτά να αποκτήσουν, μέσω της επιμόρφωσης την αναγκαία κατάρτιση. 2) Τα πολλά επίπεδα περιπλέκουν το επίπεδο πιστοποίησης. 3) Η ρύθμιση αυτή δε συμβάλλει στην αναβάθμιση των Υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού.

τικού Προσανατολισμού και της αντιμετώπισης προβλημάτων που απαιτούν ιδιαίτερη κατάρτιση και εμπειρία.

Στο **δεύτερο επίπεδο (Β)** κατατάσσονται οι Λειτουργοί, οι οποίοι λαμβάνουν πιστοποίηση για τις διαδικασίες της πληροφόρησης νέων και ενηλίκων, για τη συγκέντρωση, την αξιολόγηση, την επεξεργασία και τη διάδοση επαγγελματικών πληροφοριών, καθώς και για την τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας και την παροχή βασικής συμβουλευτικής υποστήριξης στους ενδιαφερομένους.

Η Επιτροπή εισηγείται να παρέχεται **ειδική Πιστοποίηση Α΄ και Β΄** επιπέδου (ή να αναγράφεται επιπρόσθετα στην αντίστοιχη βεβαίωση) σε άτομα, που έχουν τα αναγκαία προσόντα και σε φορείς που πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού **σε άτομα με ειδικές ανάγκες**.

Τα όργανα Πιστοποίησης, που θα συγκροτηθούν από την Πολιτεία, θα πρέπει να έχουν την ευελιξία και τη δυνατότητα να εξετάζουν το ενδεχόμενο χορήγησης ειδικής Πιστοποίησης και σε άλλες κατηγορίες ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο. Η ρύθμιση, όμως, αυτή πρέπει να γίνει, ύστερα από ειδική μελέτη και αφού αποκτηθεί ικανή εμπειρία από την εφαρμογή του προτεινόμενου συστήματος.

Λειτουργοί, που ανήκουν **στο επίπεδο Β**, μπορούν να εξελιχθούν στο επόμενο επίπεδο, ύστερα από την απόκτηση των απαιτούμενων τυπικών προσόντων ή μετά από εξαετή τουλάχιστον πραγματική εμπειρία στην εφαρμογή του θεσμού, ή οποία συνδυάζεται με επιτυχή

παρακολούθηση ενδοϋπηρεσιακών σεμιναρίων, που οργανώνονται από τριτοβάθμια ιδρύματα ή πιστοποιημένους για το σκοπό αυτό φορείς (βλέπε παρακάτω).

9.2.3 Θέσεις / ρόλοι

Όσοι λειτουργοί έχουν πιστοποίηση επιπέδου Α μπορούν να εργάζονται τόσο στην εκπαίδευση όσο και στις υπηρεσίες απασχόλησης ή σε άλλες υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Προϊστανται Τμημάτων, Κέντρων ή Ινστιτούτων ή άλλων Υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και μεριμνούν για το συντονισμό και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους. Είναι, επίσης, υπεύθυνοι για την ανάπτυξη προγραμμάτων ένταξης ή επανένταξης στην αγορά εργασίας ανέργων ή νεοεισερχόμενων σ' αυτή, για το συντονισμό της διεξαγωγής σχετικών ερευνών και για κάθε άλλη συναφή επιστημονική δραστηριότητα, που αναπτύσσουν οι φορείς στους οποίους υπηρετούν.

Μπορούν, ακόμη, να αποκτούν άδεια άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος, ως Λειτουργοί (ή Σύμβουλοι) Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ζήτημα για το οποίο πρέπει να υπάρξουν σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις (βλ. παρακάτω).

Όσοι έχουν **Πιστοποίηση επιπέδου Β** εργάζονται, όπως και οι Λειτουργοί επιπέδου Α', τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην απασχόληση ή σε άλλους χώρους του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ως αναλυτές επαγγελματικών δραστηριοτήτων και ως ειδικοί σε θέματα επαγγελματικής πληροφόρησης, αναζήτησης εργασίας και τοποθέτησης ή επανατοποθέτησης σε θέσεις εργασίας. Γενικώς, επικουρούν το έργο των Λειτουργών επιπέδου Α, τους οποίους και αναπληρώνουν, όταν

απουσιάζουν ή κωλύονται. Μπορούν , επίσης, να καταλαμβάνουν θέσεις υποδιευθυντών των αρμόδιων υπηρεσιών ή προϊσταμένων Τμημάτων, εφόσον δεν υπάρχουν Λειτουργοί επιπέδου Α΄.

Οι σχετικές με τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό θέσεις στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, στις οποίες υπάγονται και οι θέσεις των εργασιακών συμβούλων, χαρακτηρίζονται ως προς το επίπεδο των απαιτούμενων προσόντων και καταλαμβάνονται υποχρεωτικά από πρόσωπα που διαθέτουν την αντίστοιχη βεβαίωση πιστοποίησης, ύστερα από επιλογή που διενεργείται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

9.2.4. Αναγκαία εκπαιδευτικά και άλλα προσόντα

Η πιστοποίηση των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού έχει ως βάση τα προσόντα εκκίνησης, όπως αυτά προσδιορίζονται από την κατοχή σχετικών τίτλων σπουδών και την απόκτηση της αναγκαίας εμπειρίας.

Συνεπώς, στη διαδικασία της πιστοποίησης εμπλέκεται άμεσα και η αξιολόγηση **των φορέων εκπαίδευσης** των Λειτουργών αυτών, παρά το γεγονός ότι το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.232/98) δεν αναφέρεται στην πιστοποίηση φορέων που παρέχουν τίτλους ή πιστοποιητικά σπουδών, κατάρτισης ή επιμόρφωσης στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Πιστοποίηση επιπέδου Α παρέχεται :

-σε πτυχιούχους ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, του εσωτερικού ή του εξωτερικού³⁵, οι οποίοι έχουν βασικό πτυχίο στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, ή σε άλλη συναφή Επιστήμη, με εξειδίκευση στη Συμβουλευτική ή/και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Η εξειδίκευση αυτή πρέπει να αναγράφεται στους επίσημους τίτλους σπουδών ή να προκύπτει από την αναλυτική περιγραφή των μαθημάτων του προγράμματος σπουδών που ακολούθησαν οι ενδιαφερόμενοι ή από επίσημη βεβαίωση σπουδών. Ως εξειδίκευση θεωρείται και η αναφορά της κατεύθυνσης σπουδών, εφόσον λειτουργούν κατευθύνσεις στα αντίστοιχα Τμήματα

- σε κατόχους τίτλων μεταπτυχιακών σπουδών επιπέδου Μάστερ ή Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στο αντικείμενο: **Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός** ή διδακτορικού διπλώματος στον ίδιο τομέα.
- σε πτυχιούχους ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που έχουν επιτυχώς παρακολουθήσει προγράμματα ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, τα οποία εφαρμόζουν τα αντίστοιχα Τμήματα που ιδρύθηκαν με το νόμο 2640/98 στη Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε. (σημερινή Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) ή άλλα αντίστοιχα επίσημα προγράμματα που οργανώνονται από αναγνωρισμένα τριτοβάθμια ιδρύματα του εσωτερικού ή του εξωτερικού.
Ένα μέλος της Επιτροπής εισηγείται να ενταχθούν στην κατηγορία αυτή και προγράμματα αντίστοιχης διάρκειας και ανά-

³⁵ Για τους αποφοίτους ξένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων απαιτείται σε όλες τις περιπτώσεις επίσημη αναγνώριση του τίτλου σπουδών τους σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

λογου επιπέδου, τα οποία μπορούν να διοργανώνονται από κρατικούς φορείς που εφαρμόζουν τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Σε όλες τις περιπτώσεις, θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση η πραγματοποίηση υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης ενός τουλάχιστον εξαμήνου (ή 300 ωρών),³⁶ σε χώρους εφαρμογής της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, η οποία έχει πραγματοποιηθεί, είτε κατά τη διάρκεια των σπουδών είτε μετά από αυτές, υπό την εποπτεία ειδικών στα θέματα αυτά. Η άσκηση πρέπει να αναφέρεται ως υποχρεωτική στα προγράμματα σπουδών ή να βεβαιώνεται επίσημα από τους αρμόδιους φορείς στους οποίους πραγματοποιήθηκε.

Σε περίπτωση που δεν καλύπτεται ο όρος αυτός από κατόχους προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών διπλωμάτων στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, η πρακτική άσκηση μπορεί να συμπληρωθεί εκ των υστέρων με την προσωρινή ένταξη των ενδιαφερομένων σε δημόσιο ή άλλο πιστοποιημένο φορέα, ο οποίος εφαρμόζει τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό ή παρέχει σχετική εκπαίδευση ή κατάρτιση, εφόσον η άσκηση τελεί υπό την εποπτεία και την καθοδήγηση έμπειρων πιστοποιημένων στελεχών ή αρμόδιων πανεπιστημιακών δασκάλων.

Η συμπλήρωση αυτή δεν απαιτείται, όταν υπάρχει επίσημα βεβαιωμένη εμπειρία πλήρους απασχόλησης στην εφαρμογή του θεσμού αυτού, διετούς τουλάχιστον διάρκειας.

Πιστοποίηση επιπέδου Β παρέχεται:

³⁶ Για τα προγράμματα που λειτούργησαν πριν από τη θεσμοθέτηση της Πιστοποίησης ως ελάχιστο όριο πρακτικής άσκησης, προτείνονται οι 250 ώρες.

Σε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει είτε κατά τη διάρκεια των βασικών τους σπουδών είτε υπό τη μορφή αρχικής ή ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης (π.χ. σε πιστοποιημένα Κ.Ε.Κ.) είτε υπό τη μορφή επιμορφωτικών προγραμμάτων που διοργανώνονται από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς ειδικά μαθήματα, διάρκειας 250, τουλάχιστον, διδακτικών ωρών, σχετικά με τα αντικείμενα της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Τα μαθήματα αυτά πρέπει να παρέχουν βασικές γνώσεις για τις λειτουργίες της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού (πληροφόρηση, αυτογνωσία, λήψη απόφασης, μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας ή από μια εργασιακή κατάσταση σε άλλη κτλ) και να αναπτύσσουν στο βαθμό του δυνατού τις αντίστοιχες δεξιότητες. Οι κύριοι άξονες τους οποίους πρέπει να καλύπτουν τα προγράμματα αυτά αναφέρονται παρακάτω (βλ. 9.3).

Ουσιώδες στοιχείο της κατάρτισης και των Λειτουργιών αυτών αποτελεί η πρακτική άσκηση διάρκειας 200 τουλάχιστον ωρών, εκτός των παραπάνω μαθημάτων, η οποία πραγματοποιείται σε χώρους εφαρμογής της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού. Η πρακτική άσκηση δεν είναι αναγκαία γι' αυτούς που έχουν διετή τουλάχιστον εμπειρία πλήρους απασχόλησης στην εφαρμογή του θεσμού, είτε στην εκπαίδευση είτε στην απασχόληση είτε στον ιδιωτικό τομέα, εφόσον υπάρχει τεκμηριωμένη απόδειξή της.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτές τουλάχιστον τις προϋποθέσεις πρέπει μελλοντικά να πληρούν και όσοι αναλαμβάνουν την εφαρμογή του Σ.Ε.Π. στα σχολεία ή στελεχώνουν τα Γραφεία Σ.Ε.Π.. Για τους Υπευθύνους Σ.Ε.Π., ειδικότερα, και για όσους καταλαμβάνουν θέσεις

στελεχών, είτε στην εκπαίδευση είτε στην απασχόληση είτε οπουδήποτε αλλού, η Επιτροπή εισηγείται να απαιτούνται υποχρεωτικά τα εκπαιδευτικά προσόντα της ανώτερης βαθμίδας των αντίστοιχων Λειτουργών (επιπέδου Α).

Άποψη της Επιτροπής είναι ότι σταδιακά πρέπει να θεσμοθετηθεί ειδικός κλάδος προσωπικού, που θα έχει ως αποκλειστικό έργο την εφαρμογή του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στην εκπαίδευση. Στον κλάδο αυτό μπορούν να ενταχθούν όσοι πληρούν τις προϋποθέσεις για να έχουν πιστοποίηση επιπέδου Α, κατά προτεραιότητα, καθώς και όσοι έχουν πιστοποίηση επιπέδου Β΄, εφόσον οι σχετικές ανάγκες δεν καλύπτονται από την πρώτη κατηγορία.

Στο μέλλον, θα εντάσσονται στον κλάδο αυτό, όσοι αποκτούν τίτλους σπουδών, προπτυχιακούς ή μεταπτυχιακούς, στην Επαγγελματική Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό.

Η Επιτροπή δεν επεκτάθηκε στην εξέταση των λεπτομερειών της πρότασης αυτής, επειδή δεν αφορά άμεσα στο αντικείμενο της πιστοποίησης. Περιορίστηκε στη διατύπωση της παραπάνω γενικής θέσης, υπογραμμίζοντας την ανάγκη να αποτελέσει το ζήτημα αυτό αντικείμενο άλλης συστηματικότερης μελέτης.

9.3. Πιστοποίηση Φορέων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΥ.Ε.Π.)

Οι φορείς οι οποίοι εκπαιδεύουν Λειτουργούς Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού διακρίνονται σε δύο επίπεδα : Α΄ και Β΄

Επίπεδο Α΄

Στο επίπεδο αυτό κατατάσσονται τα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα του εσωτερικού και τα αντίστοιχα του εξωτερικού στα οποία λειτουργούν προγράμματα σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση επίσημων τίτλων στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Τα προγράμματα σπουδών των δημόσιων αυτόνομων ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που εγκρίνονται από τα αρμόδια όργανα τους και πληρούν όλες τις προϋποθέσεις, οι οποίες προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία, **δεν απαιτούν άλλη διαδικασία πιστοποίησης**. Η διάρθρωσή τους και ο καθορισμός του περιεχομένου τους ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή έκρινε χρήσιμο να παραθέσει ορισμένα βασικά στοιχεία που, κατά τη γνώμη των μελών της, πρέπει να χαρακτηρίζουν τα προγράμματα σπουδών στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. **Τονίζουμε ότι η αναφορά είναι ενδεικτική, έχει καθαρά συμβουλευτικό χαρακτήρα και κατ' ουδένα τρόπο δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι θίγει την αυτονομία και αυτοτέλεια των παραπάνω ιδρυμάτων.**

Τα προγράμματα σπουδών πρέπει να περιλαμβάνουν τρία διακριτά μέρη: α) Θεωρητικά μαθήματα και αντίστοιχες ασκήσεις (βιωματικές και άλλες). β) Πτυχιακή ή Διπλωματική Εργασία και 3) Εξωτερική πρακτική άσκηση, με στόχο την απόκτηση προεπαγγελματικής εμπειρίας.

(1). Μαθήματα

(α). Διάρκεια μαθημάτων

Ως ελάχιστη διάρκεια διδασκαλίας κάθε μαθήματος θεωρείται το χρονικό διάστημα των εννέα εβδομάδων, εφ' όσον αυτό διδάσκεται τρεις (3), τουλάχιστον, ώρες εβδομαδιαίως σε προπτυχιακό επίπεδο και δύο ώρες σε μεταπτυχιακό επίπεδο ή σε επίπεδο εξειδίκευσης (π.χ. στα Τμήματα ΣΥ. Π. της ΣΕΛΕΤΕ - σημερινή Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.Ε.). .

(β). Ενδεικτικές περιοχές γνωστικών αντικειμένων και δραστηριοτήτων

Τα μαθήματα πρέπει να καλύπτουν ενδεικτικά, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό-εργαστηριακό επίπεδο, τους ακόλουθους τομείς:

- Συμβουλευτική θεωρία και μεθοδολογία (για ατομικές και ομαδικές εφαρμογές)
- Προσανατολισμό, θεωρία και πράξη (όλες οι λειτουργίες)
- Προσωπική / ατομική ανάπτυξη και εξέλιξη
- Επαγγελματική και γενικότερη ανάπτυξη του ατόμου
- Μεθοδολογία έρευνας και στατιστική, με αναφορά στο θεσμό
- Επαγγελματική Αξιολόγηση / Ψυχοτεχνικές δοκιμασίες
- Επικοινωνία και διαπροσωπικές σχέσεις / εργασιακές σχέσεις
- Περιβάλλον (κοινωνικό, επαγγελματικό, εκπαιδευτικό, διοικητικό κτλ.) και Συμβουλευτική-Προσανατολισμός
- Οικονομία και αγορά εργασίας /Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

- Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες και άλλων ειδικών κατηγοριών.
- Εφαρμογές των Νέων Τεχνολογιών στην Επαγγελματική Πληροφόρηση και τη Συμβουλευτική³⁷

(γ). Πρακτική άσκηση

Φορείς

Η εξωτερική πρακτική άσκηση πραγματοποιείται σε φορείς του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα που εφαρμόζουν κατά τρόπο συστηματικό τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Καλό είναι η πρακτική άσκηση να συνδυάζει εμπειρία από την εφαρμογή του παραπάνω θεσμού τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης όσο και στον τομέα της απασχόλησης.

Διάρκεια

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ελάχιστη διάρκεια της πρακτικής άσκησης πρέπει να είναι 250-300 ώρες

Επίπεδο Β

Στο επίπεδο Β' εντάσσονται οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, οι οποίοι προσφέρουν προγράμματα κατάρτισης (π.χ. Κ.Ε.Κ.) ή αρχικής ή ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, είτε αυτοτελώς είτε σε συνεργασία με άλλους φορείς (π.χ. Ο.Α.Ε.Δ., Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Δήμους) ή και με ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

³⁷ Ένα μέλος της Επιτροπής εισηγείται να προστεθεί στους άξονες των μαθημάτων και η Επαγγελματολογία .

Η επάρκεια των προγραμμάτων αυτών πιστοποιείται από την Επιτροπή Πιστοποίησης που εδρεύει στο Ε.Κ.Ε.Π. (βλ. παρακάτω). Η πιστοποίηση γίνεται με βάση: α) το περιεχόμενό τους, β) τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα των διδασκόντων (κατοχή μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών σε θέματα της ειδικότητάς τους, εμπειρία στην εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού κτλ), γ) τη διάρκεια τους (ως ελάχιστη χρονική διάρκεια για την απόκτηση βασικών γνώσεων και στοιχειωδών δεξιοτήτων αναγκαίων για την εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού θεωρείται το εξάμηνο ή 250 ώρες μαθημάτων και 200 ώρες πρακτικής άσκησης), δ) τον τρόπο ελέγχου της παρακολούθησης των σχετικών μαθημάτων και ασκήσεων και ε) τις διαδικασίες αξιολόγησης όσων παρακολουθούν τα προγράμματα αυτά (π.χ. υποχρεωτικές εξετάσεις, γραπτές ή προφορικές, εκπόνηση εργασιών, πρωτόκολλα ασκήσεων, κτλ.).

Το περιεχόμενο των προγραμμάτων πρέπει να καλύπτει τους κύριους γνωστικούς τομείς που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

9. 4. Διαδικασία πιστοποίησης

1. Φορέας πιστοποίησης θα είναι το Ε.Κ.Ε.Π., αφού το Π.Δ.232/98 προβλέπει ότι στους σκοπούς του περιλαμβάνεται και «*η πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων των στελεχών³⁸ Επαγγελματικού Προσανατολισμού και η τήρηση αντίστοιχου μητρώου*» (άρθρο 1, παράγρ. Στ)

³⁸ Η Επιτροπή θεωρεί ότι το σημείο αυτό του Π.Δ. πρέπει να τροποποιηθεί Η πιστοποίηση πρέπει περιλαμβάνει όλα τα πρόσωπα που εφαρμόζουν τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και όχι μόνο τα στελέχη, καθώς και όλους τους σχετικούς φορείς. Με βάση αυτή τη γενική θέση συντάχθηκε και η παρούσα μελέτη.

2. Στο Ε.Κ.Ε.Π. εδρεύει πενταμελής Επιτροπή Πιστοποίησης, που αποτελείται από αναγνωρισμένους επιστήμονες, ειδικούς στον υπό εξέταση θεσμό ή/και στην αξιολόγηση προσόντων και δεξιοτήτων. Στην Επιτροπή Πιστοποίησης μπορεί να εκπροσωπούνται και αρμόδιοι επιστημονικοί φορείς. Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται ανώτερο διοικητικό στέλεχος του Ε.Κ.Ε.Π., το οποίο συμμετέχει στις συνεδριάσεις της χωρίς ψήφο.

Η Επιτροπή εξετάζει την αίτηση του ενδιαφερομένου και στα συνοδευτικά στοιχεία και αποφασίζει για την πιστοποίηση των προσόντων του, σύμφωνα με αναλυτικά κριτήρια και διαφανείς διαδικασίες, που έχουν καθορισθεί με σαφήνεια και είναι γνωστές στους ενδιαφερομένους εκ των προτέρων. Η απόφαση της Επιτροπής Πιστοποίησης επικυρώνεται από το Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

Η Επιτροπή είναι έμμισθη και συνεδριάζει κατά τακτά χρονικά διαστήματα και έκτακτα, όποτε αυτό κριθεί αναγκαίο, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της.

Η Επιτροπή διορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από εισήγηση του Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

Την ευθύνη για στήριξη της επιτροπής αυτής έχει το Ε.Κ.Ε.Π. Για στο σκοπό αυτό το Ε.Κ.Ε.Π. ορίζει ειδική Γραμματεία παραλαβής και ελέγχου της πληρότητας των δικαιολογητικών των υποψηφίων και τήρησης των σχετικών μητρώων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, τις εισηγήσεις της Επιτροπής Πιστοποίησης και τις τελικές αποφάσεις του Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

9.4.1 Ενστάσεις

Ο κάθε υποψήφιος που προβαίνει στην πιστοποίηση των προσόντων του, έχει τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα της ένστασης κατά της απόφασης της Επιτροπής Πιστοποίησης, υποβάλλοντας σχετικό αίτημα στο Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π., το οποίο ορίζει τριμελή επιτροπή ειδικών για την εκδίκαση των ενστάσεων για ορισμένη χρονική περίοδο. Τα μέλη της Επιτροπής εκδίκασης των ενστάσεων πρέπει, επίσης, να είναι καταξιωμένοι ειδικοί επιστήμονες με σημαντική γνώση και εμπειρία σχετική με το θεσμό. Η διαδικασία του διορισμού και η διάρκεια της θητείας της Επιτροπής εκδίκασης των ενστάσεων καθορίζεται με αποφάσεις των αρμόδιων Υπουργών μετά από εισήγηση του Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.

Η ίδια διαδικασία ισχύει και για τις ενστάσεις φορέων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Οι αιτήσεις όσων ζητούν επανάκριση της υποψηφιότητας τους προσκομίζοντας νέα δικαιολογητικά λαμβάνουν νέα σειρά προτεραιότητας, σύμφωνα με την ημερομηνία κατάθεσης της (νέας) σχετικής αίτησης προς το ΕΚΕΠ.

9.5. Επαγγελματικά δικαιώματα των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού που θα αποκτούν βεβαίωση πιστοποίησης

Τα πρόσωπα που θα αποκτούν Βεβαίωση Πιστοποίησης επιπέδου Α' μπορούν να είναι υποψήφιοι για την κατάληψη αντίστοιχων θέσεων στον ευρύτερο Δημόσιο και στον ιδιωτικό Τομέα. Η βεβαίωση αυτή θεωρείται απαραίτητο δικαιολογητικό για την κατάληψη των παραπάνω θέσεων.

Έχουν, ακόμη, δικαίωμα να διατηρούν, αν το επιθυμούν, ιδιωτικά γραφεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, όπως συμβαίνει και με τα υπόλοιπα επιστημονικά επαγγέλματα (π.χ. γιατροί, δικηγόροι, ψυχολόγοι, μηχανικοί κτλ.).

Αυτό σημαίνει ότι η πιστοποίηση θα οδηγεί στη χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος, ζήτημα το οποίο πρέπει, όπως και τα προηγούμενα, να ρυθμισθεί νομοθετικά. Οι λεπτομέρειες των σχετικών ρυθμίσεων εισηγούμαστε να προσδιορισθούν από το Ε.Κ.Ε.Π. Στο πλαίσιο των ρυθμίσεων αυτών θα εξετασθεί αν είναι αναγκαίο να ορισθούν συγκεκριμένες τεχνικές ή άλλες προδιαγραφές για τα ατομικά ιδιωτικά Γραφεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (π.χ. ύπαρξη αίθουσας ατομικών συνεντεύξεων και συμβουλευτικής καθοδήγησης, αίθουσα αναμονής, βασικός τεχνολογικός εξοπλισμός για την πρόσβαση σε δίκτυα πληροφοριών, μέσα εφαρμογής της Συμβουλευτικής κτλ.)

Τα Γραφεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού προσφέρουν αποκλειστικά υπηρεσίες Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού. Εξυπακούεται ότι δεν υπάρχει κώλυμα για επιστημονική, ερευνητική ή εκπαιδευτική δραστηριότητα των αντίστοιχων Λειτουργών, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

9.6 Διαδικασία πιστοποίησης νομικών προσώπων - φορέων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Με κοινή υπουργική απόφαση (Κ.Υ.Α) των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις, με τις οποίες πιστοποιείται ένα νομικό πρόσωπο ως φορέας παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΥ.Ε.Π). Στην Κ.Υ.Α. θα

πρέπει να περιγράφεται με σαφήνεια ποιοι θα έχουν το δικαίωμα να συστήνουν τέτοιου είδους νομικά πρόσωπα, ποια θα είναι η νομική μορφή τους, τι είδους υπηρεσίες θα παρέχουν, σε ποιους χώρους, με ποιες υποδομές και με ποιο προσωπικό. Συγκεκριμένα, προτείνεται να καθοριστούν σε συνεργασία με νομικούς και άλλους ειδικούς τα εξής:

Η νομική μορφή και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των φορέων αυτών και να διευκρινίζεται αν φορείς που έχουν άλλη αποστολή μπορούν να διατηρούν, παράλληλα, και Γραφεία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, υπό τον όρο ότι τα γραφεία αυτά θα στελεχώνονται από πρόσωπα που διαθέτουν σχετική πιστο-ποίηση.

Ο εξοπλισμός και οι κτιριακές εγκαταστάσεις (χώροι υποδοχής, χώρος συνεντεύξεων, πληροφοριακό και λοιπό ενημερωτικό υλικό, δυνατότητα πρόσβασης σε βάσεις εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών).

Τα προσόντα και οι εξειδικεύσεις των στελεχών που εμπλέκονται στις υπηρεσίες ΣΥ.Ε Π, όπως αυτά έχουν προσδιορισθεί στην παρούσα μελέτη. Οι οργανωμένοι φορείς παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, κρατικοί και ιδιωτικοί, πρέπει να διαθέτουν υποχρεωτικά το ακόλουθο προσωπικό ως ελάχιστο στελεχιακό δυναμικό: α) Ένα Σύμβουλο Προσανατολισμού επιπέδου Α', β) Ένα Σύμβουλο επιπέδου Β. Κεντρικοί σημαντικοί φορείς πρέπει να έχουν και ένα τουλάχιστον ειδικό σε θέματα διαχείρισης των πληροφοριών.

Το φάσμα των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων, καθώς και η μεθοδολογία που εφαρμόζεται από το φορέα ΣΥ.Ε.Π., θα προκύπτει από την υποβολή σχετικού υπομνήματος, με βάση το οποίο θα ελέγχεται και θα αξιολογείται ο φορέας από την Επιτροπή Πισ-

τοποίησης, προκειμένου να του χορηγηθεί σχετική βεβαίωση και να εγγραφεί στο σχετικό μητρώο.

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας πιστοποίησης, το Ε.Κ.Ε.Π. θα παρέχει στους ενδιαφερόμενους φορείς **Βεβαίωση Πιστοποίησης** με συγκεκριμένο κωδικό αριθμό, η οποία θα ισχύει για ορισμένο χρονικό διάστημα (εξαετία τουλάχιστον) και θα αποτελεί προϋπόθεση για την άδεια λειτουργίας τους. Η βεβαίωση αυτή μπορεί να ανανεώνεται, χωρίς περιορισμό, εφόσον από τους σχετικούς ελέγχους δεν προκύπτουν παρεκκλίσεις από τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας των φορέων αυτών.

Για τον παραπάνω λόγο, είναι αναγκαίο η Κ.Υ.Α να περιλαμβάνει πρόβλεψη για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της λειτουργίας των φορέων με περιοδικούς ελέγχους και με την κατάθεση ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων ή συμπλήρωσης ειδικών ερωτηματολογίων, που θα αποστέλλονται υποχρεωτικά στο Ε.Κ.Ε.Π. Μέσα από το σύστημα παρακολούθησης, θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα για την επιβολή κυρώσεων, σε περίπτωση καταστρατήγησης των όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας των φορέων ΣΥ.Ε.Π. Αυτές μπορεί να ξεκινούν από απλές συστάσεις και να φτάνουν μέχρι την προσωρινή ή οριστική ανάκληση λειτουργίας του φορέα ΣΥ.Ε.Π. σε περίπτωση παρέκκλισης του από την ισχύουσα νομοθεσία ή τον κανονισμό λειτουργίας του.

Ειδικές διατάξεις θα προσδιορίζουν τη διαδικασία της προσωρινής ή οριστικής διαγραφής ενός φορέα από το Μητρώο ή τη διεκπεραίωση της επιθυμίας για οικειοθελή διακοπή της λειτουργίας του.

Δεν μπορεί να χορηγείται άδεια για δημιουργία νομικών προσώπων παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού σε φορείς

που δεν περιλαμβάνουν στο δυναμικό τους Λειτουργούς Συμβουλευτικής επιπέδου Α΄. Το πλήθος των αναγκαίων Λειτουργών θα καθορίζεται ανάλογα με το μέγεθος και τις δραστηριότητες των αντίστοιχων φορέων.

Εξυπακούεται ότι και οι δημόσιοι φορείς που εφαρμόζουν τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό θα πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε η διάρθρωση, η στελέχωση και η υποδομή τους να εξασφαλίζουν την καλύτερη δυνατή επίτευξη της αποστολής τους.

9.7. Μητρώα Πιστοποίησης

Για την ολοκληρωμένη εφαρμογή του συστήματος πιστοποίησης των προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και των προϋποθέσεων λειτουργίας των αντίστοιχων φορέων είναι απαραίτητη η δημιουργία σχετικών Μητρώων και η διαρκής ενημέρωσή τους.

Για το σκοπό αυτό εκδίδεται σχετική Κοινή Απόφαση (Κ.Υ.Α) των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μετά από εισήγηση του Ε.Κ.Ε.Π.

Προτείνουμε να υπάρξει ενιαία Κοινή Υπουργική Απόφαση για: α) την πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, β) τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας των σχετικών φορέων και γ) την εγγραφή τους στα οικεία μητρώα.

Ειδικότερα, εισηγούμαστε τα εξής:

9.7.1. Μητρώο πιστοποίησης της επάρκειας των προσόντων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Οι Λειτουργοί Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού που αποκτούν Βεβαίωση Πιστοποίησης, εγγράφονται αυτόματα στο αντίστοιχο Μητρώο. Στο Μητρώο σημειώνονται τα ατομικά τους στοιχεία, το επίπεδο πιστοποίησης των προσόντων τους, η πιθανή περαιτέρω εξειδίκευσή τους (π.χ. συμβουλευτική για άτομα με ειδικές ανάγκες) ο χρόνος έναρξης και λήξης της πιστοποίησης και η διεύθυνση εργασίας τους. Για οποιαδήποτε αλλαγή θα γίνεται ενημέρωση του μητρώου.

Με βάση την εγγραφή αυτή οι ενδιαφερόμενοι αποκτούν ειδικό αριθμό του οποίου προτάσσεται το γράμμα Λ (=Λειτουργός). Ο κωδικός αυτός μνημονεύεται σε όλες τις διοικητικές πράξεις που αφορούν στο συγκεκριμένο Λειτουργό.

Την ευθύνη της τήρησης του σχετικού μητρώου θα έχει ο φορέας ο οποίος θα παρέχει τη Βεβαίωση Πιστοποίησης.

Αν ένας Λειτουργός ΣΥ.Ε.Π. στερηθεί προσωρινά ή μόνιμα την πιστοποίηση της επάρκειας του για οποιοδήποτε λόγο, διαγράφεται από το Μητρώο και δεν θα μπορεί νόμιμα να παρέχει υπηρεσίες ΣΥ.Ε.Π. και να αμείβεται για αυτές ή να διορισθεί σε αντίστοιχη θέση του δημόσιου τομέα.

9.7.2. Μητρώο Πιστοποίησης Φορέων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΥ.Ε.Π.)

Στο Μητρώο Πιστοποιημένων Φορέων θα εγγράφονται όλα τα νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες ΣΥ.Ε.Π., καθώς και τα φυσικά πρόσωπα που παρέχουν αυτοτελώς ανάλογες υπηρεσίες, έναντι αμοιβής.

Η εγγραφή στο μητρώο θα είναι υποχρεωτική, εκτός αν με υπεύθυνη δήλωση τους οι ενδιαφερόμενοι επιθυμούν να μην εγγραφούν στο Μητρώο Πιστοποιημένων Φορέων. Σε αυτή την περίπτωση δεν θα έχουν το δικαίωμα να παρέχουν υπηρεσίες ΣΥ.Ε.Π.

Οι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες ΣΥ.Ε.Π υποχρεούνται να απασχολούν στελέχη που διαθέτουν σχετική πιστοποίηση και να είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο Λειτουργιών ΣΥ.Ε.Π ή στελέχη που καλύπτονται από ειδικές μεταβατικές διατάξεις για την παροχή των ανάλογων υπηρεσιών. Αν δεν πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις, δεν μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες ΣΥ.Ε.Π.

Η καταχώρηση νέων φορέων στο Μητρώο θα είναι διαρκής και θα πραγματοποιείται αυτόματα μετά την αίτηση τους για πιστοποίηση και την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής.

Οι αλλαγές που πραγματοποιούνται σε κάθε φορέα θα γνωστοποιούνται υποχρεωτικά στο Ε.Κ.Ε.Π., ώστε να ανανεώνεται διαρκώς το σχετικό αρχείο και το ηλεκτρονικό Μητρώο.

Στο μηχανογραφικό Μητρώο θα υπάρχει απλή καταγραφή βασικών στοιχείων του φορέα, (ονομασία, διεύθυνση, τηλέφωνο, υπεύθυνος λειτουργίας), με ένα συγκεκριμένο κωδικό αριθμό για τον καθένα. Η πρόσβαση σε αυτό το αρχείο θα είναι ελεύθερη. Με την ευθύνη επίσης του Ε.Κ.Ε.Π. θα διατηρείται αρχείο, σε έντυπη (φάκελοι) και ηλεκτρονική μορφή, και θα ενημερώνεται με τα πλήρη στοιχεία των πιστοποιούμενων φορέων. Οι φάκελοι των φορέων, που για οποιοδήποτε λόγο διακόπτουν τη λειτουργία τους, θα παραμένουν στο αρχείο, αλλά οι φορείς αυτοί θα διαγράφονται από το ενεργό ηλεκτρονικό Μητρώο και θα περνάνε σε βοηθητικό αρχείο.

Στις πινακίδες, στα ειδικά έντυπα, στους φακέλους αλληλογραφίας, στη σφραγίδα, στην ιστοσελίδα, στα ενημερωτικά φυλλάδια ή άλλα έντυπα του φορέα θα αναφέρεται υποχρεωτικά ο κωδικός αριθμός

πιστοποίησης και εγγραφής στο Μητρώο φορέων ΣΥ.Ε.Π., του οποίου αριθμού θα προτάσσεται το γράμμα Φ (=φορέας).

Όπως τονίστηκε ήδη, προκύπτει και θέμα άδειας λειτουργίας των φορέων παροχής υπηρεσιών ΣΥ.Ε.Π μετά την πιστοποίησή τους, που θα ρυθμίζεται κάθε φορά από τα συναρμόδια Υπουργεία, με βάση τις κείμενες νομοθετικές διατάξεις λειτουργίας δημοσίων ή ιδιωτικών ή μη κερδοσκοπικών φορέων και τις προϋποθέσεις λειτουργίας των Εταιρειών του Αστικού Κώδικα και του Εμπορικού Νόμου.

9.8. Ασυμβίβαστα –Κωλύματα

Α) Για τα μέλη των Επιτροπών αξιολόγησης και πιστοποίησης του Ε.Κ.Ε.Π. ενδείκνυται πρόβλεψη για υποχρέωση δήλωσης εξαίρεσης, εφόσον έχουν οικονομική σχέση, συγγενικό δεσμό μέχρι 3^{ου} βαθμού με τους υπό κρίση Λειτουργούς Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού ή τους ιδιοκτήτες, μετόχους-εταίρους μέλη του Δ.Σ., διευθυντικά στελέχη, νόμιμους εκπροσώπους νομικών προσώπων που κρίνονται για πιστοποίηση.

Β) Τα μέλη του Δ.Σ. του ΕΚΕΠ, τακτικά και αναπληρωματικά, για όσο χρόνο διαρκεί η θητεία τους πρέπει να έχουν ασυμβίβαστο με την ιδιότητα εκπροσώπου νομικού προσώπου που έχει πιστοποιηθεί για να παρέχει υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού είτε να ασκούν, ως ελεύθεροι επαγγελματίες, λειτουργίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Γ) Θα πρέπει, επίσης, να απαγορεύεται να παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού ή να είναι μέλη του Δ.Σ. διαχειριστές ή εκπρόσωποι νομικού προσώπου με σκοπό τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, όσοι έχουν καταδικασθεί τελεσίδικα σε ποινή στέρησης της ελευθερίας, του-

λάχιστον ενός έτους, για διάφορες αξιόποινες πράξεις. Επίσης, όσοι έχουν παραπεμφθεί με τελεσίδικο βούλευμα για κακούργημα ή για πλημμέλημα της προηγούμενης παραγράφου, έστω και αν το αδίκημα έχει παραγραφεί.

Δ) Όσοι τελούν είτε υπό στερητική δικαστική συμπαράσταση (πλήρη ή μερική) είτε επικουρική δικαστική συμπαράσταση (πλήρη ή μερική) είτε υπό συνδυασμό των δύο προηγούμενων.

10. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Η εφαρμογή της διαδικασίας πιστοποίησης των στελεχών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα σ' όσους ασχολούνται μέχρι σήμερα στην εφαρμογή του θεσμού αυτού στην εκπαίδευση, στην απασχόληση αλλά και στον ιδιωτικό τομέα, εάν δεν ληφθεί μέριμνα, για ειδικές μεταβατικές διαδικασίες.

Σε αρκετές περιπτώσεις η ενασχόληση των παραπάνω ατόμων με το αντικείμενο της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού είναι μακροχρόνια. Επιπρόσθετα, αρκετά από αυτά έχουν παρακολουθήσει διάφορα επιμορφωτικά σεμινάρια και ορισμένα έχουν πραγματοποιήσει και μεγαλύτερης διάρκειας σπουδές.

Η καταγραφή όλων των περιπτώσεων που θα μπορούσαν να εμπίπτουν στις μεταβατικές διαδικασίες δεν είναι εύκολη. Είναι, όμως, αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία του θεσμού. Για τον σκοπό αυτό έγινε προσπάθεια να καταγραφεί σε γενικές γραμμές η κατάσταση που επικρατεί σήμερα στον τομέα της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού και να παρουσιασθεί η κατάρτιση που διαθέτει η κάθε κατηγορία του αντίστοιχου προσωπικού.

Η καταγραφή αυτή μπορεί να συμπληρωθεί με βάση τον κοινωνικό διάλογο που προτείνουμε να γίνει έτσι, ώστε να εντοπιστούν πιθανές περιπτώσεις που τυχόν διέφυγαν της προσοχής μας και δεν περιλαμβάνονται στη μελέτη αυτή.

10.1. Υπεύθυνοι Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα ΚΕ.ΣΥ.Π. - Καθηγητές ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.

α. Τα νεοσύστατα Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.) που ανήκουν στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΠΘ στελεχώνονται από τους Υπεύθυνους Σ.Ε.Π. και τους Ειδικούς Πληροφόρησης.

Οι Υπεύθυνοι Σ.Ε.Π., οι οποίοι ανέρχονται στους 120, περίπου, και στελεχώνουν τα ΚΕ.ΣΥ.Π., είναι καθηγητές της Β/θμιας εκπαίδευσης, διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει πρόγραμμα κατάρτισης μεταπτυχιακού επιπέδου στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό επί δύο (2) ακαδημαϊκά εξάμηνα στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Πολλοί από αυτούς παρακολούθησαν στο παρελθόν και επιμορφωτικό πρόγραμμα 5μηνης διάρκειας που πραγματοποιήθηκε στο ΤΕΙ Αθήνας και ορισμένοι (πολύ λίγοι) επιμορφώθηκαν επί ένα ακαδημαϊκό έτος στο εξωτερικό. Η προϋπηρεσία των στελεχών αυτών είναι σημαντική.

Οι Ειδικοί Πληροφόρησης συμβάλλουν επικουρικά στη λειτουργία των Κ.Ε.ΣΥ.Π., δεν ασκούν, όμως, συμβουλευτικό έργο και η επιμόρφωσή τους αφορά στη διαχείριση της πληροφορίας (πρόγραμμα διάρκειας 520 ωρών). Ανέρχονται σε 77 άτομα και έχουν προϋπηρεσία περίπου τριών ετών.

β. Τα νεοσύστατα, επίσης, Γραφεία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑΣ.Ε.Π.), τα οποία ανέρχονται σε 200, στελεχώνονται από καθηγητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι, στην πλειονότητά τους, επιμορφώθηκαν στα κατά τόπους Πανεπιστήμια, παρακολουθώντας σχετικό πρόγραμμα διάρκειας 520 ωρών.

10.1.1 Πρόταση για πιστοποίηση

Για τα στελέχη της εκπαίδευσης που αναφέρθηκαν και, εφόσον υπάρχουν δύο επίπεδα πιστοποίησης, προτείνονται τα εξής:

α) Όσα στελέχη εκπαιδεύτηκαν σε προγράμματα διάρκειας δύο ακαδημαϊκών εξαμήνων ή στα ετήσια προγράμματα μετεκπαίδευσης στο εξωτερικό μπορούν να λάβουν πιστοποίηση επιπέδου Α, ανεξάρτητα από το πού υπηρετούν σήμερα.

β) Οι εκπαιδευτικοί που έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς σεμινάρια επιμόρφωσης, συνολικής διάρκειας 500, τουλάχιστον, ωρών, οργανωμένα από κρατικούς φορείς, και όσοι έχουν παρακολουθήσει τα πεντάμηνα σεμινάρια μπορούν να αποκτήσουν βεβαίωση πιστοποίησης επιπέδου Β. Η Επιτροπή εξέτασε τη δυνατότητα ένταξης των εκπαιδευτικών της κατηγορίας αυτής στο επίπεδο Α', σε περίπτωση που έχουν μακρόχρονη εμπειρία στην εφαρμογή του θεσμού, κριτήριο το οποίο ελήφθη υπόψη στην περίπτωση των Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού που εργάζονται στον ΟΑΕΔ. Δεν κατέληξε, όμως, σε ομόφωνη πρόταση ως προς το θέμα αυτό. Τα περισσότερα μέλη της δε θεωρούν ότι πρέπει να ληφθεί **τώρα** υπόψη η παραπάνω

εμπειρία ως κριτήριο για την ένταξη των εκπαιδευτικών αυτών στο επίπεδο Α΄ για τους ακόλουθους λόγους:

1) Όσοι ασχολήθηκαν μέχρι σήμερα με την εφαρμογή του Σ.Ε.Π. στα σχολεία της Δ. Ε. δεν είχαν ως αποκλειστική απασχόληση το έργο αυτό, σε αντίθεση μ' ό,τι συνέβαινε με τα αντίστοιχα άτομα που εργάστηκαν ως Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης.

2) Ο τρόπος με τον οποίο γινόταν μέχρι πρόσφατα η εφαρμογή του θεσμού αυτού στην εκπαίδευση (μάθημα που περιοριζόταν συνήθως στην παροχή πληροφοριών) δεν παρείχε τη δυνατότητα στους αντίστοιχους λειτουργούς να αναπτύξουν ουσιαστικές δεξιότητες συμβουλευτικής και επαγγελματικής καθοδήγησης.

Ορισμένα, όμως, μέλη της Επιτροπής διατύπωσαν την άποψη ότι θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί η εμπειρία των παραπάνω εκπαιδευτικών για να ενταχθούν στο επίπεδο Α΄, αν αυτή είναι μακροχρόνια. Ως κριτήριο θα μπορούσε να ληφθεί, κατά τη γνώμη τους, η συμπλήρωση ενός σημαντικού αριθμού ωρών διδασκαλίας του μαθήματος, ο οποίος θα προσδιορισθεί με βάση τις αναθέσεις διδασκαλίας που είχαν.

Εξυπακούεται ότι αν στο μέλλον υπάρξουν εκπαιδευτικοί της κατηγορίας αυτής, οι οποίοι θα έχουν συμπληρώσει εξαετή (6) τουλάχιστον συνεχή και αποκλειστική εργασία στα ΚΕ.ΣΥ.Π. και στα Γρα Σ.Ε.Π, αυτοί θα έχουν το δικαίωμα να κριθούν για ένταξη στο επίπεδο των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού επιπέδου Α΄

3) Όσοι υπηρετούν σήμερα στην εκπαίδευση, ως Ειδικοί Πληροφόρησης, έχουν τη δυνατότητα να πάρουν τη σχετική βεβαίωση πιστοποίησης, μόλις αποκτήσουν τις αναγκαίες προϋποθέσεις, όπως αυτές ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο (επιμόρφωση στη Συμβου-

λευτική και τον Προσανατολισμό συνολικής διάρκειας 520 ωρών. Από τον αριθμό αυτό θα μπορούσαν να αφαιρεθούν οι ώρες προηγούμενων επιμορφώσεων σε θέματα Σ.Ε.Π.).

Τονίζεται, πάντως, ότι η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμη την παρουσία σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ΣΥΤ.Ε.Π. ειδικών σε θέματα εφαρμογών της Πληροφορικής, για τη διαχείριση των πληροφοριών και την ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων φορέων που εμπλέκονται στα ζητήματα αυτά.

10.2 Στελέχη Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού που υπηρετούν εκτός εκπαίδευσης

10.2.1 Στελέχη που απασχολούνται στον Δημόσιο Τομέα

Στον **Δημόσιο Τομέα** τα στελέχη Ε.Π. απασχολούνται, ως επί το πλείστον, στις υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. (Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης (Κ.Π.Α.)–Γραφεία Επαγγελματικού Προσανατολισμού).

Τα στελέχη αυτά μπορούν να καταταγούν σε δύο (2) κατηγορίες:

α. Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται όσοι υπηρετούν ως Σύμβουλοι Ε.Π. στον Ο.Α.Ε.Δ., οι οποίοι:

- Έχουν βασικό πτυχίο σπουδών στη Ψυχολογία, στην Κοινωνιολογία, στην Κοινωνική Εργασία, στη Νομική, στις Πολιτικές Επιστήμες (ΠΑΣΠΕ και Νομικής), στις Οικονομικές Επιστήμες και στις Φιλολογικο-ιστορικές Επιστήμες (Φιλοσοφικές Σχολές).
- Έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς Πρόγραμμα Επιμόρφωσης ενός έτους εντός του Ο.Α.Ε.Δ. που έγινε από πανεπι-

στημιακούς καθηγητές Γάλλους και Έλληνες, από το οποίο τα στελέχη αυτά έλαβαν πτυχίο Συμβούλων Ε.Π.

- Διαθέτουν εμπειρία τουλάχιστον 10 ετών στις υπηρεσίες του Ε.Π. του Ο.Α.Ε.Δ..

Επίσης, στη ίδια είναι δυνατόν να καταταγούν και όσοι έχουν βασικό πτυχίο σπουδών Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας, Κοινωνικών Λειτουργιών, οι οποίοι δεν έχουν παρακολουθήσει το παραπάνω πρόγραμμα επιμόρφωσης, αλλά διαθέτουν εμπειρία τουλάχιστον 10 ετών στις υπηρεσίες του Ε.Π. του Ο.Α.Ε.Δ. .

β. Στη δεύτερη κατηγορία και σε προσωποπαγείς θέσεις κατατάσσονται όσοι υπηρετούν στα Κ.Π.Α. του Ο.Α.Ε.Δ., οι οποίοι έχουν:

- Βασικό πτυχίο στην Ψυχολογία, την Κοινωνιολογία, την Κοινωνική Εργασία, την Νομική και στις Οικονομικές Επιστήμες.
- Εμπειρία τουλάχιστον 2 ετών στα Κ.Π.Α. του Ο.Α.Ε.Δ..

Από τα στελέχη της δεύτερης περίπτωσης ορισμένοι Ψυχολόγοι, Κοινωνιολόγοι και Κοινωνικοί Λειτουργοί έχουν παρακολουθήσει και επιμορφωτικό πρόγραμμα διάρκειας 100, περίπου, ωρών σε Ενότητες Συμβουλευτικής και Ε. Π. που αφορούν στην “Ομαδική Συμβουλευτική” και στις “Τεχνικές Αναζήτησης Εργασίας”. Η κατάρτιση αυτή πρέπει να συμπληρωθεί με άλλα ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης.

10.2.2. Πρόταση για πιστοποίηση

Όσον αφορά στα στελέχη του Ε.Π. που απασχολούνται στον Ο.Α.Ε.Δ. και εφόσον υπάρξουν δύο επίπεδα πιστοποίησης, η Επιτροπή προτείνει τα εξής:

α) Τα στελέχη της α' κατηγορίας, επειδή διαθέτουν μακρόχρονη εμπειρία και αποκλειστική απασχόληση στον Ε.Π., δεν χρειάζονται επί πλέον επιμόρφωση και μπορούν να αποκτήσουν βεβαίωση πιστοποίησης επιπέδου Α'.

β) Τα στελέχη της β' κατηγορίας, θα πρέπει να παρακολουθήσουν πρόγραμμα επιμόρφωσης, τουλάχιστον 600 ωρών, σε εκπαιδευτικό ίδρυμα ή άλλο πιστοποιημένο φορέα, που θα παρέχει σχετική επιμόρφωση και θα επιλεγεί από το Ε.Κ.Ε.Π., τον Ο.Α.Ε.Δ. και τα (συναρμόδια Υπουργεία). Όσα από τα παραπάνω στελέχη έχουν παρακολουθήσει το πρόγραμμα των 100 ωρών, μπορούν να μειώσουν ανάλογα το πρόγραμμα επιμόρφωσής τους. Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης αυτής μπορούν και τα άτομα αυτά να αποκτήσουν βεβαίωση πιστοποίησης επιπέδου Α'.

Μέχρις ότου συμπληρωθεί η παραπάνω επιμόρφωση, τα παραπάνω στελέχη θα παρέχουν εκπαιδευτική πληροφόρηση και θα πιστοποιηθούν στο επίπεδο Β'.

10.2 Άτομα που απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα

Στον **ιδιωτικό τομέα**, απασχολούνται Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσαντολισμού που προέρχονται, είτε από τα Μεταπτυχιακά Τμήματα των Πανεπιστημίων, είτε από προγράμματα κατάρτισης σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) ή άλλους Φορείς π.χ. (Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς).

Το επίπεδο όσων έχουν παρακολουθήσει προγράμματα σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.), δεν μπορεί να αξιολογηθεί από την Επιτροπή, επειδή δεν γνωρίζουμε ούτε τα προσόντα που ήταν απαραίτητα για την επιλογή των αντίστοιχων στελεχών, ούτε το προφίλ των εκπαιδευτών, ούτε το πρόγραμμα σπουδών. Γι' αυτό προτείνουμε η Επιτροπή Πιστοποίησης που θα συγκροτηθεί στο μέλλον να εξετάσει χωριστά την κατηγορία αυτών των ατόμων και να τα πιστοποιήσει, σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια.

Όσα στελέχη της κατηγορίας αυτής έχουν καταρτισθεί στα Κ.Ε.Κ. ή σε άλλο ιδιωτικό φορέα, θα πρέπει να αναβαθμίσουν τα προσόντα τους με την παρακολούθηση ειδικών πιστοποιημένων προγραμμάτων κατάρτισης και να αποκτήσουν στη συνέχεια βεβαίωση πιστοποίησης επιπέδου Β.

Όσοι διαθέτουν επίσημους μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών σε ελληνικά Πανεπιστήμια ή σε αναγνωρισμένα ομοταγή ιδρύματα του εξωτερικού σχετικούς με την Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και έχουν την απαραίτητη εμπειρία ή άσκηση προτείνεται να πιστοποιηθούν στο επίπεδο Α.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Στην παρούσα μελέτη έγινε προσπάθεια να αναλυθούν ορισμένες έννοιες σχετικές με τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, να προσδιορισθούν οι ρόλοι και τα καθήκοντα των αντίστοιχων Λειτουργιών, να περιγραφεί ο τρόπος εκπαίδευσής τους και να γίνει μια αποτύπωση της ελληνικής πραγματικότητας ως προς την εφαρμογή του παραπάνω θεσμού. Εξετάσθηκαν, ακόμη, η αξία που έχει η προσφορά των παραπάνω Λειτουργιών και των συναφών φορέων στη σημερινή κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα και οι διαδικασίες πιστοποίησης των προσόντων των Λειτουργιών αυτών σε διάφορες χώρες. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διαμόρφωση πρότασης για τη δημιουργία στη χώρα μας συστήματος πιστοποίησης της επάρκειας των προσόντων όσων παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού και καθορισμού των προϋποθέσεων, τις οποίες πρέπει να πληρούν οι συναφείς φορείς.

Δεν ισχυριζόμαστε ότι με τη μελέτη αυτή καλύψαμε όλες τις πτυχές του θέματος. Ούτε ότι απαντήσαμε σε όλα τα ερωτήματα που τίθενται. Παρά τις προσπάθειες που κατεβάλαμε για τη σύνταξη μιας ολοκληρωμένης μελέτης, ενδέχεται να υπάρχουν πτυχές που δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς, καθώς και ελλείψεις και αδυναμίες στις προτάσεις μας. Όλα αυτά μπορούν να συμπληρωθούν με τη συνεισφορά όλων εκείνων που είναι γνώστες του θεσμού και διαθέτουν μακροχρόνια εμπειρία από την εφαρμογή του. Η συζήτηση, που ελπίζουμε ότι θα ακολουθήσει τη δημοσιοποίηση της παρούσας μελέτης, θα τους δώσει την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους. Έτσι θα συμπληρωθούν οι προτάσεις που γίνονται στην εργασία αυτή και

θα καταστεί δυνατή η λήψη των καλύτερων δυνατών αποφάσεων για το μέλλον της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στον τόπο μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bailey, L. J. and Standt, R. (1973). *Career Education. New Approaches to Human Development*. Illinois: Mcnight.
- Berelson, B. and Steiner, G. (1972). *Menschlicher Soziale Apekte*, Bd. 2, Verlag Belz, Weinheim.
- Βρετάκου Β. (1990). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήσης.
- Cohen, L. και Manion, L (1997). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Αθήνα: Εκδ. Μεταίχμιο.
- Γαλαναδουδάκη Α. Κοσμίδου Χρ. Σκαύδη Δ. Τέπτερη Ι. (1993). Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αθήνα.
- Γεωργακοπούλου, Β. & Κουζής, Γ (1996). *Ευελιξίες και Νέες Εργασιακές Σχέσεις*. Αθήνα: ΙΝΕ-ΓΣΕΕ.
- Γιαννίτσας, Ν., Σιδηροπούλου-Δημακάκου Δ., Μακρή- Μπότσαρη Ε., Αναστασίου, Δ., & Αργυροπούλου, Κ., (υπό δημοσίευση), *Αντιλήψεις και στάσεις εφήβων με ειδικές ανάγκες και των γονέων τους για την επαγγελματική προετοιμασία και την ένταξή τους*. Πρακτικά 8^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου ΕΛΨΕ, Αλεξανδρούπολη, Μάιος, 2001.
- Davidson, M. (1996). Women and employment. στο P. Warr (ed.) *Psychology at work* (Fourth Edition). Harmondsworth: Penguin.

- Drummond, R. J. & Ryan, C. W. (1995). *Career counseling. A developmental approach*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall..
- Δελλασούδας, Λ., (2001). Σχολικός και επαγγελματικός προσανατολισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες ή σχολικός και επαγγελματικός προσανατολισμός γενικά. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 58-59: 239-250.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1999^α). *Συμβουλευτική-Προσανατολισμός. Μέρος Πρώτο: Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία* (Δ΄ Έκδ.). Αθήναι: Εκδ. Γρηγόρης.
- Δημητρόπουλος, Ε. (1999^β). *Συμβουλευτική-Προσανατολισμός. Μέρος Δεύτερο: Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας* (Ζ΄ έκδ.). Αθήναι: Εκδ. Γρηγόρης.
- Δημητρόπουλος, Ε. Γ. (2001). *Εισαγωγή στην Μεθοδολογία της Επιστημονικής έρευνας* (Γ΄ Έκδ.).
- Δημητρόπουλος, Ε., Βρετάκου, Β. και Ράπτη, Α. (1997). *Τετράγλωσσο Λεξικό Ορολογίας Συμβουλευτικής, Προσανατολισμού και Επαγγελματικής Ψυχολογίας*. Αθήναι: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Δημητρόπουλος, Ε. και Χαροκοπάκη, Α. (1999). Ποιμαντική Συμβουλευτική: Μια πρόκληση για τη συμβουλευτική αλλά και για την Εκκλησία στη χώρα μας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ. 48-49, Μάρτιος και Ιούνιος 1999, σσ. 21-36.
- Δημητρόπουλος, Ε. και Κιτσάκη, Β. (2000). Σωφρονιστική Συμβουλευτική: Μια ανάγκη για το σωφρονιστικό σύστημα στη χώρα μας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ. 52-53, Μάρτιος και Ιούνιος 2000, σελ. 19-44.

- Δημητρόπουλος, Α. (1991). *Κριτήρια επιλογής επαγγελματικών ειδι-
κεύσεων για άτομα με νοητική καθυστέρηση*. Εισή-γηση
στο Α΄ Διεθνές Συνέδριο με θέμα: "Το οδοιπορικό της
επαγγελματικής και κοινωνικής αποκατάστασης ατόμων
με νοητική υστέρηση", 3-6 Μαρτίου 1991.
- ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
(Ε.Κ.Ε.Π.) (2001). Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου του
Ε.Κ.Ε.Π. (Αθήνα, 9-11/5/201). Εξελίξεις στη Συμβουλευ-
τική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στην Αυγή
του 21^{ου} αιώνα, Αθήνα, 2001.
- ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (1995). Ευρωπαϊκός Οδη-
γός για συμβούλους επαγγελματικού Προσανατο-λισμού.
Βρυξέλλες.
- FEDORA (1997). *Decision Making for Lifelong Learning*. Brussels:
Vub press.
- GUICHARD J. (2001). *Note sur la formation des personnels
d'orientation en France*. Contribution à la table ronde : La
«professionnalité» des praticiens de l' orientation. Vers
une charte de la formation des praticiens de l'orientation.
50ème Congrès Internationale de l' AIOSP.
- Handy, C. (1985). *The future of work*. Oxford: Blackwell.
- Herr, E. (1996). Toward the convergence of career theory and prac-
tice. Mythology, issues, and possibilities, στο M. L.
Savickas & W. B. Walsh (eds.) *Handbook of career
counseling theory and practice*. Palo Alto, CA: Davies-
Black Publishing.
- Herr, E. L. and Cramer, S. (1996). *Career Guidance and Counseling
through the Life span*. Penn.: Harper Collins.

- Hoyt, K. B. et al. (1974). *Career Education. What it is and how to do it*. Salt Lake City: Olympus.
- IAEVG/AIOSP (1987). *Glossary*. Berlin: IAEVG.
- Institute of Guidance Counselors. *Guidance and Counselling service in second level schools and the role of the Guidance Counselors*.
- Isaacson, (1985). *Basics of Career Counseling*. Boston: Allyn and Bacon.
- Κάντας, Α., Χαντζή, Α. (1991). *Ψυχολογία της εργασίας. Θεωρίες επαγγελματικής ανάπτυξης. Στοιχεία συμβουλευτικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κάντας, Α. (1997). Εργασία, εκπαίδευση και απασχόληση στην Ευρώπη του 2000. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ. 42-43, 24-30.
- Κασσωτάκης Μ. (1978) Το πρόβλημα του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα. *Σχολείο και Ζωή*, 9, 305-314, 10, 370-376.
- Κασσωτάκης, Μ. (1982). Η επαγγελματική πληροφόρηση στη Μέση Εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 4, 66-77.
- Κασσωτάκης, Μ.(1983). Οι πολιτικές διαστάσεις του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού. *Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 3, 118 –130.
- Κασσωτάκης, Μ (1992) Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός των μαθητών και το Ε.Π.Λ.: Μια προσπάθεια αξιολόγησής του. *Εκπαίδευση και Επάγγελμα*, 2-3, 102 – 127.
- Κασσωτάκης Μ. (1992). Η ενημερωτική και η συμβουλευτική λειτουργία του Σ.Ε.Π. Μια προσπάθεια αξιολόγησής τους.

Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, 20-21, 79 – 98.

Κασσωτάκης Μ. (1994). Κοινωνικο-οικονομικές και εκπαιδευτικές εξελίξεις και οι επιπτώσεις τους στο θεσμό του Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και στην κατάρτιση των στελεχών του. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 30 - 31, 40-52.

Κασσωτάκης, Μ. (1995). Η αναγκαιότητα της αναμόρφωσης του θεσμού του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Ελλάδα. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ. 34-35, 25-41.

Κασσωτάκης Μ. & Σιδηροπούλου-Δημακάκου Δ. (1992). Ο Προσανατολισμός των Ελληνίδων μαθητριών προς τη Μέση Τεχνική Εκπαίδευση. *Εκπαίδευση και Επάγγελμα*, 2-3, 159-180.

Κασσωτάκης Μ. (2000). Η πληροφόρηση για τις σπουδές και τα επαγγέλματα, Αθήνα. Εκδ. Γρηγόρη (7^η έκδοση).

Κασσωτάκης, Μ. (2000). Συμβουλευτική, Επαγγελματικός Προσανατολισμός και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ.54-55, 23-33.

Κασσωτάκης Μ. (Επιμέλεια) (2002). Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Kassotakis M. (1979) Le développement économique et le problème de l' orientation scolaire et professionnelle en Grèce, Athènes, Laboratoire de Pédagogie Expérimentale de l' Université d'Athènes (διδακτορική διατριβή).

Κεδράκα, Κ., Κρασσάς Σ., Παύλου, Γ., Ζαχαροπούλου, Κ., Καραμέτου. (2000). *Βοήθημα του Συμβούλου Επαγγελματικού*

Προσανατολισμού για την επαγγελματική συμβουλευτική των ατόμων που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Κατσανέβας Θ. (1998). *Επαγγέλματα του μέλλοντος. Ποιο επάγγελμα να διαλέξετε για να βρείτε δουλειά; Αθήνα Εκδ. Παπαζήσης.*

Κατσανέβας Θεόδωρος (2002). *Επαγγέλματα του παρελθόντος και του μέλλοντος, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήσης.*

Κεδράκα, Κ. (2000). *Οδηγός του εργοδότη για τα άτομα που υποφέρουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.*

ΚΕ.Θ.Ε.Α., (2000). *Απολογισμός έργου ΚΕ.Θ.Ε.Α. 1999. Αθήνα: Διεύθυνση ΚΕ.Θ.Ε.Α.*

Kerlinger, F. (1979). *Foundations of Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart, Winston.

Κολλυβά Β. & Κουτσάφη Μ. (1997). *Μελέτη εφαρμογής για τη δημιουργία του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.). Αθήνα, Ε.Ι.Ε.*

Κουρμπάνη, Ε., Κουφοπούλου, Κ., Σερετέλλη, Ρ., Σιφναίου, Χ., Σταμούλης, Σ., Ταρνάρης, Α., Τόλια, Δ. (1992). *Επαγγελματικός Προσανατολισμός και επαγγελματική αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες. Εργασία στο μάθημα Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός στο Μαράσειο.*

Κουτρουλή, Κ. (1999). *Ανοιχτή θεραπευτική κοινότητα ΣΤΡΟΦΗ: Πρόγραμμα επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής (αδημοσίευτο), Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης.*

- Κοσμίδου –Hardy Χρ. (1991). Θέματα Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Παραδόσεις στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Κοσμίδου –Hardy Χρ. (1995). Η αποτυχία συνεχίζεται. Κριτική περιδιάβαση στο χώρο της σχολικής συμβουλευτικής και του προσανατολισμού. Στο Καζαμίας Α. & Κασσωτάκης Μ. (επιμ.). *Η ελληνική εκπαίδευση. Προοπτικές ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού*. Αθήνα, Εκδ. Σείριος, σ. 305-327.
- Κοσμίδου –Hardy Χρ. & Γαλανουδάκη-Ράππη Α. (1996). Συμβουλευτική. Θεωρία και πρακτική με ασκήσεις για την ανάπτυξη αυτογνωσίας και δεξιοτήτων Συμβουλευτικής, Αθήνα, Εκδ. Ασημάκης.
- Kosmidou Chr. (1991). *Succesful Careers Teachers in Greece: Collaborative Inquiry for a Critical Approach to Careers Education and Guidance*, Southampton University. Ph. D. Thesis.
- Κρασσάς, Σ. (2000). *Οδηγός του εργοδότη για άτομα με ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Κρίβας, Σπ. (1990). Επαγγελματικά ενδιαφέροντα. Λήμμα στο *Παιδαγωγική και Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό*, Τόμος 4ος. σελ. 1964, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Κρίβας, Σ. (2001): Η διαφοροποίηση της αντίληψης για τη σταδιοδρομία στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης: Από την "αντικειμενική", ιεραρχική δομή στη διαμορφούμενη υποκειμενικά δια βίου διαδικασία, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου του ΕΚΕΠ, Αθήνα.
- Κρίβας Σ. (2000): Η ανάπτυξη της επαγγελματικής ταυτότητας των νέων μέσα από μια κοινωνία της επικινδυνότητας και της

- γνώσης: Διαπιστώσεις μέσα από μια συγκριτική Περιδιά-
 βαση της σχετικής ερευνητικής βιβλιογραφίας, Πρακτικά
 Πανελλήνιου. Συνεδρίου της Π.Ε.Ε., Αθήνα.
- Κρίβας, Σ. & Παπάς, Γ. (1997). Ο Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός
 Προσανατολισμός σήμερα. *Εργασία*, τ. 11: 10-13.
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis*, V. 5. London, Sage Publica-
 tions.
- Κυπριώτη, Ε. (1999). Επαγγελματικός προσανατολισμός και επαγγελ-
 ματική κατάρτιση στο ανοιχτό πρόγραμμα ΔΙΑΒΑΣΗ, *Τα*
τετράδια της Διάβασης, 1:17-18.
- Μαλικιώση-Λοίζου Μ. (1994). Συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα: ΕΛ-
 ληνικά Γράμματα.
- Μιχαλακόπουλος, Γ. (1990). *Κοινωνιολογία και Εκπαίδευση*. Θεσσα-
 λονίκη: Εκδ. Κυριακίδη.
- National Centre for Guidance in Education. *Guidance in Ireland*.
- Nelson-Jones R. (1982). *The Theory and Practice of Counselling*
Psychology. London: Cassell.
- Nicholson, N. (1996). *Careers in a new context*, στο P. Warr (ed.)
Psychology at work (Fourth Edition). Harmondsworth:
 Penguin.
- Νικόδημος, Σ., Δημητρόπουλος, Α., Πόλης, Γ., Γκρούμας, Ν., Γαλατο-
 ύλας, Ν., Μανώλη, Μ. (1993). *Σύγχρονη οργάνωση της*
επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης εφήβων και
νέων με ειδικές ανάγκες. Αθήνα: Ο.Ε.Ε.Κ.
- Παπάς, Γ. (1994). *Θέματα Εκπαίδευσης – Απασχόλησης: Προτάσεις*
Αποφοίτων Γενικών Λυκείων. Αθήνα.
- Παπάς, Γ. (1999). *Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Δυνατότητες*
και Προοπτικές. εφημ. “Επενδυτής”, 27/11/1999, σελ.84.

- Παπάς, Γ. (2000). *Εκπαίδευση και Απασχόληση (I)-(II)*. Εφημ. “Επεν-
δυτής”, 30/9/2000, σελ.68 (I) και 7/10/2000, σελ.68
- Παπάς, Γ. (2002). *Η ενδο-επιχειρησιακή Ανάπτυξη της Σταδιοδρομίας:
Διεθνείς Τάσεις – Ελληνικές Προοπτικές*. Εισήγηση στην
Ημερίδα του Ε.Κ.Ε.Π. με θέμα: “Ο ρόλος της Συμβουλευ-
τικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην
Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και στη βελτίωση
των δυνατοτήτων απασχόλησής του”, Ιωάννινα
25/10/2002.
- Παπάς, Γ. & Ψαχαρόπουλος, Γ. (1990). Οι Αντιλήψεις των Νέων για
τον Εκπαιδευτικό – Επαγγελματικό Προσανατολισμό στο
Σχολείο. Προτάσεις για την Αναμόρφωσή του. *Επιθεώ-
ρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ.14-15: 55-
69.
- Papas, G. & Stefaneas, P. (2001). “Virtual Career Guidance Provision
in Education”, στο *ED Media 2001 Book of Proceedings*.
Norfolk-USA: Association for the Advancement of Com-
puting in Education: 1444-1449.
- Παπάς, Γ. (1999). Ανεργία: Αρνητικές Επιπτώσεις στον Άνεργο –
Μέτρα Κοινωνικής, Ψυχολογικής και Συμβουλευτικής
Στήριξής του. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσα-
νατολισμού*, τ. 50-51, 66: 153-157.
- O’Rourke, M., L. (2001). New horizons in in-service for Guidance
Counselors: Degree of M.Sc. in *Educational Guidance
and Counselling. Guideline*. February: 7-9.
- Reppetto E. (1992). Staff Training for Educational and Vocational
Guidance in the European Community. *Summary, FE-
DORA*. News Letter.

- Rifkin, J. (1995). *Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της*. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Scherzer, B. and Stone, S. (1980). *Fundamentals of Counselling*. Dallas: Houghton Mifflin.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (1995). Επαγγελματική συμβουλευτική και προσανατολισμός των μαθητών με αναπηρίες: Υπόθεση ανύπαρκτη. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 34-35: 56-66.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (1999α). Επαγγελματική συμβουλευτική και προσανατολισμός για μαθητές με ειδικές ανάγκες. *Νέα Παιδεία*, 90: 104-114.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (1999β). Συμβουλευτική και προσανατολισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες: Ιδιαίτερα προβλήματα συγκεκριμένων υπο-ομάδων. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 50-51: 271-282.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. & Δημητρόπουλος, Α. (2000). Επαγγελματικός προσανατολισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες και ατόμων που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό. Στο ανθολόγιο Α. Ζώνιου-Σιδέρη (επιμ.) *Άτομα με ειδικές ανάγκες και η ένταξή τους* (σελ.126-144). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2001). Απεξάρτηση και επαγγελματική συμβουλευτική: Εφαρμογή προγραμμάτων στις θεραπευτικές κοινότητες. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 58-59: 179-192.
- Σούλης, Ι. (1999). Παράλληλη μετάβαση στον εργασιακό χώρο. Σκέψεις με αφορμή ένα διήγημα. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, τ. 48-49, σελ. 37-54.

- Teeling, D. (2002). *The Irish experience: Guidance and counselling for the 21st century*. Paper presented at the IAEVG conference "Counsellor-Profession, passion, calling?". Warsaw, Poland: 29-31/5/2002.
- Τζεκίνης, Χ. (1984). *Οι Επιπτώσεις της Μικροηλεκτρονικής στην Απασχόληση*. Αθήνα: Ο.Α.Ε.Δ.
- Τζεκίνης, Χ. (1988). *Προγραμματισμός Ανθρώπινου Δυναμικού*. Αθήνα: Εκδόσεις Γαλαίος. (Α΄ Έκδοση – 1984).
- Τζεκίνης, Χ. (1990). *Εργασιακές Σχέσεις, Εργασιακό Περιβάλλον και Παραγωγικότητα: Μία Διεθνής Επισκόπηση*. Αθήνα: ΕΛ-ΚΕΠΑ. (Α΄ Έκδοση – 1988).
- Τζεκίνης, Χ. & Κουτρούκης, Θ. (1998). *Απασχόληση και Εργασιακές Σχέσεις στη Δίνη του 21^{ου} αιώνα*. Αθήνα: Ειδική Εκδοτική.
- Τζεκίνης, Χ. & Swartz, G. (2001). "Η Επαγγελματική Ανάπτυξη υπό το Φως των Σύγχρονων Αλλαγών στην Αγορά Εργασίας," στο *Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου του Ε.Κ.Ε.Π.*, σσ: 37-45. Αθήνα: Ε.Κ.Ε.Π.
- Τζεκίνης, Χρ. Κουτρούκης, Θ. (1992). *Πρακτικά Θέματα στις Εργασιακές Σχέσεις: η Ελληνική και Κοινοτική Συγκυρία*. Αθήνα: Γαλαίος.
- Τζεκίνης, Χρ. Κουτρούκης, Θ. (1998). *Απασχόληση και Εργασιακές Σχέσεις στη Δίνη του 21^{ου} Αιώνα*. Αθήνα: έκδοση της «Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων».
- Τσαούσης, Δ. (1979). *Στοιχεία Κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Ιδίου.
- University of Dublin, Trinity College (2001). *M.Sc in Educational Guidance and Counselling: Course outline*. Dublin

- ΥΠΕΠΘ/Π.Ι. (1989), Αξιολόγηση του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού από τους μαθητές της Γ΄ τάξης Γυμνασίου. Ανάγκες και προοπτικές τους Αθήνα. ΟΕΔΒ.
- ΥΠΕΠΘ/Π.Ι (2000), Ετοιμάζομαι για τη ζωή, Γ΄ Γυμνασίου Αθήνα, ΟΕΔΒ.
- Widdows, J. (ed.) (1991). *Guidance, counselling and advisory work*. ACGAS. U.K., Bristol.
- Watts, A. G. (1983). *Education, unemployment and the future of work*. Milton Keynes: Open University Press.
- Watts, A. (1995). University Guidance in Europe in the context of life-long career development. In Summer School, Dublin. Dublin: Fedora.
- Φακιολάς, Ν. Επαγγελματικός Προσανατολισμός, ειδίκευση και επιλογή καριέρας αποφοίτων ιατρικής στην Ελλάδα, Αθήνα, Ε.Κ.Κ.Ε., 2000.
- Zunker, V. (1997). *Career Counseling: Applied Concepts of Lifeplanning*. Pacific Grove: Brooks/Cole.³⁹

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.acgas.org.uk/training/quals.htm
- www.igc-edu.ie
- www.may.ie/academic
- www.may.ie/careers
- www.iol.ie/ncge

³⁹ Αναλυτικότερη ελληνική βιβλιογραφία για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό βλέπε στο: Κωνσταντοπούλου Δ. & Παπακωνσταντίνου Π. (1991). Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Βιβλιογραφικός Οδηγός). Αθήνα, Εκδ. Σύγχρονη Εκπαίδευση.

- www.r-u-e.dk/guidance_in_dk

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥ-
ΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΤΟΥ ΤΜΗ-
ΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ & ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑ-
ΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δικαίωμα συμμετοχής στις διαδικασίες επιλογής έχουν πτυχιούχοι των Τμημάτων Ανθρωπιστικών, Κοινωνικών, Οικονομικών και Θετικών Επιστημών των Α.Ε.Ι. της ημεδαπής και των αντίστοιχων Τμημάτων της αλλοδαπής καθώς και πτυχιούχοι των Τμημάτων Κοινωνικής Εργασίας των Τ.Ε.Ι., σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της παραγράφου 12 του άρθρου 5 του Ν.2916/01 που προσετέθη στο άρθρο 25 του Ν. 1404/87. Προηγούνται οι πτυχιούχοι που έχουν πραγματοποιήσει σχετικές ψυχοπαιδαγωγικές ή κοινωνιολογικές σπουδές ή έχουν προηγούμενη εμπειρία σχετική με την εφαρμογή της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην Εκπαίδευση ή την απασχόληση ή σε άλλους τομείς.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις που ορίζονται στις διατάξεις του Κανονισμού Λειτουργίας του Π.Μ.Σ. είναι δυνατόν να γίνουν δεκτοί και πτυχιούχοι και άλλων Τμημάτων.

Οι υποψήφιοι οφείλουν να εξετασθούν στα εξής μαθήματα: α) *Θεωρία και μεθοδολογία της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού*, β) *Μεθοδολογία έρευνας και Στατιστική* και γ) *Ξένη Γλώσσα*, εφόσον δεν έχουν δίπλωμα ξένης γλώσσας επιπέδου proficiency ή αντίστοιχου διπλώματος σε άλλη διεθνή γλώσσα.

Όσοι επιτύχουν τη βαθμολογική βάση (5) στα δύο πρώτα μαθήματα και κατέχουν στον απαιτούμενο βαθμό μία ξένη γλώσσα, καλούνται σε συνέντευξη, ενώπιον τριμελούς εξεταστικής επιτροπής που αποτε-

λείται από μέλη Δ.Ε.Π. Κατά τη συνέντευξη συνεκτιμώνται και τα στοιχεία του φακέλου κάθε υποψήφιου.

Η κατάταξη των υποψηφίων γίνεται με βάση τα μόρια που προκύπτουν από τις γραπτές εξετάσεις στα δύο μαθήματα που προαναφέρθηκαν και από τη βαθμολογία της συνέντευξης. Επιλέγονται οι τριάντα πρώτοι. Αν υπάρχουν ισοβαθμήσαντες εισάγονται στο πρόγραμμα και αυτοί.

Καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων μπορούν να εγγραφούν στο πρόγραμμα υπότροφοι του Ι.Κ.Υ. ή άλλων ιδρυμάτων και μικρός αριθμός Κυπρίων.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το πρόγραμμα σπουδών διαρκεί τέσσερα (4) ακαδημαϊκά εξάμηνα πλήρους και υποχρεωτικής φοίτησης και περιλαμβάνει τα παρακάτω μαθήματα φροντιστήρια, σεμινάρια και πρακτικές ασκήσεις.

1^ο Εξάμηνο

1. Θεωρία και Πρακτική της Συμβουλευτικής Α΄
2. Αυτογνωσία, Αυτοαντίληψη, Λήψη Αποφάσεων και Συμβουλευτική
3. Θεωρίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης του Ατόμου
4. Επαγγελματική Δραστηριότητα , Σωματική και Ψυχική Υγεία
5. Κοινωνιολογία της Εργασίας και των Επαγγελματικών Δραστηριοτήτων
6. Εισαγωγή στην Πληροφορική
7. Συμβουλευτική της Οικογένειας

2^ο Εξάμηνο

1. Θεωρία και πρακτική της Συμβουλευτικής Β΄
2. Προβλήματα Προσαρμογής στο Σχολείο και Συμβουλευτική
3. Ψυχο-κοινωνικά Προβλήματα Παιδιών και Εφήβων και Συμβουλευτική
4. Επαγγελματική Συμβουλευτική με τη βοήθεια των Νέων Τεχνολογιών
5. Ψυχολογία της εργασίας
6. Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός Ενηλίκων

3^ο Εξάμηνο

1. Μεθοδολογία Έρευνας σε θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Εργασίας και Απασχόλησης
2. Διαφορική Ψυχολογία, Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός
3. Η Συμβουλευτική Συνέντευξη και η Μεθοδολογία της
4. Εισαγωγή στην Ψυχομετρία
5. Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού και κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη
6. Ασκήσεις

4^ο Εξάμηνο

1. Δομή Εκπαιδευτικού Συστήματος, Ροές Μαθητικού Δυναμικού, Δια βίου Εκπαίδευση και Κατάρτιση
2. Η Ελληνική Οικονομία – Δομή τάσεις και προοπτικές της αγοράς εργασίας

3. Επαγγελματικός Προσανατολισμός Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες
4. Μεθοδολογία της Επαγγελματικής Διαπαιδαγώγησης
5. Τεστ μετρήσεις Ενδιαφερόντων και Ειδικών Ικανοτήτων
6. Ασκήσεις

Για την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού προγράμματος απαιτείται ακόμη:

1. Πρακτική άσκηση. Η πρακτική άσκηση των μεταπτυχιακών φοιτητών περιλαμβάνει βιωματικές ασκήσεις και πρακτική εμπειρία, η οποία αποκτάται σε εκπαιδευτικούς φορείς, σε υπηρεσίες απασχόλησης ή τοπικής αυτοδιοίκησης, σε συμβουλευτικά ή θεραπευτικά κέντρα, ινστιτούτα ή άλλα ιδρύματα που εφαρμόζουν τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και έχει διάρκεια τετρακοσίων (400) ωρών. Πρακτικές ασκήσεις μπορεί να γίνονται και σε ιδρύματα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η άσκηση γίνεται υπό την εποπτεία μέλους Δ.Ε.Π. ειδικού σε θέματα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού με την επικουρία αντίστοιχων στελεχών στους χώρους άσκησης των μεταπτυχιακών φοιτητών.
2. Υποβολή στο τέλος του 4^{ου} εξαμήνου Διπλωματικής Εργασίας, η εκπόνηση της οποίας μπορεί να αρχίζει ενωρίτερα. Το χρονικό διάστημα για την κατάθεση της διπλωματικής εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο ακαδημαϊκά εξάμηνα μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της παρακολούθησης των μαθημάτων. Η Διπλωματική Εργασία υποστηρίζεται ενώπιον τριμελο-

ύς επιτροπής μελών Δ.Ε.Π. στην οποία προεδρεύει ο Επόπτης της Εργασίας.

Η Μεταπτυχιακή Επιτροπή έχει το δικαίωμα αναγνώρισης μεταπτυχιακών μαθημάτων εξάμηνης τουλάχιστον διάρκειας που πραγματοποιούνται σε άλλα αντίστοιχα ιδρύματα του εσωτερικού ή του εξωτερικού με τα οποία αναπτύσσονται προγράμματα συνεργασίας και εκπαιδευτικών ανταλλαγών.

**ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ Π.Τ.Δ.Ε. ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
« ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑ Ε-
ΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»**

1. Θεωρητικές προσεγγίσεις της Συμβουλευτικής.
2. Μεθοδολογία της Συμβουλευτικής.
3. Συμβουλευτική για τη Σταδιοδρομία.
4. Ερευνητική Μεθοδολογία
5. Συμβουλευτικές Ικανότητες.
6. Βιωματική άσκηση (εσωτερική).
7. Πρακτική άσκηση (300 ωρών) (εξωτερική)

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΣΥ.Π. ΤΗΣ ΣΕΛΕΤΕ (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.)**

Το Πρόγραμμα Σπουδών στο Τμήμα ΣΥ.Π. περιλαμβάνει τις παρακάτω τρεις ευρύτερες ομάδες δραστηριοτήτων:

α) Παρακολούθηση *μαθημάτων στην τάξη*. Πρόκειται για θεωρητικά μαθήματα που συνθέτουν το γνωστικό αντικείμενο «Συμβουλευτική-Προσανατολισμός» αλλά και πρακτικές - βιωματικές εφαρμογές, εργαστήρια [workshops], εργαστήρια νέας τεχνολογίας κτλ..

β) Πραγματοποίηση *Εποπτευόμενης Εξωτερικής Πρακτικής Άσκησης* (supervised practicum), και

γ) Εκπόνηση *Πτυχιακής Εργασίας* (Thesis).

Όπως περιγράφεται αναλυτικά στον Κανονισμό Σπουδών του Τμήματος ΣΥΠ, ο σπουδαστής έχει στη διάθεσή του τρία ακαδημαϊκά έτη προκειμένου να ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις του αυτές και να αποφοιτήσει από το Τμήμα.

1. Τα μαθήματα στην τάξη

α). Τα μαθήματα στην τάξη στο Τμήμα ΣΥ.Π. της ΣΕΛΕΤΕ έχουν συνολική διάρκεια δύο πλήρων ακαδημαϊκών εξαμήνων. Είναι δε οργανωμένα με τρόπο ώστε ο σπουδαστής να είναι δυνατόν να τα παρακολουθήσει με δύο τρόπους [βλ. και Κανονισμό Σπουδών]: Είτε (1) με *μερική παρακολούθηση*, οπότε η διάρκεια της φοίτησης εκτείνεται σε δύο ακαδημαϊκά έτη, είτε (2) με *πλήρη και εντατική παρακολούθηση*, οπότε η διάρκεια της φοίτησης διαρκεί ένα ακαδημαϊκό έτος. Στη δεύτερη περίπτωση καθένα από τα εξάμηνα περιλαμβάνει δεκαοκτώ

εβδομάδες εντατικών μαθημάτων συμπεριλαμβανομένων και των εξετάσεων.

β). Το σύνολο των μονάδων σπουδών⁴⁰ υπολογίζεται στη βάση του σχήματος της εντατικής φοίτησης ως εξής: 25 ώρες μαθημάτων εβδομαδιαίως x 2 εξάμηνα = 50 ενισχυμένες μονάδες σπουδών (credits) σε μαθήματα συνολικά.

γ). Το ίδιο σύνολο [τόσο σε συνολικό αριθμό ωρών όσο και σε συνολικό αριθμό μαθημάτων, αλλά και σε αριθμό μονάδων σπουδών] προκύπτει ανεξαρτήτως του αν η παρακολούθηση των μαθημάτων γίνεται με μερική ή με πλήρη παρακολούθηση. Και στις δύο περιπτώσεις, συνεπώς, προσφέρεται ακριβώς η ίδια εκπαίδευση και στη βάση του ιδίου Κανονισμού Σπουδών.

δ). Η σχέση μεταξύ των δύο εξαμήνων ως προς τα μαθήματα και το περιεχόμενό τους είναι αυτή που επιβάλλεται από τις αρχές του *σπειροειδούς (σπονδυλωτού) αναλυτικού προγράμματος* σε συνδυασμό με τη χρήση «ενοτήτων μάθησης» (Learning Modules).

ε). Η εργασία στην τάξη είναι οργανωμένη σε αυτοτελή «μαθήματα» τα οποία, σε γενικούς τίτλους καθώς και σε ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας αλλά και συνολικά ανά εξάμηνο (σε μονάδες σπουδών δηλαδή) φαίνονται στον πίνακα 1.

Καθένα από τα μαθήματα περιλαμβάνει, ανάλογα με τη φύση του περιεχομένου του, μια σειρά «ενοτήτων μάθησης» (modules) θεωρη-

⁴⁰ 1 Μονάδα Σπουδών (1 credit) προκύπτει από μία ώρα μαθήματος επί 18 εβδομάδες.

τικού ή / και πρακτικού χαρακτήρα. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η εκπαίδευση στο πλαίσιο του καθενός είναι τόσο *στοχοκεντρική*, προσανατολισμένη δηλαδή προς την υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων και την απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων, όσο και *περιεχομενοκεντρική* (είναι, δηλαδή, συνδυασμός προσεγγίσεων “competency – based” από τη μια μεριά και “content – oriented” από την άλλη) που προκύπτει από την «ανάλυση επαγγέλματος» (job analysis) του επαγγέλματος του Συμβούλου. Γι’ αυτό και σε κάθε μάθημα δίδεται ιδιαίτερη έμφαση τόσο στη θεωρία όσο και στις πρακτικές εφαρμογές και στις πρακτικές δεξιότητες.

στ). Το περιεχόμενο του προγράμματος αυτού δομήθηκε με βάση τη δεδομένη ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση που διαθέτουν οι σπουδαστές, και που προαπαιτείται ως προϋπόθεση εισαγωγής. Η κατάρτιση αυτή αντιστοιχεί κατ’ ελάχιστο στο περιεχόμενο των ψυχοπαιδαγωγικών σπουδών εντατικής φοίτησης ετήσιας διάρκειας.

ζ). Ειδικά τα δύο εργαστηριακά μαθήματα της Βιωματικής *Πρακτικής Άσκησης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό*, οργανώνονται στη βάση μικρότερων ομάδων σπουδαστών, στις οποίες οι σπουδαστές έχουν την ευκαιρία να πάρουν μέρος σε βιωματικά εργαστήρια (Workshops) με σκοπό είτε την πραγματοποίηση ασκήσεων προσωπικής ανάπτυξης, εαυτοδιερεύνησης, εαυτογνωσίας κτλ., είτε σε ασκήσεις εφαρμογής λειτουργιών και τεχνικών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, με χρήση τεχνικών μικροσυμβουλευτικής (Microcounselling).

Πίνακας 1: Τίτλοι Μαθημάτων / Ώρες Εβδομαδιαίως και Συνολικά [Μονάδες Σπουδών / Credits]			
A/A	Μάθημα	Εξαμ. Α΄ Ώρες	Εξαμ. Β΄ Ώρες
1	Εισαγωγή στη Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία. Θεωρία της Συμβουλευτικής	2	
2	Μεθοδολογία Εφαρμογής της Συμβουλευτικής	3	-
3	Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας - Προσανατολισμός - Καθοδηγητική: Εισαγωγή στη Θεωρία και Πράξη	3	-
4	Η Στατιστική στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό	2	-
5	Επικοινωνία και Διαπροσωπικές Σχέσεις στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό	2	-
6	Το Περιβάλλον (Οικογενειακό, Εκπαιδευτικό και Κοινωνικό): Κοινωνιολογικές Βάσεις του Θεσμού ΣΥ.Π.	3	-
7	Δυναμική, Δια-βίου Ανάπτυξη, Ωρίμανση και Συμπεριφορά του Ατόμου: Ανάγκες, Προβλήματα και Συμβουλευτική Παρέμβαση. Οι Ψυχοπαιδαγωγικές Βάσεις του Θεσμού ΣΥ.Π.	3	-
8	Η Επαγγελματική Ανάπτυξη και Ωρίμανση του Ατόμου, με Στοιχεία Επαγγελματικής Ψυχολογίας	2	-
9	Εαυτογνωσία - Εαυτοαντίληψη. Θεωρία και Πράξη.	2	-
10	Οικονομία και Αγορά Εργασίας: Οι Οικονομολογικές Βάσεις του Προσανατολισμού	3	-
11	Η Πληροφόρηση ως Λειτουργία του Προσανατολισμού / της Καθοδηγητικής: Οργάνωση, Υλοποίηση. Η Ελλάδα στην Ευρώπη	-	3
12	Αποκλίνουσα Συμπεριφορά, Ψυχοκοινωνικές Διαταραχές και Θεραπευτική Συμβουλευτική	-	2

13	Στοιχεία Επαγγελματικής Αξιολόγησης και Ψυχομετρίας. Διαπίστωση Γενικών και Επαγγελματικών Χαρακτηριστικών του Ατόμου	-	2
14	Αποφάσεις, Λήψη Αποφάσεων. Διεπιστημονική Προσέγγιση στη Θεωρία και Πράξη	-	2
15	Εμπειρική Έρευνα για τους Σκοπούς του Θεσμού ΣΥ.Π.	-	2
16	Οργάνωση, Διοίκηση και Αξιολόγηση Προγραμμάτων και Υπηρεσιών ΣΥ.Π. Συγκριτική Θεώρηση και Πρακτικές	-	2
17	Συμβουλευτική και Καθοδηγητική / Προσανατολισμός Ατόμων / Ομάδων με Ειδικότερα Προβλήματα	-	2
18	Η Νέα Τεχνολογία στην Εφαρμογή του Προσανατολισμού και της Συμβουλευτικής	-	3
19	Βιωματική Πρακτική Άσκηση [«Εργαστήριο»] στη Συμβουλευτική, στην Προσωπική Ανάπτυξη, στην Εαυτογνωσία-Εαυτοαντίληψη	-	3
20	Βιωματική Πρακτική Άσκηση [«Εργαστήριο»] στον Προσανατολισμό / στην Καθοδηγητική	-	3
21	Εργαστήριο Εκπόνησης της Πτυχιακής Εργασίας	-	1
ΣΥΝΟΛΑ		25	25

2. Εποπτευόμενη εξωτερική πρακτική άσκηση (Supervised Practicum)

Η πρακτική άσκηση εκτός τάξης (practicum) πραγματοποιείται εκτός ωραρίου μαθημάτων και μετά την επιτυχή παρακολούθηση όλων των μαθημάτων, και περιλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες διευκολύνουν την εμπέδωση του περιεχομένου της θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας στην τάξη με το να την συνδέουν με την εφαρμογή λειτουργιών της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού/ της Καθοδηγητικής στους διάφορους χώρους πραγματικής εφαρμογής τους.

Η άσκηση αυτή έχει ελάχιστη διάρκεια 300 πραγματικών ωρών, και πραγματοποιείται σε υπηρεσίες ή φορείς του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα, όπου εφαρμόζονται τέτοιες λειτουργίες σε πραγματικές συνθήκες. Οι σπουδαστές «τοποθετούνται» σε τέτοιες υπηρεσίες με φροντίδα και εποπτεία του Τμήματος, όπου και ασκούνται κοντά σε ειδικούς υπό την εποπτεία επόπτη-καθηγητή που ορίζεται από το Τμήμα ΣΥΠ.

Ο κάθε σπουδαστής είναι υποχρεωμένος να ασκηθεί σε περισσότερους του ενός φορείς (δύο τουλάχιστον, που μάλιστα θα ανήκουν και σε διαφορετικούς χώρους και διαφορετικά πλαίσια εποπτείας), ώστε η εμπειρία που αποκτάται να μην είναι μονομερής (βλ. αναλυτικά στο Παράρτημα Β' του Κανονισμού Σπουδών).

3. Πτυχιακή εργασία

Η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας (Thesis) από τον κάθε σπουδαστή ολοκληρώνει την εκπαίδευσή του. Με την εργασία αυτή δίνεται η ευκαιρία στον κάθε σπουδαστή να συνδυάσει τα ξεχωριστά

αντικείμενα που διδάχτηκε, σε μια ενιαία εκτενή μελέτη τύπου έρευνας, project , βιβλιογραφικής θεωρητικής μελέτης κτλ.. Η επιλογή του θέματος της πτυχιακής εργασίας γίνεται με τρόπο ώστε να διευκολύνεται και η στοιχειώδης εξειδίκευση του σπουδαστή σε έναν τομέα του θεσμού, μια και τα μαθήματα που έχει παρακολουθήσει καλύπτουν μεν επαρκώς τον κορμό του θεσμού αλλά δεν προσφέρουν ειδικότητα μέσα στον θεσμό.

Η πορεία εκπόνησης κάθε διπλωματικής εργασίας διευκολύνεται και εποπτεύεται από επόπτη - καθηγητή, μόνιμο ή ωρομίσθιο, που ορίζεται από το Τμήμα. Η διαδικασία ανάθεσης τόσο των πτυχιακών εργασιών σε σπουδαστές όσο και της εποπτείας τους σε καθηγητές προσδιορίζεται από το Τμήμα, όπως και η διαδικασία αξιολόγησής τους (βλ. αναλυτικά στο Παράρτημα Α' του Κανονισμού Σπουδών του Τμήματος).

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ 5ΜΗΝΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΕΠΙ-
ΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙ-
ΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1984 ΚΑΙ 1985**

Μαθήματα

1. Στοιχεία Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης	(34 ώρες)
2. Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα	(22 ώρες)
3. Θέματα Ψυχολογίας	(30 ώρες)
4. Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός	
i) το Άτομο	(22 ώρες)
ii) Σχολείο-Κοινωνία	(34 ώρες)
iii) Πληροφόρηση	(30 ώρες)
iv) Εφαρμογές	(48 ώρες)
5. Οικονομικά	
i) Εισαγωγή στην Οικονομία	(10 ώρες)
ii) Οικονομικός Προγραμματισμός	(12 ώρες)
iii) Αγορά Εργασίας	(12 ώρες)
6. Οικονομική και Διοίκηση των Επιχειρήσεων	(30 ώρες)
7. Κοινωνική Πολιτική	(12 ώρες)
8. Εργασιακές Σχέσεις	(10 ώρες)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ Σ.Ε.Π.

A. Πρόγραμμα Υπευθύνων Σ.Ε.Π. χωρίς αρχική κατάρτιση

ΜΑΘΗΜΑΤΑ (αντικείμενο - ώρες):

1. Εισαγωγή στη Θεωρία και Πράξη της Ψυχολογίας.....	45
2. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης....	45
3. Εισαγωγή στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.....	100
4. Δομή του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος.....	20
5. Εισαγωγή στην Ελληνική και Ευρωπαϊκή Οικονομία- Η Αγορά Εργασίας.....	30
ΣΥΝΟΛΟ	240

B. Πρόγραμμα Υπευθύνων Σ.Ε.Π. με αρχική κατάρτιση

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ (αντικείμενο-ώρες):

1. Γνωστική Ψυχολογία-Μοντέλα μάθησης.....	20
2. Κοινωνική Ψυχολογία.....	20
3. Στατιστική και Μεθοδολογία.....	30
4. Εξελικτική Ψυχολογία και Ψυχολογία Εφηβικής Ηλικίας	28
5. Συμβουλευτική Ψυχολογία.....	70
6. Επαγγελματική Συμβουλευτική.....	70
7. Ψυχολογική και Ψυχοπαιδαγωγική Αξιολόγηση.....	56
8. Τεκμηρίωση και Πληροφόρηση.....	45
9. Πληροφορική.....	55
10. Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες.....	26
ΣΥΝΟΛΟ.....	420

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΜΕ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ:.....210 ώρες

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΓΡΑ. Σ.Ε.Π.

Α. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΩΡΩΝ
Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης	10
Παιδαγωγικά	14
Ψυχολογία	30
Θέματα οικογένειας	10
Επικοινωνία	10
Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός	25
Πληροφόρηση – Μετάβαση	16
Σ.Ε.Π. και ειδικές ομάδες	7
Θέματα έρευνας	6
Ψυχομετρικές δοκιμασίες	5
Επαγγελματική Συμβουλευτική	19
Οικονομικά	14
Διοίκηση Επιχειρήσεων	15
Ενότητες σύνθεσης και κριτικής επεξεργασίας	12
Εισαγωγή στη Μεθοδολογία του Σ.Ε.Π. και της Συμβουλευτικής.	21
Βιωματική εκπαίδευση	115
Εποπτεία	36
Εμπειρική επεξεργασία και βιωματικές δραστηριότητες	53
Πρακτικές εφαρμογές και ασκήσεις	102
Σύνολο	520

ΤΟ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ ΣΤΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

Η κατανομή του θεματικού περιεχομένου του προγράμματος έγινε σύμφωνα με τις προδιαγραφές και το προφίλ των Εργασιακών Συμβούλων που αναφέρονται στην αρχική τους σύμβαση και χωρίζεται σε θεματικές ενότητες, οι οποίες παρουσιάζονται και αναλύονται στο πρόγραμμα. Αναλυτικότερα, παρουσιάζονται οι παρακάτω θεματικές ενότητες που αναλύονται στο πρόγραμμα.

Θεματική ενότητα 1. Στοιχεία αγοράς εργασίας –Απασχόλησης.

Ώρες 18

- Αγορά εργασίας-Απασχόλησης: ο μηχανισμός της αγοράς. Διάρθρωση και λειτουργία της αγοράς εργασίας, εργατικό δυναμικό, έννοια-προσδιορισμός, προσφορά και ζήτηση εργασίας. Η σύνθεση του εργατικού δυναμικού και της απασχόλησης.
- ΟΑΕΔ/προγράμματα κατάρτισης-Απασχόλησης.
- Ανεργία –Κ.Π.Α.: προοπτικές απασχόλησης σήμερα στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. ο θεσμός των Κ.Π.Α.

Θεματική ενότητα 2. Συμβουλευτική απασχόλησης . Ώρες 30

- Συμβουλευτική στην απασχόληση
- Η Συμβουλευτική διαδικασία της εξατομικευμένης προσέγγισης
- Συνέντευξη με τον άνεργο

- Συμβουλευτική αναζήτηση εργασίας
- Μέθοδος-Τεχνικές και εργαλεία
- Ο ρόλος του Συμβούλου

Θεματική ενότητα 3. Προώθηση στην απασχόληση . Ώρες 24

- ΚΠΑ. Οργάνωση/λειτουργία ιδιωτικά γραφεία απασχόλησης , ο ρόλος του εργασιακού συμβούλου στην απασχόληση.
- Τεχνικές προσέγγισης /τεχνικές διαπραγμάτευσης με επιχειρήσεις/ τεχνικές ένταξης/επανένταξης /τρόπος και μέσα παρακολούθησης.
- Καινοτόμες μορφές υποστήριξης της σύνδεσης προσφοράς με τη ζήτηση στις τοπικές αγορές εργασίας.
- Επαγγελματική κατάρτιση, η σημασία της σήμερα, βασικές έννοιες.
- Μέθοδοι – Τεχνικές και εργαλεία για την προώθηση
- Σύνδεση εξατομικευμένης προσέγγισης –κατάρτισης –απασχόλησης.

Θεματική ενότητα 4. Το πληροφοριακό σύστημα υποστήριξης των Κ.Π.Α. Ώρες 18 (Θ.6, Π.12)

Κατατοπιστική ενημέρωση στο σύστημα παρακολούθησης /καταγραφής και εξατομικευμένης παρέμβασης σε σύνδεση με το σύστημα Π.Ζ.

**ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΔΙΑ-
ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΩΝ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ
ΣΕ ΑΕΙ ΚΑΙ ΤΕΙ**

ΑΕΙ

- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Λειτουργεί Κεντρικό Γραφείο Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας στο Τμήμα Πληροφορικής και Περιφερειακά Γραφεία Διασύνδεσης στον Τομέα Ψυχολογίας-Τμήμα Φ.Π.Ψ, και στα Τμήματα Γεωλογίας, Οικονομικών Επιστημών, Πληροφορικής, Φυσικής και Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης.

- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στα πλαίσια λειτουργίας του Γραφείου Διασύνδεσης παρέχεται συμβουλευτική στους φοιτητές μέσω εντύπων και σεμιναρίων (1 με 2 φορές ετησίως), ως προς τη σύνταξη βιογραφικού, την παρουσία σε συνεντεύξεις. Τις υπηρεσίες αυτές παρέχουν Ψυχολόγοι ειδικευμένοι στον Ε.Π..

- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συμβουλευτική παρέχεται από Συμβούλους Ε.Π. που υπηρετούν στο Γραφ. Διασύνδεσης.

- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Συμβουλευτική παρέχεται από Ψυχολόγο μετεκπαιδευμένη στον Ε.Π., η οποία εργάζεται στο Γραφείο Διασύνδεσης.

- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Κατά το παρελθόν συμβουλευτική ασκούσε το Γραφείο Διασύνδεσης στα πλαίσια επιχορηγήσεων. Στο παρόν έως ότου εγκριθεί νέα επιχορήγηση δεν παρέχουν συμβουλευτική.

- Πανεπιστήμιο Κρήτης

Διοικητικοί υπάλληλοι του Γραφείου Διασύνδεσης παρέχουν πληροφόρηση στους φοιτητές, π.χ. ως προς την σύνταξη βιογραφικού, όχι συμβουλευτική. Ευελπιστούν από τον νέο χρόνο στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ να προσλάβουν Ψυχολόγο – Σύμβουλο Ε.Π.

- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ψυχολόγος και Θεραπευτική Ψυχολόγος που εργάζονται στο Γραφείο Διασύνδεσης σε καθημερινή βάση ενημερώνουν τους φοιτητές για τη σύνταξη βιογραφικού, τις σχέσεις συνεργασίας, την παρουσία σε συνεντεύξεις.

Επίσης συμβουλές παρέχονται και από εξωτερικούς συνεργάτες.

- Πανεπιστήμιο Πατρών

Κατά το παρελθόν Σύμβουλος Ε.Π. που υπηρετούσε στο Γραφείο Διασύνδεσης ενημέρωνε τους φοιτητές ως προς τις υποτροφίες, τις θέσεις εργασίες. Στο παρόν δεν υπηρετεί Σύμβουλος.

- Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Στα Γραφ. Διασύνδεσης των διαφόρων Τμημάτων στα κατά τόπους νησιά δεν παρέχεται συμβουλευτική. Εξαίρεση αποτελεί το παράρτημα της Ρόδου όπου ασκεί συμβουλευτική υπάλληλος (Νηπιαγωγός).

- Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Από τον ερχόμενο Σεπτέμβριο Σύμβουλος Ε.Π. που θα εργάζεται στο Γραφείο Διασύνδεσης που ασκεί συμβουλευτική.

- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών

Καθηγητές της Σχολής παρέχουν συμβουλευτική στα πλαίσια λειτουργίας του Γραφείου Διασύνδεσης.

- Πολυτεχνείο Κρήτης

Υπάλληλοι του Γραφείου Διασύνδεσης χωρίς ειδίκευση στον Ε.Π. ασκούν συμβουλευτική. Έχει διαβιβασθεί αίτημα στο Υπουργείο για έγκριση πρόσληψης ειδικών με συμβάσεις έργου.

- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ψυχολόγοι ειδικευμένοι στον Ε.Π. ασκούν συμβουλευτική στα πλαίσια λειτουργίας του Γραφείου Διασύνδεσης.

- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Συμβουλευτική από Ψυχολόγους με ειδίκευση στον Ε.Π. που υπηρετούν στο Γραφείο Διασύνδεσης.

- Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ψυχολόγος μετεκπαιδευμένος στον Ε.Π., ο οποίος υπηρετεί στο Γραφείο Διασύνδεσης.

- Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Λειτουργεί Συμβουλευτικό Κέντρο. Το πρώτο ραντεβού γίνεται με Κοινωνική Λειτουργό, που παραπέμπει ανάλογα με την περίπτωση στον αρμόδιο Ψυχολόγο.

- Χαροκόπειο Παν/μιο

Γραφείο Ψυχολογικής Υποστήριξης Φοιτητών/ τριών με Ψυχολόγο.

- Ιόνιο Πανεπιστήμιο

Συμβουλευτική παρέχεται από το Γραφείο Διασύνδεσης.

- ΣΕΛΕΤΕ

Συμβουλευτική από καταρτισμένους Συμβούλους, Ψυχολόγους και Παιδαγωγούς.

2. ΤΕΙ

- Αθήνας

Υπάρχει πρόβλεψη να υπηρετήσει στο Γραφείο Διασύνδεσης Ψυχολόγος ειδικευμένος στον Ε.Π.

- Λάρισας

Υπάλληλος του Γραφείου Διασύνδεσης ειδικότητας: «Διοίκηση Επιχειρήσεων» μετεκπαιδευμένος στα Χρηματοοικονομικά, με πιστοποίηση από το Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ παρέχει συμβουλές για τη σύνταξη βιογραφικού, την παρουσία σε συνεντεύξεις.

- Πειραιά

Υπάλληλος του Γραφείου Διασύνδεσης Ψυχολόγος ειδικευμένος στην Ψυχοδυναμική και την Ψυχοθεραπεία, που έχει παρακολουθήσει σεμινάρια Ε.Π., ασκεί συμβουλευτική.

- Πάτρας

Δυο υπάλληλοι του Γραφείου Διασύνδεσης απόφοιτοι της Διοίκησης Επιχειρήσεων, έχοντας παρακολουθήσει σεμινάρια μέσω Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., παρέχουν συμβουλευτική. Επίσης ασκείται από φοιτητές της ΣΕΛΕΤΕ που κάνουν την πρακτική τους στο Πανεπιστήμιο.

- Θεσσαλονίκης

Ψυχολόγος, που εργάζεται στο Γραφείο Διασύνδεσης, ειδικευμένος στον Ε.Π., παρέχει συμβουλές στους φοιτητές ως προς την διαχείριση χρόνου, την αντιμετώπιση του stress και κατά περίπτωση κάνει ψυχομετρικά test.

- Ηπείρου

Ευελπιστούν τον ερχόμενο Οκτώβριο να προσληφθεί Ψυχολόγος ειδικευμένος στον Ε.Π. Προς το παρόν, υπάλληλος του Γραφείου Διασύνδεσης Οικονομολόγος με σεμινάρια στον Ε.Π. ασκεί συμβουλευτική.

- Καλαμάτας

Γεωπόνος, με σεμινάρια στον Ε.Π., που υπηρετεί στο Γραφείο Διασύνδεσης, ασκεί συμβουλευτική.

- Λαμίας

Κοινωνιολόγος, με σεμινάρια στον Ε.Π. που υπηρετεί στο Γραφείο Διασύνδεσης, ασκεί συμβουλευτική.

- Κοζάνης

Κλινική Ψυχολόγος, που υπηρετεί στο Γραφείο Διασύνδεσης, παρέχει συμβουλές ως προς τις τεχνικές εύρεσης εργασίας, προσαρμογής.

- Σερρών

Στις «ημέρες καριέρας» καλούν Επικοινωνιολόγους και Ψυχολόγους. Σε καθημερινή βάση διοικητικός υπάλληλος του Γραφείου Διασύνδεσης, με πιστοποίηση από το Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ, συμβουλεύει ως προς τη σύνταξη βιογραφικού και συνεντεύξεις.

- Χαλκίδας, Ηρακλείου, Μεσολογγίου, Καβάλας

Δεν έχουν προσωπικό για συμβουλευτική και επαγγελματικό προσανατολισμό.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ
Αιγαίου	Εξωτερικοί συνεργάτες	Παιδαγωγικά/ Έρευνα
Αριστοτέλειο Θεσσαλονίκης	2 αορίστου χρόνου- μεταπτ. 1 συμβασιούχο	Ψυχολόγος, Οικονομολόγος Ψυχολόγος
Γεωπονικό Αθηνών	Ευρωπαϊκά θέματα (Συμβ)	Πτυχίο ΑΣΟΕΕ
Δημοκρίτειο Θράκης	3 ΔΕΠ Σύμβ. Σταδιοδρομίας	ΦΠΨ- Κοιν/γία- Παιδαγωγ.
Εθνικό Καποδιστριακό Αθηνών	Επιστημονικοί Υπεύθυνοι μέλη ΔΕΠ σε 5 συνολικά Περιφερειακά Γρ. Διασύνδ.	Οικονομικών Ψυχολογίας Δημόσιας Διοίκησης
Εθν.Μετσόβιο Πολυτεχνείο Αθηνών	Επιστημον. Υπεύθυνη	Πτυχίο Οικονομικών
Ελληνικό Ανοικτό Παν/μιο	Σύμβ. Σταδιοδρομίας	Πτυχ. Παιδαγ./ Συμβουλευτι- κής.
Θεσσαλίας	Σύμβουλος Σταδιοδρ. Ειδικός αγοράς εργασίας	Μεταπτ. Ψυχολογίας πτ. Διοίκηση Επιχ/σεων
Ιόνιο	Επιστημον. Υπεύθυνος	ΔΕΠ Οικονομολόγος
Ιωαννίνων	1 επιστημ. Υπεύθυνος 1 Σύμβουλος Σταδιοδρ.	ΠΕ Οικονομολόγος ΠΕ Φιλοσοφικής
Κρήτης Παν/μιο	Επιστημον. Υπεύθυνος 3 μόνιμα στελέχη	Καθηγ. Οικονομικών μετ. Κοινωνιολογία Εκπ/σης μετ.Εφαρμ.Στατ./ Οικονομ.
Κρήτης Πολυτεχνείο	Υπεύθ. επαγγελμ. Τομέα Υπεύθ. Εκπ/κού τομέα	Μεταπτ. Οργάν./ Διοίκηση Μεταπτ. Επιχ/κή έρευνα
Μακεδονίας	2 μόνιμα στελέχη	Οργαν. Διοίκ.Επιχ/σεων Οικονομικά
Οικονομικό Αθηνών	5 στελέχη Γραμματεία – Διοίκηση	Μεταπτυχιακές σπουδές στα Οικονομικά
Πάντειο	Επιστημ. Υπεύθυνος Σύμβουλος Σταδιοδρ. Σύμβουλος Σταδιοδρ.	Δρ. Οικονομικών Μ.Α Ψυχολογίας Πτυχίο Κοινωνιολογίας
Πατρών Παν/μιο	Επιστημον. Υπεύθυνος 2 μόνιμα στελέχη 2 μόνιμα στελέχη	Διοίκηση Επιχ/σεων- Ψυχ. Πτυχ.Οικονομολόγοι Πτυχ. Φ.Π.Ψ., Πάντειο
Πειραιώς	Επιστημον. Υπεύθυνος 2 στελέχη (συμβασιούχοι) Διαχ/ση (συμβασιούχος)	Στατιστικός Οικονομικές σπουδές
Χαροκόπειο	Επιστημον. Υπεύθυνος Διαχ/ση (συμβασιούχος)	Καθ. Οικιακής Οικονομίας Πτυχ. Οργαν. - Διοίκηση
Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών	Μόνιμο στέλεχος (1)	Πτυχίο οικονομικών
ΣΕΛΕΤΕ	Υπευθ. Δημ. Σχέσεων	Φιλοσ./ Παιδαγωγικά

Τ. Ε. Ι.	ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ
Αθήνας	3 Εξωτερ. Συνεργάτες	Ψυχολογία- Οικονομικά
Ηπείρου	Επιστ. Υπεύθ. (συμβ.) Υπεύθ.Δημ. Σχέσεων -«-	ΠΕ Οικονομολόγος ΠΕ Κοινωνιολόγος
Θεσσαλονίκης	Επιστ. Υπεύθυνος Συμβ. Σταδιοδρομίας	Επιχ/κός ερευνητής Μεταπτ. Ψυχολογίας
Καβάλας	Συμβ.Υπεύθ. Συμβουλευτ.υποστήριξη	Παιδαγωγικά (ΦΠΨ) Ψυχολογία (Εξωτ. Συν.)
Κοζάνης (Δυτ. Μακεδονία)	Εξωτ.συν., Συμβουλευτική	Ψυχολόγος
Καλαμάτας	Εξωτ.συν. Υπό πρόσληψη	-
Κρήτης	Υπό πρόσληψη	-
Λαμίας	2 Εξωτερ. Συνεργ.	Κοινωνιολόγος Στατιστικός
Λάρισας	2 Συμβ. Εξωτερ. Συνεργ.	Ψυχολόγοι
Μεσολογγίου	Υπό πρόσληψη	-
Πάτρας	Υπό πρόσληψη	-
Πειραιά	Υπευθ. Συμβουλευτικής Υπευθ. Κοινων. Υπηρ.	Πτυχ. Μεταπτ. Ψυχολογίας Κοινων. Πολιτ. Παντείου
Σερρών	Υπό πρόσληψη	-
Χαλκίδας	Υπό πρόσληψη	-

Πηγή: Τα στοιχεία αντλήθηκαν από τα αντίστοιχα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΠΑΡΟ-
ΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣ/ΣΜΟΥ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ
CAREERPATHS ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ	-Ιδιοκτήτρια – Σύμβουλος Σταδιοδρομίας - 3 Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας	Εκπαιδευτική Συμβουλευτική Ψυχολογία (Ιταλία-Deree) 1 με PhD σε εκπαιδευτική & εργασιακή ψυχολογία
ADECCO HR SA	Ανάπτυξη Ανθρ. Δυναμικού	1 Εκπαιδευτ. ψυχολογία
ISON- Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού	- 2 Δ/ντές 10 Σύμβουλοι Επαγγελμ. Προσανατολισμού	-Μεταπτυχ. Οργανωτική & Εργασιακή Ψυχολογία -Μεταπτυχ. Στατιστικής 3 ΦΠΨ & Μεταπτ. Επ.Προσ. 6 μεταπτυχ. Ψυχολογίας 1 κοινωνιολόγος
Κέντρο Συμβουλευτικής Προσανατολισμού & Εκπαίδευσης (Career Associates)	Υπεύθυνη 3 Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας 3 Εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι	Μεταπτυχ. Ψυχολογίας ΦΠΨ- Μεταπτυχ. Σ.Ε.Π. Deree- Εξωτερικό
Ινστιτούτο Εκπαιδευτικού & Επαγγελματικού Προσαν/λισμού-ΙΕ.Κ.Ε.Π.	Ψυχολόγοι – Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσ/σμού	Μεταπτυχιακά Συμβουλευτική Ψυχολογία
Clever Career	Εργασιακοί Ψυχολόγοι	Σύμβουλοι Επιχειρήσεων
Ινστιτούτο Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού - Data Research & Consulting	Δεν δραστηριοποιούνται πλέον σε αυτό τον τομέα	-----
Computer Academy	-	Ψυχολόγοι
Direction- Γραφείο Εκπαιδευτικού Προσ/σμού	-	Ψυχολόγοι
Futura	Υπεύθυνη- Στελέχη μερικής απασχόλησης	Ψυχολόγοι
Ανάταξη Ε.Π.Ε.	-	Ψυχολόγοι
Εργάνης	-	Ψυχολόγοι
Μικροψυχομετρική	-	Ψυχολόγοι

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

1. Στον χώρο αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας διαδικασίες Πιστοποίησης δομών συναντάμε στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) που υπάγονται στον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Ε.Ε.Κ.) και συγκεκριμένα στα ιδιωτικά Ι.Ε.Κ., μιας και η σύσταση ενός δημόσιου Ι.Ε.Κ. γίνεται με Υπ. Απόφαση. Οι προϋποθέσεις, όροι και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας Ι.Ε.Κ. από νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ή ιδιώτες περιγράφονται στην Υπ. Απόφαση 722/22-8-1996.

Προκειμένου να λειτουργήσει ένα ιδιωτικό Ι.Ε.Κ. απαιτούνται :

- α) άδεια ίδρυσης
- β) έγκριση προγράμματος ειδικότητας, και
- γ) άδεια λειτουργίας

Στον Ο.Ε.Ε.Κ. τηρείται βιβλίο μητρώου ιδιωτικών Ι.Ε.Κ., στο οποίο καταχωρούνται ο αριθμός μητρώου του ιδιωτικού Ι.Ε.Κ., ο οποίος καθορίζεται από τον Ο.Ε.Ε.Κ. κατά τη χορήγηση της πρώτης άδειας λειτουργίας, τα στοιχεία του ιδιοκτήτη, η εγκριθείσα προσωνυμία, ο αριθμός της απόφασης χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας, τα στοιχεία ειδικοτήτων και η εγκριθείσα δυναμικότητα αυτού, καθώς και κάθε μεταβολή των στοιχείων αυτών κατά τη διάρκεια λειτουργίας του ιδιωτικού Ι.Ε.Κ.

Αναλυτικότερα:

- α) Άδεια ίδρυσης

Οι αιτήσεις και τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά υποβάλλονται οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια του έτους. Μέσα σε προθεσμία 45 ημερών, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει πληρότητα του υποβληθέν-

τος φακέλου με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, το Δ.Σ. του Ο.Ε.Ε.Κ. αποφασίζει για τη χορήγηση ή μη της άδειας ίδρυσης ιδιωτικού Ι.Ε.Κ. Σε καταφατική περίπτωση η απόφαση του Δ.Σ. του Ο.Ε.Ε.Κ. δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

- Φυσικά πρόσωπα που προτίθενται να ιδρύσουν ιδιωτικό Ι.Ε.Κ., υποβάλλουν στον Ο.Ε.Ε.Κ. αίτηση η οποία συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά :

- i) Επικυρωμένη φωτοτυπία του δελτίου ταυτότητας ή του διαβατηρίου.
- ii) Πιστοποιητικό στρατολογίας τύπου Α προκειμένου για άρρενες.
- iii) Πρόσφατο πλήρες αντίγραφο ποινικού μητρώου.
- iv) Πιστοποιητικά της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών και Εφετών της κατοικίας του αιτούντος, από τα οποία να προκύπτουν ότι αυτός δεν έχει παραπεμφθεί με τελεσίδικο βούλευμα για διάφορα αδικήματα.
- v) Φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα καθώς και βεβαίωση εγγραφής ή προεγγραφής στο τοπικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο ή, σε περίπτωση άρνησης εγγραφής, αρνητική βεβαίωση.
- vi) Υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86 ότι ο αιτών την ίδρυση:
 - Δεν τελεί υπό δικαστική απαγόρευση ή αντίληψη και δεν συντρέχουν κωλύματα ή ασυμβίβαστα όπως να έχει την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου κ.ά.
 - Έλαβε γνώση των κανονισμών λειτουργίας Ο.Ε.Ε.Κ.-Ι.Ε.Κ. τους οποίους αποδέχεται.
- vii) Βεβαίωση ή πιστοποιητικό, από το οποίο να προκύπτει, ότι ο ιδιοκτήτης:
 - Είναι πολίτης της Ε.Ε.

- Έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος
- viii) Απόδειξη καταβολής ποσού 300 ευρώ, περίπου
- ix) Αίτημα για τη χρήση προσωνομίας, με ακριβή αναφορά στις λέξεις που προτείνει
- Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου υποβάλλουν στον Ο.Ε.Ε.Κ. αίτηση με τα ακόλουθα δικαιολογητικά :
 - i) Αντίγραφο του καταστατικού του
 - ii) Βεβαίωση Πρωτοδικείου ή Νομαρχίας περί μη τροποποίησης του καταστατικού
 - iii) Εάν δεν προβλέπεται από το καταστατικό, πράξη του Οργάνου Διοίκησης του νομικού προσώπου με την οποία ορίζεται εκπρόσωπος
 - iv) Πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου της έδρας του νομικού προσώπου περί μη πτωχεύσεως
 - v) Φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητα καθώς και βεβαίωση εγγραφής ή προεγγραφής στο τοπικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο
 - vi) Επικυρωμένη φωτοτυπία του δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου
 - vii) Πιστοποιητικό στρατολογίας τύπου Α
 - viii) Αντίγραφο ποινικού μητρώου
 - ix) Πιστοποιητικό της Εισαγγελίας Πλημμελαιοδικών και Εφετών ότι δεν έχει παραπεμφθεί με τελεσίδικο βούλευμα για διάφορα αδικήματα
 - x) Υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86 ότι ο αιτών την ίδρυση :
 - Δεν τελεί υπό δικαστική απαγόρευση ή αντίληψη και δεν συντρέχουν κωλύματα ή ασυμβίβαστα όπως να έχει την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου κ.ά.
 - Έλαβε γνώση των κανονισμών λειτουργίας Ο.Ε.Ε.Κ.-Ι.Ε.Κ. τους οποίους αποδέχεται

- xi) Βεβαίωση ή πιστοποιητικό, από το οποίο να προκύπτει, ότι ο ιδιοκτήτης:
- Είναι πολίτης της Ε.Ε.
 - Έχει συμπληρώσει το 18ο έτος
- xii) Υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/86 του εκπροσώπου με την οποία να δηλώνεται ότι τα μέλη του Οργάνου Διοίκησης του νομικού προσώπου είναι πολίτες της Ε.Ε. ή της Κύπρου
- xiii) Απόδειξη καταβολής ποσού 300 ευρώ, περίπου
- xiv) Αίτημα για τη χρήση προσωνομίας, με ακριβή αναφορά στις λέξεις που προτείνει
- xv) Ειδικά τα νομικά πρόσωπα του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα υποβάλλουν την ιδρυτική τους πράξη και όσα δικαιολογητικά της παραγράφου αυτής προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία

Σε περίπτωση που το φυσικό νομικό πρόσωπο υποβάλλει αίτηση χωρίς να συνυποβάλλει όλα τα παραπάνω δικαιολογητικά εντός της προθεσμίας που προβλέπεται, η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Κωλύματα και ασυμβίβαστα με την ιδιότητα ιδιοκτήτη ή εκπροσώπου ιδιωτικού Ι.Ε.Κ.

1. Δεν συμβιβάζεται η ιδιότητα του εκπροσώπου ν.π.ι.δ. καθώς και η ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου ή υπαλλήλου Ο.Τ.Α. ή υπαλλήλου ν.π.δ.δ.

2. Στα φυσικά πρόσωπα ή στο πρόσωπο του εκπροσώπου του νομικού προσώπου δεν πρέπει να συντρέχουν τα κωλύματα του αρ. 23 του Π.Δ. 611/97.
3. Δεν επιτρέπεται ο εκπρόσωπος του ν.π.ι.δ. ή ο ιδιοκτήτης Ι.Ι.Ε.Κ. να έχει απολυθεί από θέση ιδιωτικού εκπαιδευτικού, για λόγους πειθαρχικούς ή για ανεπάρκεια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

β) Έγκριση προγράμματος ειδικότητας Ι.Ι.Ε.Κ.

Εκείνοι που έχουν υποβάλει αίτηση χορήγησης άδειας ίδρυσης, μπορούν να υποβάλουν στον Ο.Ε.Ε.Κ. αίτηση για έγκριση προγράμματος ειδικότητας, καταβάλλοντας 150 ευρώ, περίπου ανά ειδικότητα.

γ) Άδεια λειτουργίας Ι.Ι.Ε.Κ.

Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά υποβάλλονται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, ανάλογα με τις ημερομηνίες έναρξης του χειμερινού ή εαρινού εξαμήνου κατάρτισης και η άδεια λειτουργίας χορηγείται μόνο για ειδικότητες για τις οποίες έχει εγκριθεί το πρόγραμμα από το Δ.Σ. του Ο.Ε.Ε.Κ. Χορηγείται για το σύνολο των διδακτικών εξαμήνων κατάρτισης της ειδικότητας και όχι ανά διδακτικό εξάμηνο.

Δεν επιτρέπεται η χορήγηση άδειας λειτουργίας σε δύο Ι.Ι.Ε.Κ., τα οποία προτίθενται να στεγαστούν στο ίδιο κτίριο, με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία οι εκπρόσωποί τους υποβάλλουν έγγραφη συμφωνία από την οποία να προκύπτει ότι δεν έχουν αντίρρηση για την στέγασή τους στον ίδιο κτιριακό χώρο.

Οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν στον Ο.Ε.Ε.Κ. τα παρακάτω δικαιολογητικά εις διπλούν, τη μια σειρά σε επικυρωμένα αντίγραφα,την άλλη σε απλά:

- i) Απόδειξη καταβολής ποσού 800 ευρώ περίπου.
- ii) Αντίγραφο της απόφασης χορήγησης άδειας ίδρυσης.
- iii) Αρχιτεκτονικά σχέδια κατόψεων και τομών του κτιρίου σε κλίμακα 1:50 σε δύο θεωρημένα από μηχανικό αντίγραφα, όπου αναγράφονται οι πλήρεις διαστάσεις και το εμβαδόν των χώρων καθώς και η συνολική επιφάνεια κάτοψης.
- iv) Συνοπτικός πίνακας των κτιριολογικών χαρακτηριστικών.
- v) Δήλωση στατικής επάρκειας, υπογεγραμμένη από δύο μηχανικούς.
- vi) Αριθμητική και περιγραφική κατάσταση του εργαστηριακού εξοπλισμού.
- vii) Περιγραφή μέτρων ασφαλείας των καταρτιζομένων.
- viii) Βεβαίωση πυρασφάλειας του κτιρίου, ανανεούμενη ανά πενταετία.

Στη περίπτωση όπου δεν συνυποβάλλονται όλα τα δικαιολογητικά η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Ο πλήρης φάκελος διαβιβάζεται σε πενταμελή επιτροπή ελέγχου που ορίζει ο Ο.Ε.Ε.Κ.. Η επιτροπή σε διάστημα 15 ημερών, αφού ενημερωθεί για το περιεχόμενο του φακέλου, έρχεται σε συνεννόηση με τους ενδιαφερόμενους και επισκέπτεται τους χώρους του Ι.Ι.Ε.Κ.. Εάν διαπιστωθούν ελλείψεις ενημερώνεται ο ενδιαφερόμενος εγγράφως ο οποίος εντός 15 ημερών οφείλει να συμπληρώσει τις ελλείψεις. Μετά από σχετικό επιτόπιο έλεγχο συντάσσει την ίδια ημέρα τεκμηριωμένη έκθεση καταλληλότητας ή μη του κτιρίου και του εργαστηριακού εξοπλισμού και εισηγείται υπέρ ή κατά της χορήγησης της άδειας λειτουργίας.

Η επιτροπή ελέγχου αποτελείται :

- από έναν εκπρόσωπο του Ο.Ε.Ε.Κ., ως Πρόεδρο,
- από έναν εκπρόσωπο των κοινωνικών εταίρων,
- από ένα μηχανικό,
- από ένα εκπρόσωπο της Δ/σης Υγιεινής,
- από ένα ειδικό σχετικό με την ειδικότητα που θα αναπτύξει το Ι.Ε.Κ.

Για την επέκταση Ι.Ι.Ε.Κ. σε νέο κτίριο και για τη χορήγηση νέων ειδικοτήτων απαιτείται η ίδια διαδικασία με αυτή που προβλέπεται για τη χορήγηση της αρχικής άδειας λειτουργίας.

Μεταβίβαση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας Ι.Ι.Ε.Κ. επιτρέπεται σε όσους συγκεντρώνουν τα ορισμένα με την παρούσα προσόντα αφού προσκομίσουν έγγραφη συμβολαιογραφική σύμβαση για τη μεταβίβαση η οποία πρέπει να συνοδεύεται από τον τελευταίο ισολογισμό.

Ανάκληση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας Ι.Ι.Ε.Κ.

Πραγματοποιείται:

- Ι) Σε κάθε περίπτωση παράβασης των διατάξεων της απόφασης αυτής.
- ΙΙ) Εάν το Ι.Ι.Ε.Κ. διέκοψε τη λειτουργία του για δύο συνεχή εξάμηνα.
- ΙΙΙ) Εάν δεν άρχισε να λειτουργεί εντός τριών εξαμήνων.

Διαφήμιση

Οι αρχές που διέπουν την προβολή και διαφήμιση των Ι.Ι.Ε.Κ. καθορίζονται από τη νομοθεσία περί αθέμιτου ανταγωνισμού.

Ειδικότερα:

- i) Σε κάθε διαφήμιση θα πρέπει να αναγράφεται ο αριθμός μητρώου του Ι.Ι.Ε.Κ.
- ii) Τα στοιχεία προβολής υποβάλλονται προς έγκριση στον Ο.Ε.Ε.Κ.
- iii) Εντός δέκα εργασίμων ημερών ο Ο.Ε.Ε.Κ. γνωστοποιεί στον ενδιαφερόμενο την όποια απόφασή του.

Σε περίπτωση παράβασης των ανωτέρω διατάξεων επιβάλλονται οι ακόλουθες κυρώσεις:

- i) Χρηματικό πρόστιμο.
- ii) Προσωρινή διακοπή της άδειας λειτουργίας.
- iii) Οριστική αφαίρεση της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας.

Μέσα διδασκαλίας και πρακτικών ασκήσεων, βιβλιοθήκη-αναγνωστήριο

Κάθε Ι.Ι.Ε.Κ. πρέπει να διαθέτει:

- i) εποπτικά μέσα διδασκαλίας και
- ii) όργανα, συσκευές και μηχανήματα, για την πλήρη εκπαίδευση και κατάρτιση.

Σε κάθε Ι.Ε.Κ. λειτουργεί βιβλιοθήκη-αναγνωστήριο που πρέπει να διαθέτει βιβλία και περιοδικά σχετικά με τις ειδικότητες που λειτουργούν και η οποία εμπλουτίζεται σε τακτά διαστήματα.

Κτιριολογικά στοιχεία Ι.Ι.Ε.Κ.

Το κτίριο πρέπει :

- i) Να χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως Ι.Ε.Κ.
- ii) Να μη χρησιμοποιούνται για κύρια χρήση υπόγειοι χώροι
- iii) Ο ελάχιστος συνολικός χώρος να είναι 300μ²
- iv) Η βιβλιοθήκη, οι χώροι διοίκησης και οι αίθουσες διδασκαλίας πρέπει να έχουν συγκεκριμένες ελάχιστες επιφάνειες
- v) Να έχει χώρους υγιεινής, χώρους κυκλοφορίας των καταρτιζομένων καθώς και αύλειους χώρους

2. Στον τομέα αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Στον χώρο της αγοράς εργασίας αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων εμπειρία στην διαδικασία πιστοποίησης και στην κατάρτιση μητρώου υπάρχει στις περιπτώσεις:

- A) Πιστοποίησης δομών Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) η οποία διενεργείται από το Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ (Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης)
- B) Πιστοποίησης των Ι.Γ.Σ.Ε. (Ιδιωτικά γραφεία Συμβούλων Εργασίας) και Ε.Π.Α. (Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης) η οποία διενεργείται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- Γ) Κατάρτισης μητρώου εκπαιδευτών (αρμόδιο το Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ).
- Δ) Κατάρτισης μητρώου αξιολογητών (αρμόδιο το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων).

Α) Η πιστοποίηση των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης έγινε για πρώτη φορά από το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης με βάση απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και είχε εφαρμογή για 2 χρόνια, δηλαδή 1998, 1999. Το 2001 εφαρμόζεται για δεύτερη φορά με βάση την υπ' αρ. 105127/8-1-01 Απόφαση με αρκετές βελτιώσεις και τροποποιήσεις όμως η βασική φιλοσοφία παραμένει όπως και στην πρώτη εφαρμογή.

Προκειμένου να πιστοποιηθεί ένα ΚΕΚ ελέγχονται: α) Η εκπαιδευτική εμπειρία, η οργάνωση και λειτουργία του ΚΕΚ.

β) Διευθυντικό – επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό

γ) Εκπαιδευτικό προσωπικό

δ) Η κτιριακή υποδομή και

ε) Ο εξοπλισμός

Όλα τα παραπάνω αποτελούν τα κριτήρια πιστοποίησης. Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:

α) Κατάθεση πλήρους φακέλου του ΚΕΚ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται με βάση τα κριτήρια πιστοποίησης.

β) Έλεγχος πληρότητας του φακέλου από Διμελείς Επιτροπές.

γ) Επιτόπιος έλεγχος και αξιολόγηση του φακέλου από Τριμελείς Επιτροπές Ελέγχου.

δ) Έλεγχος των αποτελεσμάτων από Γνωμοδοτική επιτροπή και εισήγηση για την πιστοποίηση των ΚΕΚ προς το Δ.Σ. του Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ

ε) Χορήγηση πιστοποίησης.

Η διαδικασία πιστοποίησης των ΚΕΚ έχει σαν αποτέλεσμα την βαθμολόγηση του ΚΕΚ σε μια κλίμακα με άριστα το 100, όπου ο βαθμός αυτός προστίθεται και στην αξιολόγηση των προγραμμάτων που υποβάλλει το ΚΕΚ προς υλοποίηση είτε στο Υπουργείο Εργασίας είτε στον Ο.Α.Ε.Δ. είτε στην περίπτωση άλλων πρωτοβουλιών του Ε.Κ.Τ. (Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου).

Βα) Η πιστοποίηση των γραφείων Συμβούλων Εργασίας προβλέπεται από το Π.Δ. 160/1999 (ΦΕΚ Α' 157/3-8-1999).

Τα ιδιωτικά γραφεία Συμβούλων Εργασίας συστήνονται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Παρέχουν προς τους ενδιαφερόμενους συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Συνεργάζονται με τα γραφεία Εργασίας (Κ.Π.Α) του Ο.Α.Ε.Δ. και για την σύστασή τους απαιτείται άδεια που χορηγείται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Προϋποθέσεις για την σύσταση ενός τέτοιου γραφείου είναι: α) Ο αιτών /ούσα να είναι Έλλην υπήκοος ή υπήκοος Κράτους – Μέλους ή ομογενής που διαμένει νόμιμα στην Ελλάδα.

β) Να μην έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για απάτη υπεξαίρεση, κλοπή, πλαστογραφία, εμπορία, κατοχή και χρήση ναρκωτικών, σωματεμπορία, λαθρεμπορία ή για έγκλημα κατά των ηθών.

γ) Εφ' όσον πρόκειται για εταιρεία, να μην έχει πτωχεύσει ή τεθεί σε αναγκαστική διαχείριση.

Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την υποβολή του φακέλου του γραφείου είναι:

α) Αίτηση.

β) Βεβαίωση αρμόδιας Οικονομικής Εφορίας για έναρξη επιτηδεύματος (για τα φυσικά πρόσωπα).

γ) ΦΕΚ με την δημοσίευση καταστατικού (για εταιρείες), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις διατάξεις του νόμου 2190/20 περί ανωνύμων εταιρειών ή επικυρωμένο αντίγραφο καταστατικού.

δ) Πιστοποιητικό Φορολογικής – Ασφαλιστικής Ενημερότητας.

ε) Δικαιολογητικά κτιριακών εγκαταστάσεων (π.χ. σχεδιάγραμμα κτιρίου, πιστοποιητικό πυρασφάλειας).

ζ) Δικαιολογητικά στελεχών που διοικούν τα ΙΓΣΕ (π.χ. αποδεικτικά επαγγελματικής εμπειρίας – επικυρωμένο αντίγραφο πτυχίου σπουδών).

Όροι και προϋποθέσεις πιστοποίησης είναι:

- 1) Η κτιριακή υποδομή
- 2) Ο τεχνικός εξοπλισμός
- 3) Το προσωπικό

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο αυτόνομος επαγγελματικός χώρος τουλάχιστον 75 τ.μ. ο οποίος θα είναι σύμφωνος με το Π.Δ. 16/96 (Α' 10/18-1-96) "ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας".

Η διαδικασία που ακολουθείται για την πιστοποίηση είναι η εξής:

1. Κατατίθεται φάκελος δικαιολογητικών στο Υπουργείο Εργασίας.
2. Ελέγχεται η πληρότητα, του φακέλου από την αρμόδια Δ/ση ή
3. Γίνεται επιτόπιος έλεγχος από τριμελείς επιτροπές και αξιολόγηση του φακέλου.
4. Εισήγηση από τις τριμελείς Επιτροπές ελέγχου προς την Ειδική Τριμελή Επιτροπή για τα αποτελέσματα του Ελέγχου.
5. Εισήγηση της Ειδικής Τριμελούς Επιτροπής προς τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την έκδοση εγκριτικής άδειας λειτουργίας.

Ββ) Με βάση το Π.Δ 160/1999 και το άρθρο 20 του Ν.2956/6-11-01 συστήνονται και οι Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης.

Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την χορήγηση της ειδικής άδειας λειτουργίας των παραπάνω εταιρειών ρυθμίζονται με την υπ' αρ. 30342/20-3-2002 Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Και για την χορήγηση άδειας λειτουργίας και για την πιστοποίηση των παραπάνω εταιρειών προβλέπονται περίπου τα ίδια με εκείνα των Ιδιωτικών Γραφείων Ευρέσεως Εργασίας.

Για τις εταιρείες, όμως, αυτές απαιτείται επιπλέον η καταβολή Παραβόλου 147 EURO, υπέρ του Δημοσίου στην αρμόδια ΔΟΥ ως δημόσιο έσοδο για την χορήγηση της άδειας λειτουργίας.

Γ. Η πιστοποίηση των εκπαιδευτών συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης γίνεται από το Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ με βάση την υπ' αρ. 105/28/8-1-2001 Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Οι ενδιαφερόμενοι προκειμένου να πιστοποιηθούν και στην συνέχεια να ενταχθούν στο Μητρώο Εκπαιδευτών οφείλουν να καταθέσουν φάκελο υποψηφιότητας στο Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ ο οποίος περιλαμβάνει:

α) Απόδειξη καταβολής παραβόλου 60 Euro περίπου.

β) Έντυπο αίτησης υποψηφιότητας.

γ) Δικαιολογητικά ως προς τα τυπικά προσόντα (αντίγραφα τίτλων σπουδών, βεβαιώσεις για σεμινάρια, ξένες γλώσσες).

δ) Δικαιολογητικά για την επαγγελματική εμπειρία —τουλάχιστον 3 χρόνια συναφή με το αντικείμενο σπουδών— (βεβαιώσεις εργοδοτών, ασφαλιστικά βιβλιάρια, στοιχεία φορολογικού χαρκτήρα).

ε) Δικαιολογητικά για τη διδακτική εμπειρία (τουλάχιστον 100 ώρες σε προγράμματα αρχικής ή συνεχιζόμενης κατάρτισης).

στ) Βιογραφικό σημείωμα.

Οι φάκελοι υποψηφιότητας ελέγχονται «από διμελείς Επιτροπές ελέγχου και αξιολόγησης» οι οποίες έχουν ως έργο τον έλεγχο πλη-

ρότητας του φακέλου, την επαλήθευση των προσκομισθέντων δικαιολογητικών και την εισήγηση ένταξης ή μη του υποψηφίου στο Μητρώο. Όταν δεν υπάρχει ομόφωνη εκτίμηση για την αξιολόγηση του υποψηφίου από τα μέλη της διμελούς επιτροπής, η περίπτωση προωθείται σε Γνωμοδοτική Επιτροπή Αξιολόγησης αποτελούμενη από 4 μέλη.

Το αποτέλεσμα των Επιτροπών εισηγείται ο Γεν. Διευθυντής του Ε.Κ.Ε.Π.ΙΣ προς το Δ.Σ. για επικύρωση. Τα επικυρωμένα αποτελέσματα κοινοποιούνται εγγράφως στους υποψηφίους. Αιτήσεις υποψηφιότητας στο Μητρώο μπορούν να υποβάλλονται συνεχώς.

Δ) Το Σύστημα Διαχείρισης του Ενιαίου Μητρώου Αξιολογητών (Ε.Μ.Α.) του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων προβλέπει την αξιολόγηση και ένταξη σε μητρώο των Αξιολογητών ευρωπαϊκών προγραμμάτων σχετικών με το ΕΚΤ.

Οι υποψήφιοι υποβάλλουν φάκελο δικαιολογητικών στο Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων ο οποίος περιέχει τα εξής δικαιολογητικά:

α) Έντυπο υποβολής υποψηφιότητας στο ΕΜΑ

β) Τα απαραίτητα δικαιολογητικά όπως τίτλους σπουδών, βεβαιώσεις επαγγελματικής εμπειρίας (τουλάχιστον τριετής)

γ) Υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86 ότι δεν υπάρχει οποιαδήποτε σχέση του υποψηφίου με ΚΕΚ.

Οι υποβληθέντες φάκελοι αξιολογούνται από Διαρκή Γνωμοδοτική Επιτροπή που αποτελείται από:

1) Τον Προϊστάμενο της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ

2) Έναν εμπειρογνώμονα μέλος ΔΕΠ ΑΕΙ ή ερευνητή κατηγορίας Α΄ Β΄ Γ΄ των Ερευνητικών και Τεχνολογικών Κέντρων της χώρας.

3) Τον Προϊστάμενο της Μονάδας Δ΄ της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ.

Μετά τον έλεγχο του φακέλου οι υποψήφιοι καλούνται σε συνέντευξη από την παραπάνω επιτροπή στην οποία εξετάζεται η συνάφεια των απαντήσεων με τα στοιχεία του φακέλου. Η συνέντευξη αξιολογείται από τη Γνωμοδοτική Επιτροπή και βαθμολογείται μαζί με τα υπόλοιπα στοιχεία του φακέλου προκειμένου να ενταχθεί στο Μητρώο ο υποψήφιος κατά σειρά βαθμολογίας.

Κάθε τροποποίηση των τυπικών και ουσιαστικών στοιχείων του υποψηφίου τίθεται υπόψη της Διαρκούς Γνωμοδοτικής Επιτροπής οποτεδήποτε, και επαναξιολογείται ο φάκελος και επαναβαθμολογείται. Έτσι αλλάζει και η σειρά του Μητρώου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.

2.1. Το πρόβλημα της ορολογίας Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

2.2. Ανάλυση του περιεχομένου του θεσμού Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

2.2.1 Διαστάσεις του θεσμού Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

2.2.2 Λειτουργίες του θεσμού Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

2.2.3 Κλάδοι της Συμβουλευτικής που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την εργασία Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.

3.1 Εισαγωγικά Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

3.2 Σκιαγράφηση των ρόλων και αρμοδιοτήτων των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

3.2.1. Ρόλος και αρμοδιότητες των Λειτουργών Συμβου-λευτικής-Προσανατολισμού στην Εκπαίδευση Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

3.2..2. *Ρόλος και αρμοδιότητες των Λειτουργών Συμβου-Λευτικής-Προσανατολισμού στην απασχόληση* **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

3.3 Προσόντα και δεξιότητες των Λειτουργών Συμβου-Λευτικής και Προσανατολισμού **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

4. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ **ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.**

4.1. Εισαγωγικά **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

4.2 Η διαφοροποίηση της εκπαίδευσης των Λειτουργών Επαγγελματικού Προσανατολισμού **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

4.3 Συνοπτική εικόνα της κατάρτισης των Λειτουργών Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού στη Δυτική Ευρώπη **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

5. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ **ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.**

5.1. Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στο χώρο της εκπαίδευσης **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

5.1.1. Εισαγωγή **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

5.1.2 Προγράμματα Κατάρτισης στη Συμβουλευτική–Προσανατολισμό Εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

5.1.3. Η Συμβουλευτική και ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

5.2 Η Συμβουλευτική και ο Προσανατολισμός στο χώρο της απασχόλησης **Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.**

5.3 Η Συμβουλευτική και ο Προσανατολισμός στο χώρο των κοινωνικών και λοιπών υπηρεσιών Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5.3.1 Κοινωνικές Υπηρεσίες Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5.3.2. Λοιπές Υπηρεσίες Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5.4 Δραστηριότητες των Γραφείων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και άλλων φορέων Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5.4.1. Προσφερόμενες υπηρεσίες Επαγγελματικού Προσανατολισμού Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5. 4.2 Στελέχωση Συμβουλευτικών Κέντρων Οργανισμών και Φορέων Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5.5. Η Συμβουλευτική και ο Προσανατολισμός στον ιδιωτικό χώρο Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

5.5.1. Δραστηριότητες ιδιωτικών Γραφείων ή Κέντρων Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

6. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ-ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.

7. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.

Η επαγγελματική εμπειρία δεν φαίνεται να είναι προαπαιτούμενο για την πιστοποίηση προσόντων των συμβούλων. Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

A. Εκπαίδευση Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

B. Δημόσιες Υπηρεσίες Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

8.3. Γαλλία Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

8.4. Γερμανία Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

8.5 Λοιπές ευρωπαϊκές χώρες Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

8.6. Η.Π.Α. – Καναδάς Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

**9. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΟΝΤΩΝ ΤΩΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ
ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΗΤΡΩΩΝ** **121**

9.1. Εισαγωγικά **121**

**9.2. Πιστοποίηση της επάρκειας των προσόντων φυσικών
προσώπων** **123**

9.2.1. Ενιαία διαδικασία πιστοποίησης 123

9.2.2 Επίπεδα πιστοποίησης 125

9.2.3 Θέσεις / ρόλοι 128

9.2.4. Αναγκαία εκπαιδευτικά και άλλα προσόντα 129

9.2.3. Πιστοποίηση Φορέων Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσα-
νατολισμού (ΣΥ.Ε.Π.) 133

9.4. Διαδικασία πιστοποίησης 137

9.4.1 Ενστάσεις 139

9.8 Διαδικασία πιστοποίησης νομικών προσώπων - φορέων 140

Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού 140

9.8.1. Μητρώο πιστοποίησης της επάρκειας των προσόντων των
Λειτουργών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσα-
νατολισμού 144

9.8.2. Μητρώο Πιστοποίησης Φορέων ΣΥ.Ε.Π 144

10. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ **148**

**10.1. ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΚΕ.ΣΥ.Π. - ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.** **149**

10.1.1 Πρόταση για μεταβατικές διαδικασίες 150

**10.2 Στελέχη Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανα-
τολισμού που υπηρετούν εκτός εκπαίδευσης** **152**

